

2005 – 2015: ΟΙ ΔΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΙΩΡΟ – ΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

της Επιτροπής Ερευνών της ΠΕΚΑΓΕΠΕ - forschung@deutsch.gr

Στις σελίδες που ακολουθούν θα βρείτε τα επίσημα κείμενα, που αφορούν τις δίκες που διενεργήθηκαν έπειτα από την αίτηση ακυρώσεως της Υπουργικής Απόφασης με αριθ. Πρωτ. 54530/02.06.2005 που κατέθεσαν οι επιστημονικοί φορείς των εκπαιδευτικών Γερμανικής και Γαλλικής Φιλολογίας στις 02.08.2005, με πληρεξούσιο δικηγόρο τον κ. Στέφανο Τσιμισίρη. Αν και ως πρώτη δικάσιμος είχε οριστεί η 02.11.2006, η τελική απόφαση δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 01.10.2015. Αφήνουμε στον αναγνώστη/στην αναγνώστρια την εκτίμηση για την υπερδεκαετή αυτή διαδικασία, καλώντας τον/την να μελετήσει τα επίσημα κείμενα και να καταλήξει στα δικά του συμπεράσματα.

ΜΙΚΡΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Μέχρι και το σχολικό έτος 2004-05 το μάθημα της Δεύτερης Ξένης Γλώσσας (Γαλλικά ή Γερμανικά) διδάσκονταν για τρεις ώρες την εβδομάδα στα Γυμνάσια όλης της χώρας, δίδοντας την ευκαιρία μιας σοβαρής επαφής των μαθητών και των μαθητριών αυτής της ηλικιακής ομάδας με την Ξένη γλώσσα. Με την Υπουργική Απόφαση με αριθ. Πρωτ. 54350/02.06.2005 της Υπουργού Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων κ. Μαριέττας Γιαννάκου μειώθηκαν οι ώρες διδασκαλίας της Γερμανικής και Γαλλικής Γλώσσας από τρεις σε δύο την εβδομάδα και αυξήθηκαν κατά μία ώρα οι ώρες διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και στην Α΄ Λυκείου, προκαλώντας τη σφοδρή αντίδραση της εκπαιδευτικής κοινότητας. Χαρακτηριστικά σε ανακοίνωση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ομοσπονδίας των εκπαιδευτικών λειτουργών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ) στις 14.06.2005 αναφερόταν: « Το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ εκφράζει τη διαφωνία του με την αυθαίρετη και ατεκμηρίωτη επιστημονικά απόφαση του Υπουργείου Παιδείας να αυξήσει εσπευσμένα τις ώρες διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο μειώνοντας αντίστοιχα τις ώρες διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας...».

ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τέσσερα κείμενα φιλοξενούμε στο αφιέρωμα που ακολουθεί. Η παράθεσή τους γίνεται κατά χρονολογική σειρά και έχουν διατηρηθεί όλα τα στοιχεία (έντονη γραφή κ.λπ) των πρωτότυπων κειμένων. Ευχαριστούμε το δικηγόρο κ. Στέφανο Τσιμισίρη και τον Πρόεδρο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) κ. Γεράσιμο Κουζέλη, που έθεσαν στη διάθεση της Επιτροπής Ερευνών της ΠΕΚΑΓΕΠΕ τα επίσημα κείμενα. **Για λόγους προσβασιμότητας το υλικό έχει διαχωριστεί χρωματικά.**

A. ΠΡΑΞΗ 32/2004 (Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου)

Καταγράφεται ολόκληρη η συζήτηση ανάμεσα στα μέλη του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι. με βάση το έγγραφο με αρ. Πρωτ. 7994/29-10-2014 της Υπουργού Παιδείας, στο οποίο προτείνεται για την αντιμετώπιση της «λεξιπενίας» η ενίσχυση της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής γλώσσας, χωρίς να γίνεται όμως αναφορά στην περικοπή ωρών από το μάθημα «Δεύτερη Ξένη Γλώσσα». Θυμίζουμε πως στο «κλίμα» της εποχής εκείνης ευδοκίμησαν τέτοιες απόψεις, που ακούγονται και σήμερα, εάν και αρκετά αποδυναμωμένες, π.χ. σε πρόσφατη (20.01.2016) συνέντευξη στην εφημερίδα «Ορθόδοξη Αλήθεια» ο Καθηγητής Γεώργιος Μπαμπινιώτης

αναφέρει: «Μεγαλύτερο όμως είναι το πρόβλημα ότι η επαφή των μαθητών μας με τα παλιότερα ελληνικά μας, την αρχαία γλώσσα μας και τη λόγια γλωσσική παράδοσή μας, παραμένει πολύ περιορισμένη».

Η πλειοψηφία των μελών του αρμόδιου Τμήματος απέρριψε την πρόταση της Υπουργού κ. Μαριέττας Γιαννάκου, γεγονός όμως που δεν έλαβε υπόψη της...

B. ΠΡΑΚΤΙΚΟ 43/2004 (Συντονιστικό Συμβούλιο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου)

Με ένα εξαιρετικά σύντομο κείμενο το Συντονιστικό Συμβούλιο του Π.Ι. «αδειάζει» το αρμόδιο Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με την επισήμανση «ότι πολλές από τις επιφυλάξεις-προτάσεις των μελών του Τμήματος Δ.Ε. θα μελετηθούν στη συνολική πρόταση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για το δωδεκάχρονο υποχρεωτικό σχολείο» και τάσσεται υπέρ της αύξησης των διατιθέμενων ωρών για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο γυμνάσιο και το λύκειο.

Γ. ΑΠΟΦΑΣΗ 1359/2013 (Συμβούλιο της Επικρατείας - Τμήμα Γ' ΣτΕ - με πενταμελή σύνθεση)

Στις 21/11/2012 στην απόφασή του το Τμήμα παρέπεμψε την υπόθεση λόγω σπουδαιότητας στην επταμελή σύνθεση του Γ' Τμήματος. Με βάση αυτή την απόφαση δημιουργήθηκε η προσδοκία πως τελικά η Δικαιοσύνη θα έκανε δεκτή την αίτηση ακυρώσεως των επιστημονικών ενώσεων Γερμανικής και Γαλλικής Φιλολογίας καθώς στο σκεπτικό της απόφασης αναφερόταν (σκέψη 11, βλ.σελίδα 73) πως «εφόσον στην προκειμένη περίπτωση το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο γνωμοδότησε αρνητικά ως προς την αύξηση των ωρών διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με αντίστοιχη μείωση των ωρών διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικής ή Γερμανικής) η προσβαλλομένη απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων έπρεπε ως προς την επίδικη ρύθμιση να περιέχει ειδικότερη αιτιολογία ή να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου η αναγκαιότητα της συγκεκριμένης ρύθμισης δεδομένου, μάλιστα, ότι η θέσπιση της ρυθμίσεως αυτής αφορά ζήτημα, για το οποίο απαιτείται εξειδικευμένη επιστημονική γνώση».

Δ. ΑΠΟΦΑΣΗ 3492/2015 (Συμβούλιο της Επικρατείας - Τμήμα Γ' ΣτΕ - με επταμελή σύνθεση)

Το κείμενο της τελικής απόφασης του ΣτΕ κινείται σε εντελώς διαφορετική κατεύθυνση από την προηγούμενη απόφαση (1359/13), η οποία είχε ως άνω κατά το σκεπτικό της θεωρήσει καταρχήν ακυρωτέα για έλλειψη αιτιολογίας επί κρίσιμου επιστημονικού θέματος την Υπουργική Απόφαση της κ. Γιαννάκου. Είχε ως προλέγεται όμως ωστόσο παραπέμψει στην 7μελη Σύνθεση του Τμήματος (μείζονα) για τελική κρίση καθόσον το θέμα των σχετικών αιτιολογήσεων Υπουργικών Αποφάσεων είναι εριζόμενο στο ΣτΕ. Η τελευταία (με σταθερά αρνητικά διακείμενο τον από την αρχή κ. Εισηγητή της υποθέσεως) τελικά και παρότι κατά την ζώσα διαδικασία στο ακροατήριο, σαφώς είχε εστιάσει στις αντιφάσεις και ελλείψεις της διαδικασίας εκδόσεως της Υπουργικής Απόφασης, εντέλει (και με μεγάλη καθυστέρηση) πραγματοποίησε στροφή 180 μοιρών και δέχτηκε μεταξύ άλλων ότι η απαιτούμενη αιτιολογία δεν συμπεριλαμβανόταν κατά την Εισήγηση στο πόρισμα του αρμοδίου καθ' ύλην Τμήματος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, αλλά σε μεταγενέστερη μνεία του Συντονιστικού του Οργάνου (αναρμοδίου ωστόσο) και πως αυτό ήταν επαρκές. Τελικά το Γ' Τμήμα του ΣτΕ απέρριψε την αίτηση και επέβαλε στις επιστημονικές ενώσεις Γερμανικής και Γαλλικής Φιλολογίας και τη δικαστική δαπάνη των 920€.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΜΗΜΑ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ**

ΠΡΑΞΗ 32/2004

Σήμερα, 13-12-2004, ημέρα Δευτέρα και ώρα 12.00, συνεδρίασε το Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στην αίθουσα Ολομέλειας του Π.Ι. (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Ναπολέοντα Μήτση, Πρόεδρο του Τμήματος Δ/θμιας Εκπ/σης του Π.Ι.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση, αφού προσκλήθηκαν σύμφωνα με τη νόμιμη διαδικασία, οι κ.κ. Ναπολέων Μήτσης, Πρόεδρος του Τμήματος Δ/θμιας Εκπ/σης του Π.Ι., οι κ.κ. Γκιζελή Βίκα, Δούκας Χρήστος, Καγκά Ευαγγελία, Μαγουλά Θεοχαρούλα, Μάραντος Παύλος, Μουντάκης Κων/νος, Μπομπέτσας Αντώνιος, Παληός Γεώργιος, Παπαδόπουλος Γεώργιος, Πετρόπουλος, Παπάς Γεώργιος, Σκούρας Αθανάσιος, Στάθης Γεώργιος και Σπυροπούλου Δήμητρα και Χατζηευστρατίου Ιγνάτιος, Μόνιμοι Πάρεδροι του Π.Ι. και οι κ.κ. Αγγελής Αδάμ, Γαλανπούλου Αγλαΐα, Γρηγοριάδου Αλεξάνδρα, Δροσινού Μαρία, Κούτσικος Ηλίας, Πολύζος Γεώργιος, Στάππα Ματίνα, Φώσβινκελ Αννέτε και Χρυσόχοος Ιωσήφ, Πάρεδροι ε.θ. του Π.Ι.

Στη συνεδρίαση παρέστη η Γραμματέας του Τμήματος κ. Παπαγιαννοπούλου Ευμορφία, καθηγήτρια κλ. ΠΕ5, αποσπασμένη στο Π.Ι., και ανέλαβε τη σύνταξη των πρακτικών της συνεδρίασης.

Απουσίαζαν για υπηρεσιακούς λόγους οι κ.κ. Αργυροπούλου Χριστίνα, Βέικου Χριστίνα, Γιαγκάζογλου Σταύρος, Κοντογιάννης Δημήτριος, Κυρκίνη-Κούτουλα Αναστασία, Σύμβουλοι του Π.Ι., οι κ.κ. Καφετζόπουλος Κων/νος και Ραγιαδάκος Χρήστος, Πάρεδροι ε.θ. του Π.Ι.

Στη συνεδρίαση παραβρέθηκε και ο κ. Γκλαβάς Σωτήριος, Πρόεδρος του Τμήματος Ερευνών, Τεκμηρίωσης και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Θέμα Ημερήσιας Διάταξης

Θέμα 1^ο: Ενίσχυση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου.

Εισηγ.: κ. Μήτσης.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία, άρχισε η συζήτηση του θέματος της Η.Δ.

Θέμα 1^ο: Ενίσχυση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου.

Εισηγ.: κ. Μήτσης.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος κ. Μήτσης πήρε το λόγο και είπε:

Κύριοι Συνάδελφοι,

Σας καλωσορίζω στη σημερινή συνεδρίαση του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης η οποία έχει ως μοναδικό θέμα την αύξηση των ωρών που διατίθενται για τη διδασκαλία του μαθήματος των αρχαίων Ελληνικών στο γυμνάσιο και το λύκειο. Το θέμα ετέθη ύστερα από σχετικές δηλώσεις της Κυρίας Υπουργού Παιδείας, συνέχεια των οποίων υπήρξε επιστολή της ίδιας προς τον Πρόεδρο του Π.Ι. Κύριο Μιχ. Παπαδόπουλο (Α.Π.Γ.Υ. 7994/29-10-04), η οποία σας έχει διανεμηθεί ήδη μαζί με τις εισηγήσεις των φιλολόγων.

Πριν δώσω το λόγο στους εισηγητές, θα ήθελα προκαταβολικά να επισημάνω τη σπουδαιότητα του θέματος το οποίο θα συζητήσουμε σήμερα και σας καλώ να ακούσετε προσεκτικά τους ειδικούς οι οποίοι θα σας αναλύσουν τη σημασία και τις ευεργετικές επιδράσεις της διδασκαλίας του αρχαίου ελληνικού

λόγου στους μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Είναι προφανές ότι, σε μια εποχή όπως αυτή που διανύουμε σήμερα, καθίσταται όλο και περισσότερο αναγκαίο, εμείς που διαθέτουμε την πλουσιότερη γλωσσική παράδοση του κόσμου, να την εκμεταλλευτούμε εντατικότερα και επαρκέστερα για να προσανατολιστούμε σωστά και να ορίσουμε με ακρίβεια το στίγμα μας σ' έναν κόσμο που γίνεται συνεχώς ευρύτερος και ασαφέστερος.

Μιλώντας όμως για ενίσχυση του μαθήματος των αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, δεν εννοούμε πλέον την τυποποιημένη και εν πολλοίς επιφανειακή διδασκαλία του παρελθόντος, αλλά μια ανανεωμένη μορφή γλωσσικής αγωγής που δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα να διαλέγεται ουσιαστικά με το παρελθόν και να χτίζει το δικό του παρόν, έχοντας μέσα συνείδηση της ενότητας και της συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού στο πλαίσιο του οποίου και θα στηριχθεί για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη ζωή, να δράσει και να δημιουργήσει.

Ας βάλουμε λοιπόν όλοι σήμερα το χέρι στην καρδιά και ας ακούσουμε με τη δέουσα προσοχή τους ειδικούς οι οποίοι θα μας αναπτύξουν λεπτομερώς τις επιμέρους πλευρές του θέματος.

Το λόγο έχει ο πρώτος εισηγητής, ο κύριος Γκλαβάς, ο οποίος δεν είναι βεβαίως τη στιγμή αυτή οργανικό μέλος του Τμήματός μας. Ωστόσο, η παρουσία του κρίθηκε απολύτως αναγκαία γιατί ως υπεύθυνος των βιβλίων για τα αρχαία Ελληνικά του Γυμνασίου, ως ένα από τα παλαιότερα στελέχη του Τμήματος και του Π.Ι., έγκριτος φιλόλογος και βαθύς γνώστης του συγκεκριμένου τομέα, είναι ένας από τους ελάχιστους ειδικούς που μπορούν να μας διαφωτίσουν πάνω στο συζητούμενο θέμα με επάρκεια και αποτελεσματικότητα. Τον ευχαριστούμε θερμά για την ανταπόκριση.

Κύριε Γκλαβά, έχετε το λόγο.

Ο κύριος **Γκλαβάς** εισηγείται:

Η πρόταση της κ. Υπουργού (έγγραφο ΥΠΕΠΘ με αρ. πρωτ. 7994/29-10-2004), να διατεθούν εβδομαδιαίως μία επιπλέον διδακτική ώρα για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στις τάξεις Α', Β', Γ' του γυμνασίου και δύο διδακτικές ώρες στην Α' λυκείου, δικαιώνει τις προσδοκίες και τους «αγώνες» των φιλόλογων και των Φιλολογικών Ενώσεων για την αύξηση των διατιθέμενων ωρών της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας - ιδιαίτερα μετά τη μείωση των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο σε ποσοστό 20% - και φυσικά με βρίσκει απολύτως σύμφωνο.

Όσον αφορά τους λόγους που επιβάλλουν την αύξηση των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος, αυτοί έχουν αναφερθεί αναλυτικά στα εισηγητικά σημειώματα των συναδέλφων φιλόλογων, τα οποία έχουν κατατεθεί στο Τμήμα.

I. Χρόνος εφαρμογής του μέτρου

Φαίνεται πρακτικότερη η εφαρμογή του νέου μέτρου με την έναρξη του επόμενου σχολικού έτους **2005-2006**. Και τούτο διότι:

1. Στο γυμνάσιο το διδακτικό έτος χωρίζεται σε τρίμηνα· η εφαρμογή του νέου μέτρου στα ημερήσια γυμνάσια (αύξηση μιας ώρας εβδομαδιαίως) κατά το τρέχον σχολ. έτος 2004-2005, από τον μήνα Μάρτιο (γ' τρίμηνο, όπου περιλαμβάνονται οι διακοπές του Πάσχα), σημαίνει ότι το διδακτικό όφελος θα είναι πολύ μικρό, για να δικαιολογείται η αλλαγή του ωρολογίου προγράμματος, για μαθητές και διδάσκοντες. Η αύξηση κατά 1 ώρα της διδασκαλίας του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας σημαίνει για τον διδάσκοντα το μάθημα σε δύο τμήματα οποιασδήποτε τάξεως του γυμνασίου αύξηση του συνόλου του εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματός του κατά δύο ώρες, οι οποίες ή θα πρέπει να καλυφθούν υπερωριακά ή να γίνει αλλαγή προγράμματος για όλους τους διδάσκοντες.

2. Στα λύκεια, η εφαρμογή του νέου μέτρου με την έναρξη του Β' τετραμήνου (21 Ιανουαρίου) μπορεί να προκαλέσει κάποια προβλήματα, καθόσον η αλλαγή ωραρίου μπορεί να σημαίνει, σε πολλές περιπτώσεις, και αλλαγή του διδάσκοντος στο μάθημα. Αντιθέτως, η εφαρμογή του μέτρου, με την έναρξη του επόμενου σχολικού έτους, δεν δημιουργεί προβλήματα, καθόσον η κατανομή των μαθημάτων στους διδάσκοντες γίνεται από την αρχή του σχολ. έτους.

II. Αύξηση ωρών

1. Επειδή από το έγγραφο της κ. Υπουργού δεν προκύπτει από ποιο μάθημα θα περικοπεί η μία (1) επιπλέον ώρα, για να διατεθεί για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στα γυμνάσια, και με δεδομένο ότι τα περισσότερα σχολεία της χώρας (ποσοστό 80% περίπου) λειτουργούν πρωινά, θα μπορούσε αυτή να προέλθει από την αύξηση του συνολικού εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος των μαθητών κάθε τάξης των ημερήσιων γυμνασίων κατά μία, ώστε από τριάντα πέντε (35) οι ώρες να γίνουν τριάντα έξι (36).

2. Όσον αφορά τα εσπερινά γυμνάσια, πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή του νέου μέτρου απαιτεί την αύξηση του συνολικού εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος των μαθητών κάθε τάξης των εσπερινών γυμνασίων κατά μία, ώστε από είκοσι τρεις (23) οι ώρες να γίνουν είκοσι τέσσερις (24).

3. Ως προς την αύξηση του συνόλου των ωρών εβδομαδιαίας διδασκαλίας στα ημερήσια λύκεια κατά δύο, από 32 σε 34, αυτή δεν δημιουργεί προβλήματα. Στα εσπερινά λύκεια μπορεί να διατεθεί μία επιπλέον ώρα στην Α' λυκείου και μια στη Β' λυκείου, δεδομένου ότι το πρόγραμμα της Α' τάξης ημερήσιου λυκείου αντιστοιχεί στο πρόγραμμα των Α' και Β' τάξεων (22 συνολικά ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας σε κάθε τάξη) των εσπερινών λυκείων.

III. Διδακτέα ύλη

Σχετικώς με τη διδακτέα ύλη:

A. Εάν η εφαρμογή του μέτρου ισχύσει από το τρέχον σχολικό έτος (**2004-5**), τότε προτείνω:

1. Στο γυμνάσιο να ολοκληρωθεί η διδασκαλία της καθορισμένης για εφέτος ύλης των βιβλίων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και στις τρεις τάξεις για να γίνει εμπέδωσή της μέσα από επαναληπτικές ασκήσεις.

2. Στην Α' τάξη του λυκείου να διατεθούν μόνο για εφέτος οι δυο (2) επιπλέον ώρες για τη γλωσσική διδασκαλία του Εγχειριδίου διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας.

B. Εάν η εφαρμογή του μέτρου ισχύσει από το επόμενο σχολικό έτος (**2005-6**), τότε προτείνω:

1. Στο γυμνάσιο να διδάσκονται οι διδακτικές ενότητες των βιβλίων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' γυμνασίου στο σύνολό τους (Α', Β', Γ', Δ' μέρη), κατά τρόπον ώστε να δοθεί το κύριο βάρος του μαθήματος στη διδασκαλία του κειμένου και όχι στην αυτόνομη διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων.

2. Στην Α' τάξη του λυκείου να διατεθεί: α) η **μία** διδακτική ώρα για την πληρέστερη κάλυψη του Εγχειριδίου Γλωσσικής Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας καθ' όλο το έτος. β) η **δεύτερη** διδακτική ώρα:

i. Κατά το **πρώτο** τετράμηνο για την ολοκλήρωση της διδασκαλίας των έργων του Ξενοφώντα με τις εξής διευκρινήσεις: α) σε όσα λύκεια διδάσκονται τα *Ελληνικά*, εφόσον ολοκληρωθεί η διδασκαλία τους, οι ώρες που απομένουν θα διατεθούν για τη διδασκαλία από το έργο *Αγησίλαος* του ίδιου συγγραφέα των εξής αποσπασμάτων: κεφ. 1, § 1-5, 17-22, κεφ. 7, § 1-7, β) σε όσα λύκεια διδάσκεται το έργο *Αγησίλαος*, εφόσον ολοκληρωθεί η διδασκαλία του, οι ώρες που απομένουν θα διατεθούν για τη διδασκαλία από το έργο *Ελληνικά* του ίδιου συγγραφέα των εξής αποσπασμάτων: Βιβλίο Β, κεφ. 1, § 16-32, κεφ. 2, § 1-4.

ii. Κατά το **δεύτερο** τετράμηνο για την ολοκλήρωση της διδασκαλίας των αποσπασμάτων της *Ιστορίας* του Θουκυδίδη με τη διευκρίνιση ότι σε όσα λύκεια διδάσκεται, σύμφωνα με το ΑΠΣ, η πρώτη επιλογή (κεφάλαια από τα βιβλία 1^ο, 6^ο και 7^ο), εφόσον ολοκληρωθεί η διδασκαλία τους, οι ώρες που απομένουν θα διατεθούν για τη διδασκαλία των από μετάφραση κεφαλαίων 82 και 83 του 3^{ου} βιβλίου. Σε όσα λύκεια διδάσκεται η δεύτερη επιλογή (κεφάλαια από τα βιβλία 3^ο, 6^ο και 7^ο), εφόσον ολοκληρωθεί η διδασκαλία

τους, οι ώρες που απομένουν θα διατεθούν για τη διδασκαλία των από μετάφραση κεφαλαίων 32 έως και 43 του 1^{ου} βιβλίου.

IV. Διδασκαλία Θουκυδίδη, Περικλέους επιταφίου

Όσον αφορά τη διδασκαλία του Περικλέους επιταφίου του Θουκυδίδη, υπενθυμίζω την παλαιότερη απόφαση του Τμήματος Β/θμιας Εκπ/σης του Π.Ι. να διδαχθεί ως μάθημα Γενικής Παιδείας στη Γ' τάξη ενιαίου λυκείου.

Κλείνοντας την εισήγησή μου, θα ήθελα να προτείνω στο Τμήμα την επανεξέταση της διδασκαλίας ορισμένων βιβλίων του λυκείου, όπως του βιβλίου της Θεωρητικής Κατεύθυνσης Β' λυκείου «Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης», το οποίο παρουσιάζει ιδιαίτερα διδακτικά προβλήματα.

Τέλος, θα ήθελα να τονίσω ότι για να επιτευχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα από τη διδασκαλία του μαθήματος, τόσο στο γυμνάσιο όσο και στο λύκειο, πέραν της αύξησης των διατιθέμενων ωρών, χρειάζονται σωστή κατάρτιση και ουσιαστική επιμόρφωση των φιλολόγων, καθώς και επαρκείς οδηγίες προς τους διδάσκοντες.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Γκλαβά, έδωσε το λόγο στην κ. Γαλανοπούλου, η οποία ζητά ορισμένες διευκρινήσεις:

Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι,

στο πλαίσιο της προκαταρκτικής συζήτησης για την προσθήκη μιας διδακτικής ώρας στα Αρχαία Ελληνικά, θα ήθελα να θέσω ορισμένα διευκρινιστικά ερωτήματα στον κ. Γκλαβά.

Γιατί το θέμα τίθεται με αποσπασματικό τρόπο πριν από το διάλογο για την Παιδεία ο οποίος έχει συμφωνηθεί να πραγματοποιηθεί στο Α' εξάμηνο του 2005;

Πώς ενημερώθηκε η κα Υπουργός σε τέτοιο βάθος, ώστε να προωθήσει το συγκεκριμένο θέμα μόνο του, ενώ έχει ταχθεί υπέρ της συνεκτικής και με συντεταγμένες προώθησης των διαφόρων εκπαιδευτικών θεμάτων;

Μήπως το συγκεκριμένο ζήτημα και η σπουδή που το συνοδεύει σχετίζονται με την ανάγκη επίδειξης εθνικών δεικτών που αφορούν το επίπεδο γραμματισμού της χώρας μας σε σχέση με τα κριτήρια που έχουν τεθεί από τη συνθήκη της Λισσαβόνας και της Μπολόνια; Η κα Υπουργός αναφέρθηκε στη διάσταση της γλωσσικής πολιτικής και συνακόλουθα στις στρατηγικές γραμματισμού τόσο κατά τη συνέντευξη τύπου που παραχώρησε στο ξενοδοχείο M. Βρετανία στο τέλος Νοεμβρίου, στο πλαίσιο ένταξης της χώρας μας στη Γαλλοφωνία, όσο και κατά την επίσημη τελετή ένταξης της Ελλάδας στη Γαλλοφωνία στις 2-12-04 στο Μέγαρο Μουσικής. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε στην εισαγωγή της δεύτερης ξένης γλώσσας στο Δημοτικό και στο Λύκειο και τη διατήρησή της στο Γυμνάσιο. Ωστόσο, στο κείμενό της για τα Αρχαία Ελληνικά υπαινίσσεται την περικοπή της τρίτης ώρας της εβδομαδιαίας διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας στο Γυμνάσιο με την πρόταση περί εισαγωγής της στο Δημοτικό, άρα της σύνδεσης του θέματος και της εν λόγω ώρας με τη μεταφορά τους στο Δημοτικό στο πλαίσιο διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας ως μονώρου μαθήματος, τη στιγμή που όλοι γνωρίζουμε ότι τα μονώρα μαθήματα δεν κρίνονται αποδοτικά για τη μάθηση και την εκπαίδευση.

Στο σημείο αυτό ο Πρόεδρος, κ. Μήτσης, ζήτησε από τα μέλη τη διακοπή της συνεδρίασης του Τμήματος προσδιορίζοντας τη συνέχισή της την επόμενη ημέρα, Τρίτη 14-12-04 και ώρα 9.30 π.μ., χωρίς να επιδοθεί νέα πρόσκληση στα μέλη του συλλογικού οργάνου.

Τα μέλη του Τμήματος συμφώνησαν και στο σημείο αυτό διεκόπη η συνεδρίαση.

Σήμερα, **14-12-2004, ημέρα Τρίτη και ώρα 9.30**, το Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου συνέχισε, στην αίθουσα Ολομέλειας του Π.Ι. (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με Πρόεδρο τον κ. Ναπολέοντα Μήτση, Πρόεδρο του Τμήματος Δ/θμιας Εκπ/σης του Π.Ι., τη συζήτηση του θέματος **«Ενίσχυση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στην Α' τάξη του Ενιαίου Λυκείου».**

Στη συνεδρίαση παραβρέθηκαν οι κ.κ. Ναπολέων Μήτσης, Πρόεδρος του Τμήματος Δ/θμιας Εκπ/σης του Π.Ι., οι κ.κ. Αργυροπούλου Χριστίνα, Βέικου Χριστίνα, Γκεζελή Βίκα, Δούκας Χρήστος, Καγκά Ευαγγελία,

Κοντογιάννης Δημήτριος, Μαγουλά Θεοχαρούλα, Μάραντος Παύλος, Μουντάκης Κων/νος, Μπομπέτσας Αντώνιος, Παληός Γεώργιος, Παπαδόπουλος Γεώργιος, Πετρόπουλος Νικόλαος, Περάκη Βασιλική, Σιγάλας Γεώργιος, Σκαλιάπας Γεώργιος και Χατζηευστρατίου Ιγνάτιος, Σύμβουλοι του Π.Ι., οι κ.κ. Παπάς Γεώργιος, Σκούρας Αθανάσιος, Στάθης Γεώργιος και Σπυροπούλου Δήμητρα, Μόνιμοι Πάρεδροι του Π.Ι., και οι κ.κ. Αγγελής Αδάμ, Γαλανοπούλου Αγλαΐα, Δροσινού Μαρία, Κούτσικος Ηλίας, Πολύζος Γεώργιος, Ραγιαδάκος Χρίστος, Στάππα Ματίνα, Φώσβινκελ Αννέτε και Χρυσόχοος Ιωσήφ, Πάρεδροι ε.θ. του Π.Ι.

Στη συνεδρίαση παρέστη η Γραμματέας του Τμήματος κ. Παπαγιαννοπούλου Ευμορφία, καθηγήτρια κλ. ΠΕ5, αποσπασμένη στο Π.Ι., και ανέλαβε τη σύνταξη των πρακτικών της συνεδρίασης.

Απουσίαζαν για υπηρεσιακούς λόγους οι κ.κ. Γιαγκάζογλου Σταύρος, Κυρκίνη-Κούτουλα Αναστασία, Σύμβουλοι του Π.Ι. και οι κ.κ. Γρηγοριάδου Αλεξάνδρα και Καφετζόπουλος Κων/νος, Πάρεδροι ε.θ. του Π.Ι.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στη Σύμβουλο **κ. Βέικου**, η οποία εισηγείται τα εξής:

I. Εισαγωγικά

Στο υπ' αρ. 7994/29-10-2004 έγγραφό της (αρ. πρωτ. Π.Ι. 8519/3.11.04) προς τον Πρόεδρο του Π.Ι. η Υπουργός Παιδείας εκθέτει τον προβληματισμό της σε σχέση με τη γλωσσική παιδεία των ελλήνων μαθητών και για την αναβάθμισή της προτείνει την ενίσχυση της διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με την προσθήκη μιας ώρας την εβδομάδα σε κάθε τάξη του Γυμνασίου (οι ώρες από δυο θα γίνουν τρεις) και δυο ωρών την εβδομάδα στην Α' Λυκείου (οι ώρες από τέσσερις θα γίνουν έξι). Ως προς το περιεχόμενο του προγράμματος προτείνεται στο μεν Γυμνάσιο η ολοκλήρωση της ύλης των βιβλίων γλωσσικής διδασκαλίας από το πρωτότυπο, στην δε Α' Λυκείου η επέκταση της γλωσσικής διδασκαλίας για την εμπέδωση της ύλης του υπάρχοντος «Εγχειριδίου Γλωσσικής Διδασκαλίας». Επίσης προτείνεται η εφαρμογή του μέτρου να αρχίσει από το 3^ο τρίμηνο (1 Μαρτίου 2005) του τρέχοντος έτους για το Γυμνάσιο και από το 2^ο τετράμηνο (21 Ιανουαρίου 2005) για το Λύκειο. «Στόχος είναι» όπως επισημαίνεται στην πρόταση της Υπουργού, «η ενίσχυση των παρεχομένων γνώσεων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με ευεργετικά αποτελέσματα στη χρήση της καθομιλούμενης».

Ύστερα από τη μελέτη της παραπάνω πρότασης της Υπουργού Παιδείας, η εισήγησή μου έχει ως εξής:

II. Αναγκαιότητα ενιαίας αντίληψης για τη γλώσσα και τον πολιτισμό.

Η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι κυρίαρχο στοιχείο της πολιτιστικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς και η ανάπτυξη και προαγωγή της στα σχολεία ενισχύει τη γνώση και τη συνειδητοποίηση της ιστορικής μας ταυτότητας και της ιδιαίτερης κουλτούρας μας μέσα στο πλαίσιο της κοινής ευρωπαϊκής οικογένειας. Άλλωστε αυτή την εποχή υπάρχει μια διεθνής στροφή προς την προαγωγή των κλασικών σπουδών. Στην Ιταλία λ.χ. έχουν ιδρυθεί περί τα 700 κλασικά Λύκεια, στη Δανία όλοι οι μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά και Λατινικά, ενώ στη Γαλλία και Γερμανία έχουν συγκροτηθεί, ήδη από τον Οκτώβριο του 2001, ειδικές επιστημονικές επιτροπές για την αναδιάρθρωση των Προγραμμάτων Σπουδών των κλασικών γλωσσών στο Γυμνάσιο και στα Πανεπιστημιακά Τμήματα.

Η κλασική αρχαιότητα αποτελεί δομική πολιτισμική αναφορά μέσα στην ευρωπαϊκή παράδοση. Ο Ευρωπαίος πολίτης, αλλά και ο πολίτης του ευρύτερου δυτικού πολιτισμού, σκέπτεται και εκφράζεται μέσα από έννοιες-λέξεις που ανάγονται στην αρχαία ελληνική και λατινική γλώσσα και γραμματεία, σε κείμενα δηλαδή που προσδιόρισαν τις συντεταγμένες του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Η εκμάθηση των κλασικών γλωσσών ως μεθοδική εμπειρία μεταφοράς ενός γλωσσολογικού συστήματος σε άλλο είναι διαδικασία αποτελεσματική για το πολιτισμικό άνοιγμα και τη μεταξύ των λαών κατανόηση. Η σχέση με το παρελθόν μπορεί να αποτελέσει κοινό πρότυπο για τη σύγχρονη πολιτιστική αλληλεπίδραση στα ευρωπαϊκά κράτη.

Οι κλασικές γλώσσες είναι φορείς των καινοτομιών που γνώρισε η αρχαιότητα, η ιστορία συγκεκριμενοποιείται μέσα στη γλώσσα. Η γλώσσα δεν είναι μόνο φορέας μορφών αλλά και περιεχομένων. Τα επιμέρους περιεχόμενα της αρχαίας γλώσσας δεν είναι απλά μηνύματα, αλλά ιστορικές πραγματικότητες που παίρνουν τη σημασία τους από την εγγραφή τους σε μια ανοιχτή διαδικασία γλωσσικής κατανόησης. Μελετώντας τη γλώσσα κατανοεί κανείς καλύτερα την ιστορία του αρχαίου πολιτισμού, επειδή αντιλαμβάνεται πως η χρήση παράγει τους γλωσσολογικούς κώδικες μέσα στην ιστορική συνέχεια. Γι' αυτό και η αρχαία ελληνική και η λατινική, παρότι θεωρούνται «νεκρές» γλώσσες, έχουν μια παραδειγματική αξία καθώς είναι ακόμη ζωντανές στη δημιουργία νεολογισμών, ιδίως στην επιστήμη.

Έτσι, η γνωριμία ενός διαφορετικού γλωσσικού και πολιτισμικού συστήματος αποτελεί αξία καθαυτή

ιδιαίτερα για τους έλληνες μαθητές που βρίσκονται απέναντι σε μια γλώσσα η οποία αποτελεί κοινή κληρονομιά και την οποία κατ' αρχήν δεν καταλαβαίνουν. Η εκμάθηση της αρχαίας γλώσσας υποχρεώνει τους μαθητές να βγουν από τον κύκλο των οικείων τους παραστάσεων, να χειρισθούν διαφορετικά «εργαλεία» γραμματικής και συντακτικής ανάλυσης και να μπου με τον τρόπο αυτό σε μια ανακαλυπτική διαδικασία επίλυσης προβλημάτων: υποχρεώνονται να βγουν απ' όσα ήξεραν και να ανοιχτούν σε καινούριες δυνατότητες. Η δομή και το ύφος του αρχαίου ελληνικού λόγου, η ακριβολογία και η πυκνότητα, η ανάπτυξη και η χρήση των διαφόρων συντακτικών μορφών, η παραγωγή των λέξεων και εξελικτική μεταβολή της σημασίας τους μπορούν να οξύνουν τη γλωσσική και συλλογιστική ευελιξία των μαθητών, όταν διδαχθούν με δημιουργικό τρόπο και ανανεωμένη μέθοδο. Επιπλέον, η γνώση ενός διαφορετικού γλωσσικού συστήματος διευκολύνει την επικοινωνία και με άλλα συστήματα επικοινωνίας και πληροφορίας όπως είναι τα ψηφιακά συστήματα και η τεχνολογία του διαδικτύου. Είναι γνωστό ότι μεγάλη διεθνής εταιρία συστημάτων πληροφορικής επέλεγε κατά προτεραιότητα υποψηφίους με διπλώματα κλασικών γλωσσών, επειδή θεωρούσε ότι οι γλωσσικές σπουδές αυξάνουν την συστηματική αντίληψη και ευστροφία των ανθρώπων.

Μέσα στο πνεύμα αυτό, θεωρώ ευοίωνο το γεγονός ότι επανέρχεται το ζήτημα της ενίσχυσης της αρχαιογνωσίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και συμφωνούμε κατ' αρχήν με την πρόταση του ΥΠΕΠΘ, καθώς αυτή βρίσκεται σε αρμονία με παλαιότερες σχετικές εισηγήσεις μας.

III. Σκοπός της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών.

Υποστηρίζω, λοιπόν, την αναβάθμιση του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, όχι μόνο με την προσθήκη μερικών διδακτικών ωρών αλλά και με αναδιάρθρωση του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, με ανανέωση των βιβλίων και των διδακτικών προσεγγίσεων και, κυρίως, με την απαραίτητη ειδική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Στο πλαίσιο αυτό, μάλιστα, θα είχε νόημα και η επανίδρυση των Κλασικών Λυκείων.

Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο και το Λύκειο πρέπει να συνδυάζει τη γλωσσική διδασκαλία από πρωτότυπο αλλά και μεταφρασμένο αρχαιοελληνικό κείμενο με την ανάλυση και την ερμηνεία των ιδεών και των νοημάτων του συγκεκριμένου έργου, έτσι ώστε η μελέτη της αρχαιοελληνικής γλώσσας να αναδεικνύει τον στοχασμό και τον πολιτισμό του αρχαιοελληνικού κόσμου. Με το πνεύμα αυτό πρέπει να γίνεται η διδασκαλία και η κατανόηση των αρχαίων κειμένων και, βέβαια, η αξιολόγησή τους στις εξετάσεις και με τον τρόπο αυτό υπερβαίνουμε τα πλασματικά διλλήματα: πρωτότυπο ή μετάφραση, γραμματική ή κείμενο, γλώσσα ή πολιτισμός; Θέση μας είναι ότι τα αρχαία κείμενα πρέπει να αποτελούν κεντρικό αντικείμενο στην εκπαίδευση επειδή προσφέρουν μια **κριτική και συγκριτική προοπτική, μια ιστορία του πνεύματος, την ευκαιρία συζητήσεων για τον εκπαιδευτικό εκσυγχρονισμό**. Εξάλλου, η σύγχρονη ελληνική ταυτότητα, ατομική και συλλογική, δομείται και από την επανεκτίμηση του ιστορικού της υλικού.

IV. Πρόταση για την εφαρμογή του μέτρου.

1. Δυνατότητα.

Στα **ημερήσια Λύκεια** μπορεί να εφαρμοστεί το μέτρο με την αύξηση του συνόλου των ωρών εβδομαδιαίας διδασκαλίας κατά δύο (από 32 σε 34). Στα **εσπερινά Λύκεια** μπορεί να εφαρμοστεί το μέτρο με την αύξηση του συνόλου των ωρών εβδομαδιαίας διδασκαλίας κατά μια ώρα στην Α' λυκείου και μια στη Β' λυκείου, δεδομένου ότι το πρόγραμμα της Α' τάξης ημερήσιου λυκείου αντιστοιχεί στο πρόγραμμα των Α' και Β' τάξεων (22 συνολικά ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας σε κάθε τάξη) των εσπερινών λυκείων.

Στα **ημερήσια Γυμνάσια** το μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί μέσα στο πλαίσιο του ισχύοντος ωραρίου λειτουργίας. Στα **εσπερινά Γυμνάσια** δεν υπάρχει περιθώριο να εφαρμοστεί το μέτρο, διότι η εφαρμογή του απαιτεί την παράταση του ωραρίου λειτουργίας τους πέραν του ισχύοντος.

2. Σκοπιμότητα.

Θεωρώ σκοπιμότερη την εφαρμογή της πρότασης με την **έναρξη του ερχόμενου σχολικού έτους 2005-6**. Ο ενδιασμός εστιάζεται στο χρονικό σημείο εφαρμογής της. Θεωρώ ότι η υλοποίηση μιας τέτοιας αλλαγής στο μέσον του σχολικού έτους προσδίδει σε αυτήν, χωρίς ιδιαίτερο λόγο, τον χαρακτήρα του εσπευσμένου, ανατρέπει τον σχεδιασμό του μαθήματος, που έχει γίνει για φέτος από το Π.Ι. και δημιουργεί περισσότερα προβλήματα στη λειτουργία των σχολείων από όσα η ολιγόμηνη εφαρμογή της αναμένεται να επιλύσει. Επιπλέον θα δημιουργήσει μεγάλη σύγχυση στο πρόγραμμα και, κυρίως, στην ενημέρωση των φιλολόγων που διδάσκουν το μάθημα, επειδή οι διδακτικές οδηγίες, ο προγραμματισμός των διδακτικών

ωρών και ενοτήτων, η διδακτέα και εξεταστέα ύλη του μαθήματος για το τρέχον σχολικό έτος έχουν ήδη ανακοινωθεί και αποσταλεί με εγκυκλίους του ΥΠΕΠΘ στα σχολεία.

Στο Λύκειο η εφαρμογή του μέτρου θα περιορισθεί αναγκαστικά σε γλωσσική διδασκαλία και μόνον, δεδομένου ότι μεγάλο μέρος της διδασκαλίας του μαθήματος κατά το δεύτερο τετράμηνο αφιερώνεται στην προετοιμασία των εξετάσεων που αρχίζουν αμέσως μετά τις διακοπές του Πάσχα. Έτσι το μέτρο θα χάσει το πνεύμα της ανανέωσης του τρόπου και του περιεχομένου της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών.

Στο Γυμνάσιο το διδακτικό έτος χωρίζεται σε τρίμηνα, η εφαρμογή του νέου μέτρου (αύξηση μιας ώρας εβδομαδιαίως) από το μήνα Μάρτιο (γ' τρίμηνο, όπου περιλαμβάνονται οι διακοπές του Πάσχα) σημαίνει ότι το διδακτικό όφελος θα είναι πολύ μικρό, για να δικαιολογείται η αναστάτωση που θα προκληθεί από την αλλαγή των ωρολογίου προγράμματος για μαθητές και διδάσκοντες.

Για τους λόγους αυτούς εισηγούμαι να εφαρμοστεί η αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών με την έναρξη του ερχόμενου σχολικού έτους 2005-6. Έτσι αυτή θα ενταχθεί ομαλότερα στο ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων και θα υπάρξει το απαιτούμενο χρονικό περιθώριο για τη συνολική διαμόρφωση του προγράμματος, του περιεχομένου αλλά και της διδακτικής μεθόδου που θα παρέχεται στο εξής στα Αρχαία Ελληνικά. Παράλληλα πιστεύω ότι απαραίτητη είναι, επίσης, η εισαγωγή της διδασκαλίας του **Επιταφίου του Περικλή** ως μαθήματος Γενικής Παιδείας στη Γ' τάξη του Ενιαίου Λυκείου, έτσι ώστε και οι μαθητές που δεν ακολουθούν τη θεωρητική κατεύθυνση να γνωρίσουν τα υψηλά διδάγματα δημοκρατικού φρονήματος και ενεργητικής συμμετοχής στη δημόσια ζωή, που προσφέρει ο λόγος του Θουκυδίδη. Για τον σκοπό αυτό τα μέλη του Π.Ι., που είναι αρμόδια για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, είναι στη διάθεση της Υπουργού προκειμένου να υποβάλουν άμεσα μια συνολική πρόταση για την αναβάθμιση της διδασκαλίας του μαθήματος στο Γυμνάσιο και το Λύκειο.

Ο κ. Μήτσης αφού ευχαρίστησε την κ. Βέικου, έδωσε το λόγο στην **κ. Αργυροπούλου**, η οποία εισηγείται τα εξής:

1. Συμφωνώ με την αύξηση των ωρών στα φιλολογικά μαθήματα και με τον προβληματισμό της κ. Υπουργού για τη γλωσσική παιδεία των Ελλήνων μαθητών. Θεωρώ όμως ότι η προσθήκη της μιας ώρας σε Α', Β', Γ' γυμνασίου στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών από το πρωτότυπο θα πρέπει να εφαρμοστεί από το νέο σχολικό έτος, διότι τώρα θα δημιουργήσει αναστάτωση στα σχολεία.

2. Όσον αφορά τη γλωσσική παιδεία και τη «λεξιπενία» στη Νέα Ελληνική γλώσσα δεν γνωρίζω να έχει γίνει κάποια σχετική έρευνα. Όμως, σύμφωνα με τη διδακτική μεθοδολογία της μητρικής γλώσσας, ξεκινάμε από τα βιώματα των μαθητών και αξιοποιούμε σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις. Αν θέλαμε να ενισχύσουμε τη μητρική γλώσσα και το λεξιλόγιο, αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσα από την αύξηση των ωρών του μαθήματος αυτού στη Β' και Γ' γυμνασίου (από δυο σε τρεις ώρες).

3. Όσον αφορά την προσθήκη δυο ωρών στα Αρχαία Ελληνικά Α' Λυκείου θεωρούμε καταλληλότερη την κατανομή της μιας ώρας στην Α' Λυκείου σε αρχαιογλωσσία και της άλλης στη Γ' Λυκείου, καθώς δεν διδάσκεται ο **Επιτάφιος του Περικλή** (Θουκυδίδης) στα μαθήματα γενικής Παιδείας.

4. Προτείνω, επίσης, πέρα από τις προβλεπόμενες ώρες, την ένταξη των Αρχαίων Ελληνικών στα μαθήματα επιλογής Β' Λυκείου, ώστε να μπορούν να επιλέξουν τα Αρχαία Ελληνικά ως μάθημα επιλογής όσοι πράγματι το επιθυμούν.

Στο σημείο αυτό ο Πρόεδρος κ. Ν. Μήτσης ενημέρωσε τα μέλη του Τμήματος ότι η **κ. Κυρκίνη** απουσιάζει στο εξωτερικό για υπηρεσιακούς λόγους. Αμέσως μετά διάβασε ο ίδιος την εισήγησή της, η οποία έχει ως εξής:

«Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

• Ως φιλόλογος, ως ελληνίδα και ως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεωρώ αυτονόητη την αναγκαιότητα της ενίσχυσης της κλασικής παιδείας στη χώρα μας και με θέρμη υποστηρίζω την αύξηση των ωρών διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας από το πρωτότυπο.

- Εξίσου αυτονόητη θεωρώ την αποδοχή αυτής της αναγκαιότητας από σας, τους συναδέλφους μου στο Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στους οποίους όμως θα ήθελα να εκθέσω κάποιες ειδικότερες παραμέτρους του θέματος:

- Η ερμηνεία του αρχαίου ελληνικού κειμένου συνιστά πολυεπίπεδη προσέγγιση, μορφική, νοηματική και ιδεολογική, μέσα από την οποία οι μαθητές επιδιώκεται να συλλάβουν την εκφραστική δύναμη και τη νοηματική αποτελεσματικότητα της γλώσσας, που υπήρξε ο φορέας πανανθρώπινων και διαχρονικών αξιών. Η γραμματική και ιδίως η συντακτική δομή του αρχαίου ελληνικού λόγου συνιστά αφεαυτής άσκηση της λογικής σκέψης και της ακριβούς διατύπωσης, όπως ισχύει και στην απόδειξη ενός θεωρήματος της γεωμετρίας.

- Ο αρχαίος ελληνικός λόγος έχει ιδιαίτερως υψηλή αισθητική αξία. Σχήματα λόγου και εκφράσεις που έχουν υιοθετηθεί από τη νεοελληνική και την ευρωπαϊκή λογοτεχνία επινοήθηκαν από τους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς. Όταν π.χ. ο Δημοσθένης, αναφέρεται μεταφορικά στο πώς «φυλλορρόησαν οι ελπίδες του Φιλίππου να καταβάλει την Αθήνα» και όταν ο Όμηρος χρησιμοποιεί το λεγόμενο «μοτίβο του (λογικώς) αδυνάτου», καθίστανται οι γεννήτορες σπουδαίων εκφραστικών μέσων που χρησιμοποιήθηκαν από όλη τη μετέπειτα λογοτεχνία. Ειδικότερα, ανάμεσα στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία και τον αρχαίο ελληνικό λόγο έχει αναπτυχθεί, παρά τα ιδεολογήματα που τόσο ταλάνισαν το χώρο της εκπαίδευσης και της πνευματικής ζωής της χώρας μας, ένας ισότιμος διάλογος, καρπός του οποίου είναι, μεταξύ άλλων, ο εμπλουτισμός της νεοελληνικής γλώσσας με έννοιες (αναφέρω παραδειγματικά τον «κυκλοδίωκτος ήλιο» του Κάλβου, τον «μνησιπήμονα πόνο» του Σεφέρη, την «πανδέγμονα θάλασσα» του Παπαδιαμάντη), που αλιευμένες από τον πλούτο της αρχαίας μας γλώσσας με αξιοσημείωτη παραστατικότητα αποδίδουν εικόνες, σκέψεις και συναισθήματα.

- Ο αρχαίος ελληνικός λόγος χαρακτηρίζεται, επίσης, από αξιοθαύμαστη περιεκτικότητα και λιτότητα. Θα επικαλεστώ ως παράδειγμα το πασίγνωστο επίγραμμα του Σιμωνίδη στους Μαραθωνομάχους («Ελλήνων προμαχούντες Αθηναίοι Μαραθώνι χρυσοφόρων Μήδων εστόρεσαν δύναμιν») για να υποστηρίξω τη δυσκολία με την οποία θα μπορούσε να διατυπωθεί σε οιαδήποτε άλλη γλώσσα το ίδιο ακριβώς νόημα με τόσο λίγες (μόλις εννέα) λέξεις.

Κύριοι συνάδελφοι,

Ο αρχαίος ελληνικός λόγος, ως φορέας της σκέψης των αρχαίων ελλήνων πνευματικών κολοσσών, αποτελεί, βεβαίως πανανθρώπινη αλλά και δική μας, ελληνική, κληρονομιά. Δυστυχώς, η διδασκαλία του στο σχολείο δυσφημίστηκε και υπονομεύθηκε είτε για λόγους ιδεολογικούς είτε γιατί σε πολλές περιπτώσεις εγκλωβίστηκε σε στείρες φορμαλιστικές προσεγγίσεις. Συνέπεια αυτής της άδικης απαξίωσης υπήρξε η δραματική μείωση των ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του 1997, με αποκορύφωμα τον παντελή εξοβελισμό τους ως μαθήματος Γενικής Παιδείας από την τελευταία τάξη του Λυκείου.

Εκτιμώ ότι με αφορμή την πρόταση της κ. Υπουργού Παιδείας μας δίδεται σήμερα μια σπουδαία ευκαιρία να αποκαταστήσουμε το κύρος της ανθρωπιστικής παιδείας και να ενισχύσουμε την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών μας, οι οποίοι δεν θα πρέπει να στερούνται τη δυνατότητα να αντλήσουν από τον κόσμο του αρχαίου ελληνικού λόγου την αξία της ηθικής και της κοινωνικής ευθύνης του πολίτη και του επιστήμονα».

Όταν ολοκληρώθηκε η ανάγνωση της εισήγησης της κ. Κυρκίνη, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον κ. **Μάραντο** ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε,

1. Η σπουδαιότητα, η αξία και η αναγκαιότητα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας είναι αναμφισβήτητες. Αναφέρονται σ' αυτές, μεταξύ άλλων, και οι εξής: **α)** Ο Κλαύδιος Φωριέλ (1772-1884), Γάλλος ακαδημαϊκός και ποιητής, υποστηρίζει ότι η Ελληνική γλώσσα συγκεντρώνει: τον πλούτο και την ομοιογένεια της

Γερμανικής, την σαφήνεια της Γαλλικής, τη λυγεράδα της Ισπανικής και την μουσικότητα της Ιταλικής. **β)** Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, πρώην Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, υποστηρίζει ότι η διαχρονική ενότητα της Ελληνικής γλώσσας φτάνει μέχρι τα βάθη των αιώνων. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Γιατί οι αληθινές ρίζες της Ελληνικής γλώσσας εμπλέκονται αδιαχώριστα στην λαλιά του Μακρυγιάννη και στην γλώσσα των δημοτικών τραγουδιών, στους βυζαντινούς ύμνους και στην γλώσσα του Ευαγγελίου, στην γλώσσα των έργων των κλασικών συγγραφέων μας μέχρι τα ηρωικά τραγούδια του “παππού των Ελλήνων” του Ομήρου». **γ)** Η Jacqueline de Romilly, Ελληνίστρια της Γαλλικής Ακαδημίας, μας επισημαίνει: «Ένας γνωστός μου νεαρός Κινέζος μεταφράζει στη γλώσσα του τον Θουκυδίδη. Πώς να δεχτώ ότι ένας Έλληνας δεν έχει τη δυνατότητα να τον διαβάσει με ευχέρεια». **δ)** Πρόσφατα, το 1995, οι Βάσκοι Ελληνιστές, Sagredo και Ruhana, υπέβαλλαν, μέσω των Ισπανών Ευρωβουλευτών, στο Ευρωκοινοβούλιο πρόταση να καθιερωθεί η Ελληνική ως επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι Βάσκοι Ελληνιστές στην πρότασή τους μεταξύ άλλων ανέφεραν: «Η Ελληνική Γλώσσα και Παιδεία αποτελούσι τη βάση του Δυτικού Πολιτισμού. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝ επεξεργάζεσθαι Πρόγραμμα Σπουδών της Κλασικής Ελληνικής Γλώσσας και Παιδείας ώστε η Ελληνική Γλώσσα, όλων των Ευρωπαίων κοινή γλώσσα γίγνηται... Εύχομαι ότι πειθητε τους Έλληνες Ευρωβουλευτάς όπως αυτήν υποστηρίζωσιν εν των Ευρωπαϊκώ Κοινοβουλίω άνω πολιτικών ιδεολογιών. Πάντες γαρ, και ιδιαιτέρως Ευρώπη, οφείλεται της Ελλάδος εσμέν». **ε)** Αξίζει να αναφερθεί επιγραμματικά η άποψη του Κικέρωνα, του μεγαλύτερου ρήτορα της Ρώμης, και του δικού μας Νομπελίστα ποιητή Οδυσσέα Ελύτη. Ο Κικέρων είπε: «Ει οι θεοί διαλέγονται την των Ελλήνων γλώτταν χρώνται». Ο Οδυσσέας Ελύτης είπε: «Τη γλώσσα μου έδωσαν Ελληνική. Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου».

2. Επιπλέον σημειώνονται τα εξής:

Αν πατρίδα είναι η γλώσσα μας, χαιρετίζω την πρόταση της κας Υπουργού για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Επισημαίνω την ευθύνη μας ως Π.Ι. για την έλλειψη παρόμοιας πρότασης από το Π.Ι.

Αν «τα όρια της γλώσσας μου είναι τα όρια του κόσμου μου», είναι αυτονόητο ότι ο πλούτος της αρχαίας ελληνικής γλώσσας θα διευρύνει τα όρια του νου, κατ' επέκταση τα όρια του κόσμου, των μαθητών. Κι αυτό σημαίνει όφελος για τους ίδιους και την κοινωνία.

Η πολιτική ασχολείται με τα προβλήματα κατ' αρχάς του ζην και εν συνέχεια του ευ ζην. Αν υποτεθεί ότι σήμερα η Ελλάδα έχει λύσει κατ' αρχήν το πρόβλημα του ζην, ζητούμενο είναι το ευ ζην. Και επειδή η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας συμβάλλει στο ευ ζην, τότε μετά χαράς να ενισχυθεί η διδασκαλία της.

Με την ευκαιρία αναρωτιέται κανείς αν ο τρόπος διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας είναι ο ενδεδειγμένος. Εάν δεν είναι, οι συνάδελφοι φιλόλογοι έχουν υποχρέωση σε σύντομο χρονικό διάστημα, να προτείνουν στο Τμήμα έναν «καλύτερο» τρόπο διδασκαλίας. Αλλιώς, παρά την όποια ενίσχυση στη διδασκαλία της, το πρόβλημα της λεξιπενίας, έως και αδυναμίας του συνομιλείν, θα παραμείνει. Επίσης, ποιοι εκπαιδευτικοί διδάσκουν Αρχαία Ελληνικά; Μήπως υπάρχουν φιλόλογοι που δεν έχουν διδαχτεί και εν τούτοις διδάσκουν Αρχαία Ελληνικά; Και ερωτώνται οι φιλόλογοι: ο τρόπος διδασκαλίας και η «μόρφωσή» τους στα αρχαία, επιλύονται με την επιμόρφωση; Μήπως χρειάζεται να γίνει διάκριση των φιλολόγων (κλάδου ΠΕ2) σε συνάρτηση με την γενικότερη πρόταση για απόκτηση 2^{ης} ειδικότητας από όλους τους εκπαιδευτικούς; Πάντως, δεν εγκρίνεται οποιαδήποτε αύξηση ωρών στα Αρχαία Ελληνικά, εάν ζητούμενο είναι μόνο η αύξηση των ωρών διδασκαλίας για τους φιλόλογους και όχι να μαθαίνουν οι μαθητές τη γλώσσα.

Εκ περισσού προστίθεται ότι, εάν στόχος είναι η εκμάθηση και η σωστή χρήση της γλώσσας από τους μαθητές, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στη διδασκαλία της από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Μετά το τέλος της εισήγησής του, ο κ. Μάραντος ζήτησε από τον Πρόεδρο να αποχωρήσει από τη συνεδρίαση για υπηρεσιακούς λόγους.

Ο Πρόεδρος ευχαρίστησε τον κ. Μάραντο και έδωσε το λόγο στην **κ. Περάκη**, η οποία εισηγείται τα εξής:

Κύριοι συνάδελφοι,

Κατ' αρχήν, θα ήθελα να σημειώσω πως συμφωνώ με το ότι η μελέτη των αρχαίων κειμένων έχει να προσφέρει στη γενικότερη παιδεία των μαθητών μας. Και δε μπορώ παρά να δεχτώ τις διαπιστώσεις των συναδέλφων σχετικά με τα προβλήματα που έχουν καταγραφεί και αφορούν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Ωστόσο, θέλω επίσης να σημειώσω ότι προσωπικά, δεν έχω πεισθεί πως τα προβλήματα αυτά έχουν αποκλειστική σχέση με τον αριθμό των ωρών και δε σχετίζονται με τον τρόπο προσέγγισης των θεμάτων και την, ίσως, όχι σωστή διαχείριση του διδακτικού χρόνου. Ούτε πως η προσθήκη μιας ώρας διδασκαλίας σε κάθε τάξη, από μόνη της, θα λύσει τα προβλήματα αυτά. Πιστεύω ότι πριν από την αύξηση των ωρών, θα έπρεπε να έχουμε εξαντλήσει όλα τα περιθώρια βελτιωτικών παρεμβάσεων που θα μπορούσαν να γίνουν με οδηγίες για τη διδασκαλία και τη σωστή κατανομή και αξιοποίηση του διδακτικού χρόνου, με επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών όπου υπάρχει ανάγκη, με επιπλέον υποστηρικτικό υλικό κτλ. Αυτό άλλωστε προσπαθούμε να κάνουμε όλοι για τα μαθήματα των οποίων έχουμε την ευθύνη και πολύ περισσότερο όσοι έχουμε την ευθύνη αντικειμένων που διδάσκονται πολύ λιγότερες ώρες (μονώρα και δίωρα μαθήματα). Και βέβαια, είναι αυτονόητο ότι όλοι μας μπορούμε να επιχειρηματολογήσουμε, αντίστοιχα, για την αναγκαιότητα και τη σπουδαιότητα όλων των αντικειμένων.

Παρόλα αυτά, θα συμφωνήσω με την πρόταση των συναδέλφων για την αύξηση των ωρών και αυτό λόγω της σχέσης που έχει το συγκεκριμένο αντικείμενο με την ταυτότητα και τον πολιτισμό μας. Θεωρώ όμως ότι είναι απαραίτητο η αύξηση αυτή, αν θα αποφασιστεί τελικά, να γίνει μετά από μελέτη του τρόπου που θα γίνει αυτό, του υλικού που θα χρειαστεί και του πώς θα καλυφθούν οι ανάγκες και οι ελλείψεις των εκπαιδευτικών που καλούνται να το διδάξουν. Αν αυτό δε γίνει, ακόμη και με αυτήν την πολύ μεγάλη για τα δεδομένα του Ωρολογίου Προγράμματος αύξηση των ωρών, πολύ φοβάμαι ότι μετά από 3-4 χρόνια θα βρεθούμε και πάλι εδώ να κουβεντιάζουμε για τα ίδια προβλήματα και να αναρωτιόμαστε για τα αίτιά τους.

Επιπλέον, θεωρώ ότι ειδικά στο Γυμνάσιο όπου οι εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας σε όλες τις τάξεις είναι 35, η αύξηση των ωρών των Αρχαίων Ελληνικών δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να γίνει με περικοπή ωρών από άλλα αντικείμενα. Για το συγκεκριμένο θέμα, συμφωνώ με την πρόταση του κου Γκλαβά για αύξηση των ωρών διδασκαλίας σε 36 εβδομαδιαίως.

Πρόταση: Συμφωνώ με την προτεινόμενη αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο με την προϋπόθεση ότι δεν θα κοπούν ώρες από άλλα μαθήματα και ότι η αύξηση αυτή θα συνοδευτεί από ενέργειες που θα εξασφαλίσουν την ποιοτική αναβάθμιση της διδασκαλίας τους και τη σωστή διαχείριση του διδακτικού χρόνου που διατίθεται σ' αυτά.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την κ. Περάκη, έδωσε το λόγο στον **κ. Σιγάλα**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Τα Αρχαία Ελληνικά, ως διδακτικό αντικείμενο, είναι μια αφεαυτής αξία η οποία καλώς υπάρχει στο σχολικό σύστημα και καλώς διατίθενται οι ώρες που διατίθενται στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο. Αύξηση ωρών όμως σε ένα γνωσιοκεντρικό σύστημα έχουν ανάγκη όλα τα διδακτικά αντικείμενα και όχι μόνο τα Αρχαία Ελληνικά, πράγμα πρακτικώς αδύνατον.

Το πρόβλημα στο σχολείο δεν είναι η ποσότητα αλλά η ποιότητα. Τα Αρχαία Ελληνικά διδάσκονται κυρίως μορφολογικά (συντακτικό, γραμματική, ετυμολογία) και λιγότερο ως νόημα, περιεχόμενο, ιδέα, αξία κτλ., ενώ θα έπρεπε να συμβαίνει το αντίθετο. Ποιότητα όμως σημαίνει νέα στοχοθεσία, νέο περιεχόμενο, νέα μεθοδολογία, σημαίνει επιμόρφωση και κατάρτιση των διδασκόντων κτλ.

Οι διεθνείς διαγωνισμοί μαθητών δείχνουν ότι συστήματα που βασίζονται στη μεγάλη ποσότητα της ύλης αποτυγχάνουν.

Προσωπικά δεν έχω πειστεί ότι υπάρχει λεξιπενία στους νέους γιατί δεν γνωρίζω να υπάρχουν σχετικά αποτελέσματα συγκριτικών ερευνών. Ούτε έχω πειστεί ότι αυξάνοντας τις ώρες διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών, μιας μη ομιλούμενης πλέον γλώσσας, θα βελτιωθεί η καθομιλουμένη γλώσσα. Για αυτόν τον σκοπό, θεωρώ ότι είναι προτιμότερο να γίνει, εάν ήταν δυνατόν, η αύξηση ωρών διδασκαλίας των Νέων Ελληνικών. Η πρόταση για αύξηση των ωρών στα Αρχαία Ελληνικά είναι άκαιρη και αποσπασματική. Αυτή θα πρέπει να μελετηθεί στο πλαίσιο μιας συνολικής αλλαγής του ωρολογίου προγράμματος στη Δ/βάθμια, η οποία θα αρχίσει στο Π.Ι. σύντομα και θα πρέπει να στοχεύει στην ποιοτική βελτίωση όλων των διδακτικών αντικειμένων.

Τριάντα έξι ώρες αντί τριάντα πέντε, είναι πάρα πολλές σε ένα ήδη βεβαρημένο μαθητικό ωράριο. Θεωρώ σημαντικά όλα τα διδακτικά αντικείμενα ώστε αποσπασματικά να προτείνω αφαίρεση μιας ώρας από ένα άλλο διδακτικό αντικείμενο.

Ο κ. Μήτσης αφού ευχαρίστησε τον κ. Σιγάλα, έδωσε το λόγο στην **κ. Καγκά**, η οποία εισηγείται τα εξής:

Θεωρώ ότι η προσθήκη μιας ώρας διδασκαλίας Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο θα ενισχύσει το μάθημα, διότι οι διδάσκοντες θα έχουν μεγαλύτερη ευελιξία για μια σφαιρική προσέγγιση του εν λόγω μαθήματος, ώστε οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν την ωφελιμότητα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ως μιας διαχρονικής αξίας της γλωσσικής και πολιτισμικής τους ταυτότητας. Ως εκ τούτου προτείνω τα παρακάτω:

- Να υιοθετηθεί μια διδακτική μεθοδολογία, η οποία να αυξήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα, να τους εξοικειώσει προοδευτικά με τη δομή και τη λειτουργία του αρχαίου ελληνικού λόγου και να τους βοηθήσει να ανακαλύψουν και να αξιοποιήσουν ιστορικά και κοινωνικο-πολιτισμικά στοιχεία.
- Να εφαρμοστεί η πρόταση αυτή από το επόμενο σχολικό έτος 2005-2006.
- Να μην περικοπεί ώρα από κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο, αλλά να προστεθεί μια διδακτική ώρα στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα του Γυμνασίου.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την **κ. Καγκά**, έδωσε το λόγο στην **κ. Δροσινού**, η οποία εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε σας ευχαριστώ για το λόγο,

Θα ήθελα με αφορμή το θέμα των αρχαίων ελληνικών να θέσω υπόψη στο Τμήμα ότι υπάρχει «ανοιχτή» και σε εξέλιξη έρευνα σε ό,τι αφορά τα αρχαία ελληνικά και τη δυσλεξία. Είμαι στη διάθεση των μελών του Τμήματος για περισσότερες διευκρινήσεις.

Σχετικά με την γνώμη μου σε ό,τι αφορά την ενίσχυση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου **είμαι θετική** και συντάσσομαι με τη γνώμη των φιλολόγων διότι πιστεύω ότι *τα Αρχαία Ελληνικά βοηθούν στην διαμόρφωση ενιαίων αντιλήψεων για τη γλώσσα, τον πολιτισμό και τον άνθρωπο.*

Μετά το τέλος της εισήγησής της, η κ. Δροσινού ζήτησε από τον Πρόεδρο να αποχωρήσει από τη συνεδρίαση για υπηρεσιακούς λόγους.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την κ. Δροσινού, έδωσε το λόγο στον **κ. Μπομπέτση**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε, συμφωνούμε με όσα αναφέρει στην εισήγησή της η κ. Βέικου ότι η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι κυρίαρχο στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς και ότι η διδασκαλία της ενισχύει την ιστορική μας ταυτότητα καθώς και ότι η ιστορική αρχαιότητα αποτελεί δομική πολιτιστική αναφορά μέσα στην ευρωπαϊκή παράδοση.

Είναι επίσης γεγονός ότι η διδασκαλία της δομής και του ύφους του αρχαίου ελληνικού λόγου μπορούν να οξύνουν τη γλωσσική και συλλογιστική ευελιξία των μαθητών. Όμως, όπως αναφέρει και πάλι η κ. Βέικου αυτό μπορεί να γίνει μόνο, όταν αλλάξει η διδακτική μεθοδολογία, όταν τα Αρχαία Ελληνικά διδαχθούν

με νέα μέθοδο και δημιουργική προσέγγιση. Άρα δεν είναι θέμα ωρών, δεν είναι θέμα προσθήκης μιας επιπλέον ώρας.

Το θέμα όμως που απασχολεί το ΥΠΕΠΘ δεν είναι η αναβάθμιση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών. Το πρόβλημα είναι η μη ορθή χρήση της γλώσσας, οι αδυναμίες στην έκφραση, η λεξιπενία των ελλήνων μαθητών και η ανάγκη ενίσχυσης της γλωσσικής παιδείας όπως αναφέρει η κ. Υπουργός Παιδείας.

Παρόλο που δεν είμαι ειδικός, θα τολμούσα να πω ότι η προσθήκη μιας ώρας στα Αρχαία Ελληνικά στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και δυο ωρών στην Α΄ Λυκείου δεν φαίνεται να επιλύει το πρόβλημα. Αλλά και κάτι άλλο, μήπως με την προσθήκη μιας ώρας ενισχύουμε απλά την αρχαιομάθεια χωρίς να είναι σίγουρο ότι θα βελτιωθούν και τα νεοελληνικά των μαθητών; Μήπως εάν επρόκειτο να προστεθεί μια επιπλέον ώρα στα γλωσσικά μαθήματα, αυτή θα έπρεπε να προστεθεί στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας;

Για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το θέμα αυτό, πρέπει κατά την γνώμη μου η γλωσσική παιδεία να μελετηθεί συστηματικά και σε βάθος. Είναι ανάγκη να γίνει έρευνα για το γλωσσικό επίπεδο των μαθητών μας, η οποία θα βοηθήσει και στον εντοπισμό των γλωσσικών αδυναμιών (εάν υπάρχουν και σε ποιο βαθμό) και στην μελέτη των αιτιών αλλά και των τρόπων αναβάθμισης της παρεχόμενης γλωσσικής παιδείας στη χώρα μας.

Ως προς δε τη σκοπιμότητα εφαρμογής της πρότασης από το τρέχον σχολικό έτος, συμφωνούμε με την κ. Βέικου και την κ. Αργυροπούλου οι οποίες προτείνουν την εφαρμογή της από το επόμενο σχολικό έτος, διότι η υλοποίηση μιας τέτοιας αλλαγής στο μέσο του σχολικού έτους προσδίδει σε αυτήν τον χαρακτήρα του εσπευσμένου, ανατρέπει το σχεδιασμό του μαθήματος που έχει γίνει για φέτος από το Π.Ι. και δημιουργεί περισσότερα προβλήματα στη λειτουργία των σχολείων από όσα η ολιγόμηνη εφαρμογή της αναμένεται να επιλύσει.

Κατά συνέπεια, αφού δεν μπορεί να εφαρμοστεί το μέτρο από φέτος, θα πρέπει το θέμα να αντιμετωπιστεί κατ' αρχήν από την επιτροπή η οποία θα μελετήσει τα μαθήματα, το ωρολόγιο πρόγραμμα και την εν γένει δομή του Ενιαίου Λυκείου σε συνδυασμό με τη δομή του Επαγγελματικού Λυκείου και θα εισηγηθεί στο Τμήμα το οποίο και θα αποφασίσει σχετικά. Πιστεύω ότι οποιαδήποτε βεβαιωμένη σημερινή μας απόφαση θα δέσμευε και θα δυσκόλευε το έργο της επιτροπής όπως π.χ. η αύξηση των ωρών στο Λύκειο.

Για το Γυμνάσιο, η εφαρμογή του μέτρου προσκρούει στο ωρολόγιο πρόγραμμα που είναι πλήρες (35 ώρες εβδομαδιαίως). Αλλά και αν το Τμήμα αποφασίσει αν αφαιρέσει ώρα από κάποιο μάθημα, αυτό θα πρέπει να συνεκτιμηθεί σε συνδυασμό με την 17/17-7-2001 απόφαση του Τμήματος, σύμφωνα με την οποία το Τμήμα αποφάσισε να αφαιρεθεί μία ώρα από την Οικιακή Οικονομία και να δοθεί στη Χημεία. Η πιθανότητα προσθήκης μιας επιπλέον ώρας στο Γυμνάσιο δεν φαίνεται να είναι εφικτή λόγω της διπλής βάρδιας σε πολλά σχολεία αλλά και εάν αυτό ήταν εφικτό δεν θα ήταν παιδαγωγικώς σκόπιμο να επιβαρυνθούν περαιτέρω οι μαθητές αυτής της ηλικίας με μια επιπλέον ώρα διδασκαλίας κυρίου μαθήματος.

Για το Λύκειο η κ. Βέικου προτείνει την εισαγωγή της διδασκαλίας του «*Επιταφίου του Περικλή*» ως μαθήματος γενικής παιδείας στη Γ΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου. Το θέμα αυτό δεν συμπεριλαμβάνεται στις προτάσεις της κ. Υπουργού και κατά συνέπεια δεν θα πρέπει να συζητηθεί. Εάν όμως το Τμήμα αποφασίσει να συζητήσει αυτή την πρόταση δεν θα την εξετάσουμε αποσπασματικά, αλλά να την αντιμετωπίσουμε συνολικά, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 22/11-12-2002 απόφαση του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Συμπερασματικά, η απάντηση που πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να δοθεί στο Υπουργείο Παιδείας είναι ότι δεν είναι σκόπιμο να γίνει αλλαγή του Ωρολογίου Προγράμματος του Λυκείου στους τελευταίους μήνες του διδακτικού έτους για τους λόγους που επικαλούνται η κ. Βέικου, η κ. Αργυροπούλου και ο κ. Γκλαβάς και ότι το θέμα θα μελετηθεί μαζί με τις άλλες εκκρεμότητες που υπάρχουν και σε άλλα μαθήματα από την αρμόδια επιτροπή μελέτης της δομής του Λυκείου, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο της κ. Υπουργού Παιδείας.

Ο κ. Μήτσος, αφού ευχαρίστησε τον κ. Μπομπέτση, έδωσε το λόγο στον **κ. Μουντάκη**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, σχετικά με το θέμα που συζητούμε, της αύξησης δηλαδή των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, θα ήθελα να διατυπώσω τις απόψεις μου και να αναδείξω τα παρακάτω σημεία:

1. Έχουμε αποφασίσει εδώ παλαιότερα ότι δεν θα πρέπει να κάνουμε μεμονωμένες ρυθμίσεις κατά μάθημα, αλλά θα πρέπει να δούμε την πιθανή αύξηση των ωρών κάποιων μαθημάτων σε μια μελλοντική συνολική αναθεώρηση του ωρολογίου προγράμματος.

2. Τα Αρχαία Ελληνικά είναι πράγματι μια αυταξία, μια αξία αυτή καθ' εαυτή και θα πρέπει να διδάσκονται ειδικά στην πατρίδα μας ακόμα και χωρίς καμιά άλλη δικαιολογία. Θα πρέπει όμως να υπάρχει και ένα ανώτατο όριο στο χρόνο διδασκαλίας τους τη βδομάδα. Τα τελευταία χρόνια το ωρολόγιο πρόγραμμα έχει συνολικά ισορροπήσει με τις ώρες που διδάσκονται σήμερα όλα τα μαθήματα. Αυτές οι ώρες για τα Αρχαία Ελληνικά μπορεί να θεωρηθούν ικανοποιητικές, μπορεί να θεωρηθούν λίγες, αλλά μπορεί να θεωρηθούν και πολλές. Είναι προτιμότερο να μείνουμε σ' αυτές που έχουμε αφού δεν υπάρχει τρόπος να αποδείξουμε αν είναι λίγες ή πιθανόν πολλές.

3. Είναι γνωστόν ότι όσο αυξάνουμε την ποσοτική διδασκαλία ενός μαθήματος τόσο περισσότερο θα πετύχουμε και τους στόχους του. Από τη στιγμή όμως που δεν υπάρχει επιπλέον χρόνος στο ωρολόγιο πρόγραμμα για ποσοτική αύξηση, ιδιαίτερα στο Γυμνάσιο, πρέπει να στραφούμε στην ποιοτική αναβάθμιση όλων των μαθημάτων συμπεριλαμβανόμενων και των Αρχαίων Ελληνικών και όχι στην ποσοτική.

4. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα σήμερα της παιδείας μας, κατά γενική ομολογία, είναι το πολύ βεβαρημένο ωράριο των μαθητών. Όλοι λένε ότι οι μαθητές, ιδιαίτερα στο Λύκειο, είναι οι πιο σκληρά εργαζόμενοι Έλληνες και ότι τους έχουμε «τρελάνει» με θεωρητικές γνώσεις. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η αύξηση των ωρών διδασκαλίας ενός καθαρά θεωρητικού μαθήματος είναι κίνηση σε λάθος κατεύθυνση.

5. Υπάρχει μια αντίφαση στο όλο σκεπτικό της αύξησης. Λέμε δηλαδή ότι με την αύξηση των Αρχαίων Ελληνικών θα δώσουμε στην παιδεία μας ένα περισσότερο ανθρωπιστικό περιεχόμενο. Η αύξηση όμως των ωρών ενός καθαρά θεωρητικού μαθήματος και η ανάγκη για περαιτέρω μελέτη και πνευματική κόπωση των μαθητών δεν αποτελεί ανθρωπιστική συμπεριφορά προς αυτούς. Μια αύξηση των ωρών της Φυσικής Αγωγής ή των εικαστικών θα βοηθούσε μάλλον προς μια περισσότερο ανθρωπιστική συμπεριφορά της πολιτείας προς τους μαθητές.

6. Όσον αφορά το θέμα της λεξιπενίας η προσωπική μου άποψη είναι πως δεν μπορεί να οριστεί το επίπεδο της σε μια κοινωνία, διότι δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα το επίπεδο της γλωσσικής επάρκειας.

Οι παραπάνω σκέψεις με κάνουν να είμαι αρνητικός στην πρόταση για αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Μουντάκη, έδωσε το λόγο στον **κ. Δούκα**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

1. Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας στην εκπαίδευση αποτελεί ένα σημαντικό θέμα. Και αυτό διότι περιλαμβάνει τόσο τη γλωσσική διάσταση όσο και το ίδιο το περιεχόμενο της κλασικής ελληνικής παιδείας. Για το λόγο αυτό χρειάζεται να εξετάσουμε καθεμιά από τις δυο διαστάσεις.

2. Η σχέση αρχαίας ελληνικής και νεοελληνικής γλώσσας αποτέλεσε και αποτελεί αντικείμενο πολλών και διαφορετικών προσεγγίσεων. Σύμφωνα με πολλές απόψεις ειδικών γλωσσολόγων, η σχέση αυτή δεν είναι ευθύγραμμη. Δηλ. η ενίσχυση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας δεν οδηγεί αυτόματα στην ενίσχυση της νεοελληνικής. Υπάρχουν διαφορετικές δομές λόγου κατά τη διαχρονική εξέλιξη της γλώσσας και ειδικότερα της αρχαιοελληνικής που δεν μεταφέρονται μηχανιστικά στη διαφορετική δομή της νεοελληνικής γλώσσας.

3. Όπως έδειξαν τα πρόσφατα αποτελέσματα του διαγωνισμού της PISA 2003, οι Έλληνες μαθητές έχουν ανησυχητικές αδυναμίες στον γλωσσικό «γραμματισμό» και ειδικότερα στις ικανότητες άντλησης πληροφοριών, την κειμενική ερμηνεία και τις κοινωνικές πρακτικές στους χώρους της ζωής. Οι προσεγγίσεις της PISA στηρίζονται στον επαναπροσδιορισμό των γλωσσικών «γραμματισμών». Δίνουν έμφαση στην επικοινωνιακή πλευρά της γλωσσικής διδασκαλίας. Χρειάζεται να μελετήσουμε προσεκτικά τις σχετικές μελέτες/πορίσματα της PISA πριν προχωρήσουμε σε συγκεκριμένες αλλαγές.

4. Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Παιδείας ως αυταξίας, ως επικοινωνίας με τα πνευματικά

δημιουργήματα της κλασικής ελληνικής παιδείας αποτελεί συστατικό στοιχείο της μαθησιακής λειτουργίας. Η πραγμάτωση του στόχου αυτού συναντά όμως πολλές δυσκολίες στη σχολική πρακτική. Διότι στην προσέγγιση των κειμένων επικρατεί κυρίως η γραμματικο-συντακτική διάσταση που αφυδατώνει τα κείμενα από την νοηματική/αξιακή τους διάσταση. Το ζητούμενο δεν είναι μόνο η βελτίωση της ικανότητας των μαθητών στην κωδικοποίηση-αποκωδικοποίηση κειμένων και στις γραμματολογικές συμβάσεις. Είναι κυρίως η βελτίωση της επικοινωνίας και της διαπραγμάτευσης των νοημάτων των κειμένων. Χρειάζεται πολλή προσπάθεια και σε πολλούς τομείς ώστε να ξεπεραστούν οι δυσκολίες (εφαρμογή νέων επικοινωνιακών μεθοδολογιών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, μέθοδοι αξιολόγησης κ.ά.). Χρειάζεται επίσης η διεύρυνση του χαρακτήρα της κλασικής παιδείας ώστε να επεκταθεί και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα.

5. Η προσαύξηση των ωρών διδασκαλίας χωρίς να αντιμετωπισθούν οι διαστάσεις αυτές δεν θα έχει τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Το θέμα δεν είναι μόνο ή κυρίως ποσοτικό αλλά είναι θέμα ποιοτικό, δηλ. αναπροσανατολισμού προς μια διδασκαλία που επικεντρώνεται κυρίως στο νόημα των κειμένων αντί της γραμματολογικής τους διαχείρισης. Θα πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη μας τα προβλήματα που δημιουργούνται από την υπερφόρτωση της σχολικής ύλης και των ωρών διδασκαλίας.

Θα ήταν ωφέλιμο το συγκεκριμένο θέμα να αντιμετωπισθεί στο πλαίσιο της αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών. Συγκεκριμένα χρειάζεται να σκεφθούμε ερωτήματα όπως:

Τι αλλαγές έχουν επέλθει στα σημερινά περιβάλλοντα της ζωής;

Ποιοι είναι οι συνεπαγόμενοι αναγκαίοι γραμματισμοί στην εποχή μας (νέοι γραμματισμοί);

Πώς προσδιορίζεται και ποιο το περιεχόμενο της Γενικής Παιδείας;

Πώς θα αλλάξει ο χαρακτήρας των προγραμμάτων ώστε να δοθεί έμφαση στην εμβάθυνση σε έννοιες/ιδέες-κλειδιά και στην καλύτερη σύνδεση με τη ζωή, αντί της συσσώρευσης ύλης με μικρή εμβάθυνση στους τρόπους σκέψης και δράσης που απαιτούνται στη ζωή;

Τα ερωτήματα αυτά πρέπει να απασχολήσουν και να δοθούν συγκεκριμένες απαντήσεις κατά τον Εθνικό Διάλογο για την Παιδεία.

Με βάση τα παραπάνω εισηγούμαι:

- Να μη γίνει τροποποίηση του ωρολογίου προγράμματος κατά τη διάρκεια της τρέχουσας σχολικής χρονιάς για τους λόγους που αναφέρουν οι εισηγητές.
- Το συγκεκριμένο θέμα να αντιμετωπισθεί στο πλαίσιο του Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία (ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα)
- Κέντρο βάρους των σχετικών συζητήσεων να είναι οι νέοι γραμματισμοί δηλ. η βελτίωση των μεθοδολογιών της διδασκαλίας και της νοηματοδότησης του περιεχομένου των κειμένων.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Δούκα, έδωσε το λόγο στην **κ. Μαγουλά**, η οποία εισηγείται τα εξής:

Αγαπητέ Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι,

Συμπληρωματικά σε όσα ανέφεραν οι κ.κ. Σιγάλας, Μπομπέτσας και Δούκας, Σύμβουλοι του Π.Ι., που μίλησαν πριν από μένα, θα ήθελα να επισημάνω τα παρακάτω.

Σκοπός όλων μας είναι η **βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης**.

Αυτό σημαίνει ότι οφείλουμε να ενδιαφερόμαστε για τη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών, τη βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας και τη βελτίωση των μεθόδων αξιολόγησης, με άλλα λόγια τη βελτίωση της εσωτερικής αποτελεσματικότητας του συστήματος.

Επίσης οφείλουμε να ενδιαφερόμαστε και για τον επιτυχή τρόπο εισδοχής από την κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης στην επόμενη είτε στην αγορά εργασίας, δηλαδή για τη βελτίωση της εξωτερικής

αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος.

Υπενθυμίζω ότι ειδικότεροι στόχοι μας είναι: **α)** η παρεχόμενη ποιοτική εκπαίδευση να είναι ελκυστική στους μαθητές και **β)** το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία-οικονομία.

Επισημαίνεται ακόμη ότι, στο πλαίσιο της Ε.Ε., βασικό εκπαιδευτικό στόχο αποτελεί και η διάχυση του πνεύματος της **επιχειρηματικότητας** στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση που επιτυγχάνεται κυρίως με τον εμπλουτισμό των σχολικών ωρολογίων προγραμμάτων με **οικονομικά μαθήματα, τα οποία δεν διδάσκονται στο Γυμνάσιο**.

Αντιθέτως, **τα Αρχαία Ελληνικά** για τα οποία συζητάμε σήμερα αύξηση ωρών στο Γυμνάσιο, **διδάσκονται 4 ώρες** (2 ώρες από το πρωτότυπο και 2 ώρες από μετάφραση) σε κάθε τάξη Γυμνασίου. Διδάσκονται επίσης και 4 ώρες στην πρώτη τάξη του Ενιαίου Λυκείου, όπου συζητάμε την αύξηση ωρών.

Δεδομένου ότι:

I. Δεν υπάρχει έρευνα στο Γυμνάσιο που να ενισχύει την πρόταση για την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών αντιθέτως, η έρευνα που έχουμε στα χέρια μας επισημαίνει την ανισότητα που δημιουργήθηκε στα ημιαστικά και αγροτικά σχολεία με την ένταξη των Αρχαίων Ελληνικών και,

II. υπάρχει, σύμφωνα με την χτεσινή εισήγηση του κ. Γκλαβά, σοβαρό πρόβλημα στη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών που προκύπτει από την ελλιπή εκπαίδευση στο γνωστικό αντικείμενο των αρχαίων των φιλολόγων, δεν δύναμαι να εισηγηθώ θετικά στην αύξηση των ωρών του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο.

Αντιθέτως εισηγούμαι να σχεδιαστούν:

α) μια έρευνα σχετικά με τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και να υλοποιηθεί από το Π.Ι.

β) επιμορφωτικές ημερίδες σχετικές με τον τρόπο διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών από την ομάδα φιλολόγων του Π.Ι.

Επίσης εισηγούμαι να συνταχθούν από την ομάδα φιλολόγων του Π.Ι. και να σταλούν άμεσα συμπληρωματικές αναλυτικές οδηγίες για τον τρόπο διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών.

Όσον αφορά την πρόταση για αύξηση των 4 ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στην πρώτη τάξη του Ενιαίου Λυκείου θα ήθελα να επισημάνω ότι στο πλαίσιο του σχεδιασμού αναμόρφωσης του Ενιαίου Λυκείου και του Επαγγελματικού Λυκείου, όπου ενδεχομένως η πρώτη τάξη να είναι κοινή επιβάλλεται το θέμα αυτό να συζητηθεί συνολικά στο πλαίσιο του σχεδιασμού.

Συμπερασματικά, **εισηγούμαι αρνητικά στην πρόταση για την αύξηση των ωρών του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στην Γ΄ τάξη Γυμνασίου και στην Α΄ τάξη Ενιαίου Λυκείου**.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την κ. Μαγουλά, έδωσε το λόγο στον **κ. Πετρόπουλο**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε, συνάδελφοι, θεωρώ ότι το θέμα δεν είναι διαδικαστικό και τεχνικής φύσεως, δηλαδή, πώς θα υλοποιήσουμε τις προτάσεις της κ. Υπουργού αλλά ουσίας και με πολλές προεκτάσεις. Επίσης, συμφωνώ με τους προηγούμενους ομιλητές που επισήμαναν ότι το σχετικό θέμα έρχεται για συζήτηση αποσπασματικά αντί να ενταχθεί στο γενικότερο διάλογο για την Παιδεία για τον οποίο έχουν ήδη συγκροτηθεί ομάδες εργασίας. Όμως, δεν θα σταθώ στο τελευταίο δεδομένου ότι ο Διάλογος για την Παιδεία περιορίζεται κυρίως στις δομές του Λυκείου.

Ξεκινώντας, θα ήθελα να επισημάνω την ποικιλία της σκοποθεσίας που υπάρχει στο έγγραφο της κ. Υπουργού και των εισηγητών για την ενίσχυση των Αρχαίων Ελληνικών:

1. Ενίσχυση της νεοελληνικής γλώσσας και η καταπολέμηση της λεξιπενίας.
2. Συμβολή της αρχαίας ελληνικής στη διαμόρφωση των περισσότερων ευρωπαϊκών γλωσσών.

3. Προαγωγή της κριτικής σκέψης (λιτότητα και περιεκτικότητα των αρχαίων ελληνικών).
4. Προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής σκέψης και των πανανθρώπινων αξιών.
5. Καλύτερη κατανόηση της Νεοελληνικής και Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας λόγω της μεταφοράς σχημάτων λόγου από την αρχαία ελληνική γλώσσα.
6. Ενίσχυση της ελληνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας (κλασικές ρίζες του ευρωπαϊκού πολιτισμού κτλ.).

Κατ' αρχάς, πιστεύω ότι οι εισηγητές θα έπρεπε να είχαν τεκμηριώσει καλύτερα, με παραπομπές σε έρευνες, καθέναν από τους παραπάνω στόχους και ιδίως αυτόν που συνδέει τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών με τη βελτίωση της Νεοελληνικής Γλώσσας. Ζούμε στην εποχή της «τεχνοκρατίας» όπου κάθε καινοτομία θα πρέπει να τεκμηριώνεται πριν από την εφαρμογή της και όχι στην εποχή των «ιδεολογικών αντιπαραθέσεων» του παρελθόντος λόγω του «γλωσσικού ζητήματος». Αξιοποιώντας τις εκδόσεις του Π.Ι. («Δελτίο Εκπαιδευτικής Αρθρογραφίας») και τους συνεργάτες μου, καταφέραμε να εντοπίσουμε μια στρωματοποιημένη κατά επίπεδο αστικότητας έρευνα σε 16 Λύκεια της Κρήτης της Φιλολόγου, κ. Μαρίας Κοξαράκη, η οποία πραγματοποιήθηκε στο σχολικό έτος 1995-96, όταν είχε ολοκληρωθεί η πειραματική εφαρμογή των Αρχαίων Ελληνικών στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και οι μαθητές φοιτούσαν στην πρώτη τάξη του Λυκείου, σε μικτά τμήματα μαζί με μαθητές που δεν είχαν φοιτήσει στα πειραματικά γυμνάσια. Στην έρευνα συμμετείχαν 343 μαθητές που είχαν συμμετάσχει στο πειραματικό πρόγραμμα και 361 μαθητές που δεν είχαν συμμετάσχει στο πειραματικό πρόγραμμα (συγκριτική, ομάδα ελέγχου), αλλά παρακολούθησαν το καθιερωμένο πρόγραμμα (αρχαία ελληνικά από μετάφραση). Έτσι, στο τέλος της Α΄ Λυκείου θα ανέμενε κανείς ότι οι μαθητές της «πειραματικής» ομάδας θα είχαν το πλεονέκτημα τόσο ως προς την κατανόηση των αρχαίων και λόγιων κειμένων (π.χ. κείμενο Παπαδιαμάντη και λόγιες αποφθεγματικές φράσεις, βαθμό που έλαβαν οι μαθητές στα γραπτά δοκίμια στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών κατά τις προαγωγικές εξετάσεις της Α΄ Λυκείου) όσο και ως προς τους δείκτες της νεοελληνικής γλώσσας (π.χ. γραπτές ασκήσεις νεοελληνικής... στο λεξιλογικό, μορφολογικό, συντακτικό και σημασιολογικό άξονα της γλώσσας, παραγωγή λόγου με την ανάπτυξη ενός θέματος έκθεσης).

Τα γενικά αποτελέσματα (στο σύνολο του δείγματος) έδειξαν ένα πλεονέκτημα για την «πειραματική» ομάδα ως προς (α) την απόδοση λόγιων κειμένων σε ζωντανό νεοελληνικό λόγο και (β) την κατανόηση των συντακτικών και σημασιολογικών πεδίων της νεοελληνικής γλώσσας, αλλά δεν παρατηρήθηκε κανένα πλεονέκτημα της «πειραματικής» ομάδας έναντι της «συγκριτικής» ως προς την παραγωγή λόγου στα Νέα Ελληνικά αλλά και την κατανόηση αρχαίων ελληνικών κειμένων από το πρωτότυπο. Η περαιτέρω εσωτερική ανάλυση, κατά επίπεδο αστικότητας, έδειξε ότι τα πλεονεκτήματα της πειραματικής ομάδας έναντι της ομάδας ελέγχου περιορίζονταν στους μαθητές των αστικών περιοχών, ενώ δεν παρατηρήθηκαν τέτοια πλεονεκτήματα της πειραματικής έναντι της συγκριτικής ομάδας στις αγροτικές περιοχές. Αυτό σημαίνει ότι η τυχόν αύξηση των ωρών διδασκαλίας, χωρίς κάποιες αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας, στο Π.Σ. και στα εγχειρίδια, μπορεί να αποβεί σε βάρος μαθητών από τις αγροτικές περιοχές και τα ασθενέστερα στρώματα της κοινωνίας.

Σημειώνεται επίσης ότι σύμφωνα με την εισήγηση της κ. Αργυροπούλου δεν υπάρχει συστηματική έρευνα (βλ. επίσης άρθρο του Μαρωνίτη, «Βήμα» 14.11.2004) που να συνδέει άμεσα τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών με τη λεξιπενία και τις επιδόσεις στην ελληνική γλώσσα. Αναρωτιέμαι γιατί οι φιλόλογοι, και ιδίως οι κλασικοί φιλόλογοι, ύστερα από τόσα χρόνια διαμάχης και αντιπαλότητας δεν έχουν διεξαγάγει μια συστηματική, εμπειρική και πανελλαδική έρευνα που να τεκμηριώνει ή να διαψεύδει την τόσο σοβαρή υπόθεση εργασίας. Αν μου επιτραπεί να χρησιμοποιήσω ένα «νεολογισμό» απορώ για την «ερευνοπενία» μεταξύ των Φιλολόγων πάνω στο διαχρονικής σημασίας θέμα. Προφανώς το ερευνητικό αυτό ερώτημα θα πρέπει να το εξετάσουν οι Γλωσσολόγοι και οι Κοινωνιο-γλωσσολόγοι γνώστες της σύγχρονης εμπειρικής μεθοδολογίας.

Ενδεχομένως μια αύξηση των ωρών να επέτρεπε μια περισσότερο εξειδικευμένη διδασκαλία και να είχε περισσότερο ευεργετικά αποτελέσματα και στους μαθητές από ασθενέστερες τάξεις. Όμως, ανεξάρτητα από τα τυχόν αποτελέσματα, δεν κρίνεται σκόπιμο να επιβαρύνουμε άλλο ένα ήδη βεβαρημένο ωρολόγιο πρόγραμμα στο Γυμνάσιο με την προσθήκη της επιπλέον ώρας ή στο Λύκειο που υπάρχει η ένταση των εξετάσεων με την προσθήκη δύο ωρών. Η αύξηση των ωρών θα συρρικνώσει περαιτέρω τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών και θα επηρεάσει δυσμενώς την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Λαμβάνοντας επίσης υπόψη την ενημέρωση του υπεύθυνου του αντικειμένου για (α) την κατάρτιση/καταλληλότητα των εκπαιδευτικών που διδάσκουν τα Αρχαία από το πρωτότυπο (β) την έμφαση που δίνουν οι εκπαιδευτικοί στο γραμματικο-συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής σε βάρος των κειμένων και της ετυμολογίας της νεοελληνικής τοποθετούμαι **κατά της ποσοτικής ενίσχυσης με την προσθήκη επιπλέον ωρών είτε στο Γυμνάσιο είτε στο Λύκειο** και προτείνω τα εξής:

1. **Παρέμβαση στον εκπαιδευτικό.** Βραχυχρόνια, καλύτερη επιλογή και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα στο Γυμνάσιο και το Λύκειο. Αυτό ίσως να συνεπάγεται το διαχωρισμό των ειδικοτήτων των φιλολόγων και την ανάθεση της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών μόνο σε κλασικούς Φιλολόγους. Ή να διδάσκουν το μάθημα οι κλασικοί Φιλολόγοι και οι επιτυχόντες στο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ μετά την υποχρεωτική εξέτασή τους και στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα. Μακροχρόνια, ίσως θα πρέπει να αλλάξει η κατάρτιση των εκπαιδευτικών Φιλολόγων στα ΑΕΙ, ώστε να είναι σε θέση να διδάσκουν πληρέστερα την Αρχαία Ελληνική σε όλες τις διαστάσεις.

2. **Παρέμβαση στο πρόγραμμα σπουδών και τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο.** Ίσως θα πρέπει να δοθεί λιγότερη έμφαση στα γραμματικο-συντακτικά της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και μεγαλύτερη στη διδασκαλία των κειμένων και της ετυμολογίας. Αυτό μπορεί ίσως να επιτευχθεί με τροποποιήσεις στο πρόγραμμα σπουδών ή με κάποιες οδηγίες προς τους διδάσκοντες το μάθημα.

3. **Διαθεματικότητα και στρατηγική διάχυση των Αρχαίων** σε άλλα μαθήματα, ξεκινώντας ενδεχομένως σταδιακά από την Ε΄ τάξη του Δημοτικού, και ανάλογα με το αντικείμενο των αρχαίων κειμένων. Η ευρύτητα της αρχαιοελληνικής σκέψης επιτρέπει τη διάχυσή της σε όλα σχεδόν τα μαθήματα του Γυμνασίου και του Λυκείου. Η διάχυση φυσικά θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις προηγούμενες γνώσεις Αρχαίων από το πρωτότυπο στο Γυμνάσιο και την Α΄ Λυκείου, ώστε να υπάρξει μια ενιαία αντιμετώπιση του θέματος. Ο *Επιτάφιος του Περικλή* μπορεί να διδαχθεί και στο μάθημα «Πολιτική και Δίκαιο» της Β΄ τάξης Ενιαίου Λυκείου.

4. **Αρχαία Ελληνικά και Λατινικά ως μαθήματα επιλογής.** Ενδεχομένως θα πρέπει να καθιερωθεί και ένα μάθημα επιλογής στην Α΄ Λυκείου, το οποίο θα πραγματεύεται την ετυμολογία της σύγχρονης επιστημονικής ορολογίας (π.χ. ελληνικής και αγγλικής) στις φυσικές, ανθρωπιστικές και τις κοινωνικές επιστήμες. Το μάθημα αυτό ενδεχομένως να έχει απήχηση εφόσον έχει διεπιστημονική προσέγγιση και μεγάλη χρησιμότητα για τη μελλοντική εκπαιδευτική και επαγγελματική σταδιοδρομία των μαθητών.

5. **Ενίσχυση της νεοελληνικής γλώσσας.** Να βελτιωθεί η διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας, υιοθετώντας περισσότερο βιωματικές και εξατομικευμένες προσεγγίσεις λαμβάνοντας υπόψη και τους διαφορετικούς γλωσσικούς κώδικες των μαθητών από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις. Επίσης, να εξεταστούν οι δυνατότητες μιας συστηματικότερης σύνδεσης της Νεοελληνικής με την Αρχαία Ελληνική γλώσσα με την προσθήκη ενοτήτων στη νέα ελληνική για την καταγωγή των λέξεων.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Πετρόπουλο, έδωσε το λόγο στον **κ. Στάθη**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι πολλοί συνάδελφοι ήδη τοποθετήθηκαν στο συγκεκριμένο θέμα με εμπειριστατωμένες εισηγήσεις.

Φοβούμαι ότι η ίδια ευαισθησία ίσως δεν μας αγγίζει στον ίδιο βαθμό σε ανάλογα θέματα προεχούσης σοβαρότητας.

Αναφέρομαι στα υπό συγγραφή νέα βιβλία τα οποία εγκρίνουμε πολλές φορές με ταχείς ρυθμούς.

Ο κος Πετρόπουλος αναφέρθηκε πολύ σωστά στα πορίσματα μιας έρευνας για να θεμελιώσει την άποψή του. Δεν υπάρχει άλλη έρευνα που να καταλήγει σε αντίθετα με την πρώτη αποτελέσματα και να δικαιολογεί την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών; Ήδη έχουμε μια δεύτερη έρευνα

στα χέρια μας.

Αποδέχομαι την ορθότητα των εισηγήσεων των φιλολόγων του Τμήματος και συμφωνώ με την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών με την προϋπόθεση ότι το μέτρο αυτό θα ισχύσει από το επόμενο σχολικό έτος 2005-2006.

Θεωρώ αυτονόητο ότι δεν αρκεί μόνον η αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών. Απαραίτητη κρίνεται η σωστή κατάρτιση και ουσιαστική επιμόρφωση των φιλολόγων εκπαιδευτικών και κυρίως η βελτίωση της μεθόδου διδασκαλίας που οφείλει να γίνει βήμα ουσιαστικής προσέγγισης από τον νέο άνθρωπο όχι μόνο της γλώσσας, αλλά και του στοχασμού και του πολιτισμού κάθε ιστορικής περιόδου του ελληνισμού.

Μετά το τέλος της εισήγησής του, ο κ. Στάθης ζήτησε από τον Πρόεδρο να αποχωρήσει από τη συνεδρίαση για υπηρεσιακούς λόγους.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Στάθη, έδωσε το λόγο στην **κ. Γκιζελή**, η οποία εισηγήθηκε τα εξής:

Θα προσπαθήσω να είμαι αντικειμενική, ειλικρινής και όσο γίνεται ακριβής.

Κύριε Πρόεδρε και συνάδελφοι, η επιστολή της Υπουργού βάζει ψηλά τον πήχη. Πρώτον: γιατί μας τη στέλνει η ίδια, μέσω, φυσικά, του Προέδρου του Π.Ι. (θυμίζω ότι, παλαιότερα, μόνον ο Υπουργός μας απέστειλε ερωτήματα για να εκφέρουμε τη γνώμη μας, και όχι οι υπηρεσίες του Υπουργείου). Δεύτερον: γιατί εμπεριέχει κατά ολοκληρωμένο τρόπο, σκεπτικό και πρόταση. Και τρίτον: γιατί δεν ζητεί μια απλή γνωμοδότηση – συμφωνώ ή δεν συμφωνώ – αλλά «μελέτη της πρότασης και εισήγηση». Επομένως, πρέπει να σταθούμε στο ύψος των περιστάσεων και να προβούμε στα εξής, κατά τη γνώμη μου, απαραίτητα βήματα: α) η κριτική μας να διατρέξει όλο το εύρος της επιστολής, β) στη γνωμοδότησή μας να τοποθετηθούμε, προφανώς, σε όλα τα μέρη της συγκεκριμένης πρότασης, γ) στη γνωμοδότησή μας να καταγράψουμε επίσης και τις αδυναμίες που διαβλέπουμε κατά την εφαρμογή της πρότασης και δ) η γνωμοδότησή μας να ολοκληρώσει την πρόταση, συμπληρώνοντάς τη, και προσδιορίζοντάς τη με τη δική μας επιστημονική και παιδαγωγική σφραγίδα.

Για το λόγο αυτό, και οι δικές μου παρατηρήσεις και η τοποθέτησή μου θα διατρέξουν και τα δυο μέρη του κειμένου της Υπουργού, (θεωρητική υποστήριξη και πρόταση), όπως μου επιβάλει τόσο ο σεβασμός προς τη θέση μου ως μέλους του Π.Ι. όσο και η εκτίμησή μου προς το πρόσωπό της.

1. Όπως όλα τα θέματα, έτσι και το κείμενο της Υπουργού μπορεί να αναγνωσθεί πολλαπλά: Ο προβληματισμός που προτάσσεται ως σκεπτικό είναι τεκμηριωμένος και με βρίσκει σύμφωνη. Αλλά και η πρόταση είναι ξεκάθαρη και υποβοηθητική. Από μια άλλη οπτική γωνία όμως, όσο σωστός και αν είναι ο προβληματισμός που αναπτύσσεται, δεν είναι πάντως ρηξικέλευθος. Θα μπορούσε δηλαδή κανείς να διατυπώσει εξίσου τεκμηριωμένο σκεπτικό, με παρόμοια επιχειρήματα, με τα οποία ανέτως θα στήριζε την αντίθετη άποψη, λ.χ. τη μείωση των ωρών προς όφελος άλλου χρήσιμου μαθήματος.

Κατά παρόμοιο τρόπο, με το να διατυπώνεται ασυνήθιστα συγκεκριμένη και λεπτομερής άποψη, ακυρώνεται εν μέρει η δυνατότητα του Τμήματός μας να είναι αυτό το ίδιο που θα διατυπώσει εξ ολοκλήρου και κατ' αποκλειστικότητα την εξειδίκευση της υπουργικής βούλησης. Από την άλλη πλευρά όμως, η ύπαρξη εξειδικευμένης πρότασης οδηγεί στο να μοιράζεται η ευθύνη, ευθύνη μάλιστα την οποία ευθαρσώς και με τόλμη αναλαμβάνει η ίδια η Υπουργός, κατά το τμήμα που της αναλογεί, και αυτό δεν μπορεί κανείς παρά να το επαινέσει.

2. Από την εμπειρία μου από το παρελθόν, και από τις εισηγήσεις και τη συζήτηση που προηγήθηκαν, οι αναλύσεις των φιλολόγων για το θέμα των Αρχαίων, τόσο στις προτάσεις όσο και στις αντιπροτάσεις, τόσο στις θέσεις όσο και στις αντιθέσεις, είναι συχνά, κατά τη γνώμη μου, υπερβολικές και απόλυτες. Προσωπικά δεν μπορώ να βρω την αλήθεια ούτε αποκλειστικά στη μια ούτε αποκλειστικά στην άλλη πλευρά. Παράδειγμα, η θέση ότι «τα Αρχαία είναι μια αυταξία και επιπροσθέτως προσφέρει ευεργετικά αποτελέσματα σε άλλα

γνωστικά αντικείμενα», ως επιχείρημα αναβάθμισής τους: Συμφωνώ με το επιχείρημα, αλλά διαφωνώ με την αποκλειστικότητα που υπαινίσσεται αυτή η άποψη. Ποιο άραγε είναι εκείνο το γνωστικό αντικείμενο που διδάσκουμε στα σχολεία μας που να μην έχει ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά;

Άλλο παράδειγμα: Η θέση ότι «πρέπει να ενισχυθεί στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας ώστε αυτή να συμβάλει στην εξέλιξη της Νέας Ελληνικής», όπως λένε πολλοί. Η άποψή μου είναι ότι τα Νέα Ελληνικά μπορούν να γίνουν κτήμα των μαθητών με διάφορες μεθόδους, είτε με είτε χωρίς Αρχαία Ελληνικά. Αλλά εξίσου απόλυτη και μη πειστική είναι η αντίθετη άποψη, που απορρίπτει έστω και την ιδέα ότι θα μπορούσαν τα Αρχαία Ελληνικά να στηρίξουν τη γνώση της Νέας Ελληνικής. Κατά τη γνώμη μου, ασφαλώς και μπορούν να στηρίξουν, με τη δομή τους, με το συντακτικό τους, όχι μόνο τα Νέα Ελληνικά αλλά και οποιαδήποτε ξένη γλώσσα, πράγμα που πολλοί από εμάς έχουν αντιληφθεί από τα νεανικά τους ήδη χρόνια. Πόσο δηλαδή στέρεη γνώση μας προσέφερε και πόσο βοηθητικό ήταν για την ξένη γλώσσα που μαθαίναμε ως νέοι, το γεγονός ότι γνωρίζαμε τη δομή των Αρχαίων και το Συντακτικό και τη Γραμματική τους. (Τότε κάναμε πολύωρο μάθημα Αρχαίων Ελληνικών ακόμη και στα Πρακτικά Λύκεια, πράγμα για το οποίο προσωπικά δεν μετάνιωσα ποτέ).

Ομοίως: Η θέση ότι «η προτεινόμενη ποσοτική βελτίωση του μαθήματος δεν επαρκεί, επομένως χρειάζεται ποιοτική αναβάθμιση», με βρίσκει σύμφωνη, αλλά το ένα δεν αναιρεί ούτε απαγορεύει το άλλο και δεν υπάρχει λόγος να υπεραμύνεται κανείς του ενός εις βάρος του άλλου, απλώς μπορεί να απαιτήσει και τα δυο. Εξίσου υπερβολική και απόλυτη μου φαίνεται η εναντίωση προς τη μείωση των ωρών των Αρχαίων που είχε γίνει παλαιότερα (1997) προς όφελος άλλων μαθημάτων: δεν θεωρώ ότι αυτή προσέφερε πολλά στη μόρφωση των παιδιών μέσω των άλλων μαθημάτων, αλλά και δεν συμφωνώ στο ότι έφερε τη συντέλεια του κόσμου, όπως ισχυρίζονται κάποιες εισηγήσεις.

Θα μπορούσα να φέρω πάμπολλα τέτοια παραδείγματα.

Πιστεύοντας ότι τα παραπάνω με οδηγούν σε μια νηφάλια τοποθέτηση, διατυπώνω την άποψή μου ως εξής:

ΠΡΩΤΟΝ: Στηρίζω την πρόταση της Υπουργού, γιατί νομίζω ότι είναι στη σωστή κατεύθυνση, χωρίς να πιστεύω ότι θα φέρει την άνοιξη στα εκπαιδευτικά μας πράγματα.

Αυτό όμως που κυρίως βαραίνει τη συνείδησή μου υπέρ της αύξησης των ωρών Αρχαίων αλλά δεν αναφέρθηκε σε καμία επιχειρηματολογία, είναι αυτό που αποτελεί το δικό μου επιχείρημα, και είναι το εξής:

Στον ευρύ ευρωπαϊκό χώρο, στον κυκεώνα των ευρωπαϊκών δεσμεύσεων για την παιδεία, την εργασία, την ανεργία, ομολογημένη ή ανομολόγητη, τον ανταγωνισμό και τους ανταγωνισμούς, θεωρώ ότι ο έλληνας μαθητής, σπουδαστής, μεταπτυχιακός σπουδαστής, επιστήμονας και ευρωπαίος πολίτης, πρέπει πριν από οτιδήποτε άλλο να αξιοποιήσει το πολιτιστικό και γνωσιολογικό του στίγμα, να αναβαθμίσει την εμβέλεια της δικής του ταυτότητας, πρέπει στα πλαίσια του έξυπνου ανταγωνισμού να εκμεταλλευτεί με επινοητικότητα τα δικά του «δυνατά σημεία». Τα σημεία αυτά, στο επίπεδο της γενικής και τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, είναι η γνώση γνωστικών αντικειμένων προς τα οποία είναι πιο καλά τοποθετημένος σε σχέση με άλλους ευρωπαίους εταίρους, είναι η ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων σε αντικείμενα που σχετίζονται με τη δική μας ελληνική πραγματικότητα και με τις δικές μας ιδιαιτερότητες, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, τεχνολογικές ιδιαιτερότητες, σε αντικείμενα που στοιχούν με «εθνικές» επιδόσεις σε ζητήματα τέχνης, παράδοσης, κουλτούρας, συνηθειών, μέσα στα οποία, ασφαλώς, περίτρανη θέση κατέχουν και τα Αρχαία Ελληνικά.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Στηρίζω την πρόταση και συντάσσομαι με την αύξηση των ωρών όπως αυτή προτείνεται, υπό την προϋπόθεση ότι η αύξηση αυτή των ωρών θα συμπληρωθεί με συγκεκριμένα μέτρα ποιοτικής

αναβάθμισης του μαθήματος, ταυτόχρονα.

Αυτό πρέπει να είναι και το στίγμα μας ως Τμήματος του Π.Ι. Πρέπει, δηλαδή, να δείξουμε ότι το Π.Ι. στέκεται πάνω από το θέμα της μείωσης ή αύξησης των ωρών. Πρέπει να εκμεταλλευτούμε το πλεονέκτημά μας ότι διαθέτουμε έγκριτους φιλόλογους, Πρόεδρο του Τμήματος γλωσσολόγο, που έχει αναλώσει τη ζωή του στη διδακτική της γλώσσας, και να αποδείξουμε έμπρακτα ότι είμαστε ικανοί για μια πολύ πιο ολοκληρωμένη διαχείριση του ζητήματος. Επιπλέον, προτείνω να συζητήσουμε σήμερα και να συμπεριλάβουμε στην Γνωμοδότησή μας βασικές αρχές – συγκεκριμένες, όχι γενικόλογες και αυτονόητες, και όχι σε επίπεδο μόνο διδακτικό-παιδαγωγικό, αλλά στα πλαίσια των ευρύτερων σημερινών δεδομένων – και πρέπει ταυτόχρονα να καταγραφούν μια προς μια οι σύγχρονες απαιτήσεις μας από τη γνώση και τη χρήση της Αρχαίας Ελληνικής στο σημερινό (και αυριανό) διεθνές κοινωνικό, πολιτιστικό, οικονομικό και επιστημονικό περιβάλλον. Αυτό θα ήταν νομίζω μια ουσιαστική και αξιόλογη συμβολή μας στο ζήτημα που συζητούμε.

TRITON: Υπάρχουν αδυναμίες στην πρόταση. Ακούστηκαν εδώ πολλές απ' αυτές, και δεν είναι αβάσιμες. Πρόκειται για προβλήματα που θα προκύψουν αναφορικά με το πού θα βρεθεί αυτή η πρόσθετη ώρα, αν θα τη χρεωθεί κάποιο άλλο μάθημα, αν θα επιβαρυνθούν οι μαθητές με μια επιπλέον ώρα στο πρόγραμμά τους, αν είναι σκόπιμο να προηγηθεί η μελέτη των Αρχαίων αποσπασματικά και όχι εντός του συνολικού προβληματισμού για την Παιδεία, κτλ. κτλ. Δεν είναι κακό να παρουσιάζονται οι αδυναμίες, είναι επιβεβλημένο. Όλες θα πρέπει να εμφανίζονται, όχι μόνο στις παρεμβάσεις των «μειοψηφούντων» αλλά στην ίδια τη γνωμοδότησή μας, όχι μόνον αν τύχει αυτή να είναι αρνητική αλλά κυρίως αν αυτή είναι θετική, ώστε να εξοπλίζει με αντικειμενικότητα και με πληρότητα αυτούς που θα πάρουν τελικά τις αποφάσεις.

Νομίζω ότι ήμουν πιστή στη δέσμευσή μου να είμαι ειλικρινής και αντικειμενική και σας ευχαριστώ για την υπομονή σας.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την κ. Γκιζελή, έδωσε το λόγο στον **κ. Σκαλιάπα**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κ. Πρόεδρε, κ.κ. Συνάδελφοι,

Χωρίς να υπεισελθώ σε λεπτομέρειες και εξαντλητικές αναλύσεις για την ενίσχυση της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και τα διδακτικά οφέλη που προκύπτουν ή όχι από αυτήν, θα καταθέσω σύντομα στο Τμήμα την άποψή μου.

Λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη τις εισηγήσεις των φιλόλογων αλλά και τις τοποθετήσεις συναδέλφων του Τμήματός μας, **εισηγούμαι** την αύξηση των ωρών διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο. Προτείνω όμως να εφαρμοστεί από το σχολικό έτος 2005-06, ώστε να αποφευχθεί η αναστάτωση που θα προκληθεί.

Επιπροσθέτως, στο Γυμνάσιο για παιδαγωγικούς καθαρά λόγους, προτείνω η μια (1) ώρα που θα προστεθεί να μην προκαλέσει υπέρβαση του ανωτάτου ορίου των εβδομαδιαίων ωρών διδασκαλίας. Είμαι αντίθετος με την κατατεθείσα πρόταση που υποστηρίζει «*την αύξηση του συνολικού εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος των μαθητών κατά μια ώρα, ώστε από τριάντα πέντε (35) οι ώρες να γίνουν τριάντα έξι (36)*».

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Σκαλιάπα, έδωσε το λόγο στον **κ. Παπά**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Ψηφίζω καταρχήν υπέρ της αύξησης των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος: «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα», στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο.

Η γλώσσα μας ως φορέας μηνύματος πνευματικού και πολιτιστικού ενυπάρχει, στη διαχρονική εξέλιξή της, στις ρίζες όλων των ευρωπαϊκών γλωσσών, συμπεριλαμβανομένης της λατινικής. Η αρχαία ελληνική γλώσσα – πολύπλοκη και σύνθετη – συμβάλλει, εκτός των άλλων, αφενός στην πληρέστερη ανάπτυξη των γλωσσικών κέντρων του εφήβου και αφετέρου επιτρέπει σ' αυτούς να γνωρίσουν σε βάθος την αρχιτεκτονική του αρχαίου ελληνικού λόγου τοποθετημένου στο πλαίσιο της ιστορικής περιόδου αναφοράς του.

Η έναρξη της αύξησης των ωρών διδασκαλίας να αρχίσει **όχι** από τον Μάρτιο 2005, αλλά από τον Σεπτέμβριο 2005 και το καινούργιο σχολικό έτος 2005-2006.

Επιπλέον, το «εγχείρημα» της αύξησης των ωρών διδασκαλίας να μην περιοριστεί στην «ποσοτική» του διάσταση, αλλά να λαμβάνει υπόψη και την ποιοτική, υπό την έννοια της χρήσης μαθησιακά αποτελεσματικότερων μεθόδων διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.

Έχω τη γνώμη ότι στην υπό διαμόρφωση φυσιογνωμία του 12χρονου σχολείου να «τοποθετηθεί» καλύτερα η διδασκαλία των αρχαίων και η όποια αύξηση της διδασκαλίας τους από το Σεπτέμβριο του 2005 να λειτουργήσει ως πιλοτική εφαρμογή, της οποίας τα πορίσματα να μπορούν να αξιοποιηθούν στην τελική διαμόρφωση του αναλυτικού-ωρολογίου προγράμματος του Γυμνασίου-Λυκείου.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Παπά, έδωσε το λόγο στον **κ. Χατζηευστρατίου**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Νομίζω ότι η πρόταση που αναφέρεται στην επιστολή της κας Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και στην Α' Λυκείου βρίσκεται σε αντιστοιχία με τις διατυπώσεις που αναγράφονται στο πρώτο μέρος της επιστολής.

Συγκεκριμένα οι διαπιστώσεις για «λεξιπενία» και για ελλιπή διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας δεν νομίζω ότι θεραπεύονται με την υπάρχουσα πρόταση.

Άλλωστε και οι προτάσεις των φιλολόγων ενώ καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι καλή θα ήταν η αύξηση των ωρών για την καλύτερη διδασκαλία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών, στις εισηγήσεις τους αναφέρεται ότι η αύξηση αυτή θα καλύψει άλλες ανάγκες και όχι αυτές που αναφέρονται στην επιστολή της κας Υπουργού.

Ειδικότερα:

- Η αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου κατά μια εβδομαδιαίως ώστε το συνολικό πρόγραμμα διδασκαλίας να ανέλθει στις 36 ώρες θα επιβαρύνει σημαντικά τους μαθητές, χωρίς να προσφέρει κατά τη γνώμη μου αντίστοιχο όφελος στους μαθητές. Άλλωστε και το πρόγραμμα των 36 ωρών ίσως είναι ανεφάρμοστο σε πολλά σχολεία αστικών περιοχών όπου λειτουργούν σε σχολικά κτίρια που καλύπτουν περισσότερες σχολικές μονάδες σε πρωινή και απογευματινή λειτουργία. Θα είμαστε ίσως περισσότερο θετικοί εάν η πρόταση αναφερόταν στην αύξηση των ωρών των Νέων Ελληνικών με ταυτόχρονη αλλαγή στη διδακτική μεθοδολογία, προκειμένου να καλυφθούν οι σοβαρές γλωσσικές και εκφραστικές αδυναμίες σημαντικής μερίδας των μαθητών οι οποίες είναι ιδιαίτερα φανερές στους μαθητές εκείνους που συνεχίζουν τις σπουδές τους στα ΤΕΕ μετά το Γυμνάσιο.

- Όσον αφορά στην αύξηση των ωρών διδασκαλίας στην Α' Λυκείου κατά δυο ώρες, ήδη υπάρχει η πρόταση των φιλολόγων ότι αυτές θα ήταν προτιμότερο να ενταχθούν σε άλλες τάξεις (Γ' Λυκείου)

προκειμένου να καταστεί δυνατή η διδασκαλία και άλλων κειμένων (π.χ. Επιτάφιος Περικλέους) ιδιαίτερα στους μαθητές εκείνους που έχουν προσανατολιστεί για θεωρητικές σπουδές. Για το λόγο αυτό νομίζουμε ότι ενδεχόμενη αύξηση των ωρών διδασκαλίας στα Αρχαία Ελληνικά στο Λύκειο θα πρέπει να μελετηθεί μετά την αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών που θα ολοκληρωθεί μετά την καθιέρωση της νέας δομής του εκπαιδευτικού συστήματος και η οποία έχει ανακοινωθεί ήδη ως πολιτική απόφαση από το ΥΠΕΠΘ.

Για όλους τους παραπάνω λόγους δεν θα είμαι θετικός στην πρόταση για αύξηση των ωρών στα Αρχαία Ελληνικά στο Γυμνάσιο και στην Α΄ Λυκείου όπως η σχετική πρόταση.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Παπά, έδωσε το λόγο στον **κ. Παληό**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Σε σχέση με την πρόταση της Υπουργού έχω να παρατηρήσω τα εξής:

Το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα:

1. Είναι μονομερές. Η μονομέρειά του θα γίνει ακόμα μεγαλύτερη με την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών.

2. Σε αντίθεση με τα εκπαιδευτικά συστήματα των περισσότερων χωρών της Ε.Ε. δεν αφήνει σχεδόν κανένα περιθώριο στο μαθητή να επιλέξει και μαθήματα που τον ενδιαφέρουν. Η πρόσθεση ακόμη περισσότερων υποχρεωτικών ωρών στενεύει ακόμη περισσότερο αυτά τα περιθώρια.

3. Επιβαρύνει υπερβολικά τον μαθητή αφού τον υποχρεώνει να παρακολουθεί σχεδόν καθημερινά επτά ώρες διδασκαλίας. Η πρόσθεση και άλλων ωρών στο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα θα τον εξουθενώσει.

4. Προβλέπει τη διδασκαλία δυο ξένων γλωσσών (Αγγλικά και Γερμανικά ή Γαλλικά). Ο αριθμός διδασκαλίας των ξένων γλωσσών είναι περιορισμένος και κρίνεται ανεπαρκής για την εκμάθησή τους. Τη στιγμή που σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. η γνώση ξένων γλωσσών κρίνεται ως το πιο απαραίτητο εφόδιο για τον πολίτη, προτείνεται η μείωση των ωρών διδασκαλίας τους για να αυξηθούν οι ώρες διδασκαλίας μιας νεκρής γλώσσας.

Η πρόταση είναι αποσπασματική και έρχεται σε λάθος χρονική στιγμή, δεδομένου ότι έχει αρχίσει η προετοιμασία για τον εθνικό διάλογο για την παιδεία, στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσε να εξετασθεί ασφαλώς υπό πρίσμα των γενικότερων αλλαγών που θα πρέπει να προταθούν ώστε το εκπαιδευτικό μας σύστημα να παρέχει γνώσεις χρήσιμες στο σύγχρονο πολίτη.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Παληό, έδωσε το λόγο στον **κ. Πολύζο**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Θα ήθελα να σημειώσω ότι συμφωνώ με την άποψη που διατυπώνεται στην επιστολή της κ. Υπουργού ότι η γλωσσική παιδεία στη χώρα μας είναι ελλιπής και συγκεκριμένα με την άποψη ότι διαπιστώνεται καθημερινά η μη ορθή χρήση της γλώσσας, οι αδυναμίες στην έκφραση και η λεξιπενία. Επιπλέον συμφωνώ με την άποψη, που διατυπώθηκε από τους εισηγητές φιλόλογους, ότι η ενίσχυση της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας ως αφετηρίας στην εξέλιξη της Νέας Ελληνικής θα συμβάλει στην αναβάθμιση της γλωσσικής παιδείας στη χώρα μας.

Για τους λόγους αυτούς εισηγούμαι την αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας κατά μια ώρα στο Γυμνάσιο και δυο ώρες στην Α΄ Λυκείου με την προϋπόθεση ότι:

α) στο Γυμνάσιο η προστιθέμενη ώρα δε θα προκαλέσει υπέρβαση του ανωτάτου ορίου των εβδομαδιαίων ωρών διδασκαλίας και

β) στην Α΄ Λυκείου οι προστιθέμενες ώρες δε θα γίνουν σε βάρος των ωρών διδασκαλίας των άλλων μαθημάτων.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Πολύζο, έδωσε το λόγο στον **κ. Κούτσικο**, ο οποίος εισηγείται

τα εξής:

Κατ' αρχήν, κατά τη γνώμη μου, πρέπει να διαχωριστεί το θέμα αφενός στην περίπτωση του Γυμνασίου και αφετέρου στην περίπτωση της Α΄ Τάξης του Ενιαίου Λυκείου.

- Σε ό,τι αφορά το Γυμνάσιο είμαι αντίθετος στο να ξεπεραστεί το 35ωρο την εβδομάδα, που ήδη υπάρχει, γιατί απλά αυτό θα σήμαινε για τα παιδιά ότι θα υπάρχει στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα του Γυμνασίου ένα 8ωρο, μια ημέρα της εβδομάδας.

- Σε ό,τι αφορά την Α΄ Τάξη του Ενιαίου Λυκείου δεν έχω αντίρρηση να αυξηθούν οι ώρες διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών. Παρόλο που είμαι Φυσικός, θεωρώ ότι το σημαντικότερο θέμα στο σχολείο είναι να μάθουν τα παιδιά να χειρίζονται σωστά την Ελληνική Γλώσσα... Δεν είμαι όμως ειδικός για να προτείνω τον τρόπο που θα επιτευχθεί αυτό το σχολείο.

- Ανεξάρτητα πάντως από το θέμα που μας απασχολεί, θα πρέπει κάποια στιγμή να δούμε σοβαρά το ζήτημα της εκμάθησης των ξένων γλωσσών στο Δημόσιο Σχολείο.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Κούτσικο, έδωσε το λόγο στον **κ. Σκούρα**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε,

Η κα Υπουργός θέτει ένα πολύ σοβαρό θέμα για μελέτη, που είναι αυτό που όλοι καθημερινά διαπιστώνουμε, δηλαδή «η μη ορθή χρήση της γλώσσας, οι αδυναμίες στην έκφραση και η λεξιπενία», και προτείνει για την αντιμετώπισή του την ενίσχυση της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, αλλά με τρόπο που θα αποτελέσει «αφετηρία στην εξέλιξη της Νέας Ελληνικής».

Ασφαλώς το πρόβλημα υπάρχει και μάλιστα σε παγκόσμια κλίμακα για τη νέα γενιά που «ανατρέφεται» με εικόνες, ενώ θα μπορούσε να πει κανείς ότι «ευθύνη» έχουν και όλες οι ώρες του εβδομαδιαίου προγράμματος διδασκαλίας στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, αφού η γλώσσα καλλιεργείται μέσα από όλα τα μαθήματα, με διαφορετικό βαθμό συμβολής από το καθένα.

Θεωρούμε ότι ο ιδιαίτερα καινοτομικός τρόπος που η κα Υπουργός προτείνει για την ενίσχυση της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (ως αφετηρία δηλαδή στην εξέλιξη της Νέας Ελληνικής), θα πρέπει πρώτα να αποτελέσει αντικείμενο ενός πιλοτικού προγράμματος, ώστε μέσα από αυτό να διαμορφωθεί και το αναγκαίο πλαίσιο για την αλλαγή του τρόπου διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Σκούρα, έδωσε το λόγο στον **κ. Κοντογιάννη**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε,

Προσωπικά διαφωνώ με τη διαίρεση της ελληνικής γλώσσας σε «αρχαία» και «νέα» αφού, όπως γνωρίζετε ως ειδικός καλύτερα από εμένα, υπάρχει μια ενιαία ελληνική γλώσσα. Στα πλαίσια αυτής της θεώρησης, πιστεύουμε ότι θα μπορούσε το Π.Ι., ίσως μαζί με τα Πανεπιστήμια, να μελετήσουν την πλέον ορθολογιστική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, π.χ. αφαιρώντας από τη διδακτέα ύλη κείμενα της «νεοελληνικής» τα οποία όχι μόνον ουδόλως προάγουν τον γλωσσικό εμπλουτισμό των μαθητών, αλλά αντιθέτως συντελούν στην γλωσσιπενία.

Όπως ανέφερα στο Τμήμα, θα μπορούσαν κάλλιστα, χωρίς να προσθέσουμε ούτε μια διδακτική ώρα στο μάθημα των Αρχαίων, να συμβάλλουμε στην γλωσσική επάρκεια, διδάσκοντας ουσιαστικότερα κείμενα, π.χ. των Γ. Βιζυηνού, Περ. Γιαννόπουλου, Ε. Ροΐδη, Α. Παπαδιαμάντη κ.ά., τα οποία, πέρα από την διδακτική τους αξία, μας αποδεικνύουν πλήρως την συνέχεια και το ενιαίο της ελληνικής γλώσσας. Επομένως θα πρέπει να καταψηφίσω την εισήγηση, αφού πρώτα όμως συγχαρώ την κα Υπουργό για την ευαισθησία της στο θέμα της ελληνικής γλώσσας, ευελπιστώντας στο μέλλον στην ουσιαστική συμβολή της σε διορθωτικές κινήσεις που θα συμβάλλουν στην καταξίωση της ελληνικής εκπαίδευσης.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε τον κ. Κοντογιάννη, έδωσε το λόγο στην **κ. Φώσβινκελ**, η οποία εισηγείται τα εξής:

Στην επιστολή της κυρίας Υπουργού αναφέρεται σχετικά με την αύξηση των ωρών: «Στόχος είναι η ενίσχυση των παρεχομένων γνώσεων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με ευεργετικά αποτελέσματα στη χρήση της καθομιλουμένης».

Από τις εισηγήσεις για το θέμα και τη σχετική συζήτηση έγινε σαφές ότι δεν υπάρχουν δεδομένα που να τεκμαίρουν την άμεση ευεργετική επίδραση των γνώσεων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στη χρήση της Νέας Ελληνικής.

Ποιος λοιπόν θα μπορούσε να είναι σκοπός της αύξησης των ωρών στα συγκεκριμένα μαθήματα;

α) η αυταξία των Αρχαίων Ελληνικών και η θετική επίδραση που έχει το μάθημα στη διάπλαση του μελλοντικού πολίτη,

β) το γεγονός ότι δεν υπάρχουν τα χρονικά περιθώρια να διδαχτεί η προβλεπόμενη ύλη,

γ) τα έντονα προβλήματα ως προς τη διδακτική που εφαρμόζεται από μεγάλο ποσοστό των καθηγητών.

Σχετικά με το α): Κάθε μάθημα που διδάσκεται στο σχολείο έχει, πέρα από την πρακτική του χρησιμότητα, και την αυταξία του και συμβάλλει πολλαπλώς στη διάπλαση και καλλιέργεια των αυριανών πολιτών.

Σχετικά με το β): Από τις εισηγήσεις και τη συζήτηση έγινε σαφές ότι τα προβλήματα που σχετίζονται με τον υπερβολικό φόρτο ύλης έχουν την αφετηρία τους στη συρρίκνωση των ωρών της διδασκαλίας των Αρχαίων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του 1998. Θα μπορούσε να γίνει μελέτη που θα εξετάσει εάν η συρρίκνωση των ωρών συνοδεύτηκε από αντίστοιχη προσαρμογή της ύλης, αλλά και αν υπάρχουν ενδεχομένως και άλλα περιθώρια εξορθολογισμού της ύλης, ώστε να καταστεί δυνατόν η διδασκαλία της εντός των ωρών που προβλέπει το ισχύον Ωρολόγιο Πρόγραμμα.

Ανεξάρτητα από αυτό, κάθε αντικείμενο θα μπορούσε να διδαχτεί πιο ολοκληρωμένο, εάν διαθέτονταν για αυτό περισσότερες ώρες.

Σχετικά με το γ): Το πρόβλημα ότι η διδασκαλία δεν γίνεται πάντα και από όλους τους καθηγητές με τον πλέον κατάλληλο και αποτελεσματικό τρόπο, υφίσταται στον έναν ή στον άλλον βαθμό για όλα τα μαθήματα. Επιπλέον, εάν τα προβλήματα στα μαθήματα των αρχαίων ελληνικών είναι τόσο έντονα, θα έπρεπε πρώτα να εξαντληθούν όλες οι δυνατότητες βελτίωσης της διδασκαλίας, προτού σπεύδουμε να προσθέσουμε ώρες. Επίσης, η αύξηση των ωρών με τον οποίο διδάσκεται, πολύ φοβάμαι ότι θα δημιουργήσει έντονη δυσαρέσκεια στους μαθητές, χωρίς να επιτευχθούν σημαντικά αποτελέσματα ως προς την πρόσκτηση γνώσεων των Αρχαίων Ελληνικών.

Η προσθήκη ωρών στο Ω.Π., είτε στο Γυμνάσιο, είτε στο Λύκειο, πάντα σημαίνει μια επιπρόσθετη επιβάρυνση των μαθητών, ιδίως όταν, όπως στην περίπτωση του Γυμνασίου, αυτό θα σήμαινε την υπέρβαση του 35ωρου. Για μια τέτοια επιπρόσθετη επιβάρυνση πρέπει να συντρέχουν πολύ σοβαροί και ξεχωριστοί λόγοι.

Από τις εισηγήσεις και τη συζήτηση δεν προέκυψαν, κατά τη δική μου εκτίμηση, τέτοιοι λόγοι, καθώς τα προβλήματα που υπάρχουν σχετικά με τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών είναι τρόπον τινά προβλήματα κοινά για όλα τα μαθήματα. Αντιθέτως σχημάτισα την άποψη ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του μαθήματος. Και θεωρώ ότι προς αυτή την κατεύθυνση της βελτίωσης θα πρέπει να κινηθούν οι προσπάθειές μας.

Με βάση τα παραπάνω ψηφίζω κατά της πρότασης για την αύξηση των ωρών της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών.

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την κ. Φώσβινκελ, έδωσε το λόγο στον **κ. Χρυσόχο**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Αγαπητέ κ. Πρόεδρε, Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι

Μετά τη συζήτηση κατά τη χθεσινή συνεδρίαση της Δ/θμιας Εκπ/σης (Δευτέρα 13/12/2004) και αφού μελέτησα προσεκτικά την επιστολή της Κας Υπουργού Παιδείας προς τον Κο Μ. Παπαδόπουλο, Πρόεδρο του Π.Ι. με θέμα την μελέτη πρότασης για την ενίσχυση των Αρχαίων Ελληνικών με την αύξηση των ωρών καθώς και τις γραπτές εισηγήσεις των κ.κ. Σ. Γκλαβά, κ. Α. Κιρκίνη, κ. Χ. Βέικου και κ. Χ. Αργυροπούλου με τις οποίες τονίζεται ο αξιακός και αρχαιογνωστικός χαρακτήρας της Αρχαίας Ελληνικής, σήμερα 14/12/2004 θέτω για προβληματισμό τα παρακάτω ερωτήματα, με την απάντηση των οποίων καταθέτω ταυτόχρονα και τις απόψεις μου:

A. Ποια θα είναι τα πραγματικά οφέλη από την πρόσθετη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στο σχολείο; Ποιες θα είναι οι αντιδράσεις των μαθητών; Με μια πρώτη προσέγγιση (ρώτησα μερικούς μαθητές της Α΄ Λυκείου της γειτονιάς μου για το πώς θα έβλεπαν αν στο επόμενο τρίμηνο είχαν 2 ακόμη ώρες Αρχαίων Ελληνικών στο εβδομαδιαίο τους πρόγραμμα) φαίνεται ότι οι μαθητές μουδιάζουν και μόνο στην ιδέα των πρόσθετων ωρών και πολύ γρήγορα την πρωταρχική αμηχανία τη διαδέχεται θυμός και φόβος για τις συνέπειες που θα είχε κάτι τέτοιο στο ήδη επιβαρυσμένο πρόγραμμά τους.

B. Ποια η μέχρι τώρα μαθησιακή διαδικασία για τη γνώση των Αρχαίων Ελληνικών; Είναι αποδοτική; Παρέχει κίνητρα στα παιδιά; Είναι το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών από το πρωτότυπο ελκυστικό; Εμπλέκονται οι μαθητές στη διαδικασία; Υπάρχουν κίνητρα για μάθηση; Τι θα αλλάξουν οι δυο επιπλέον ώρες; Μήπως προσθέσουμε απλά ώρες γνώσης (για απομνημόνευση);

Γ. Ακούστηκε από τους φιλόλογους συναδέλφους ότι ενώ το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος προβλέπει την επικοινωνιακή μέθοδο διδασκαλίας κατά 70% και την διδασκαλία των φαινομένων γραμματικής-συντακτικού κατά 30%, εντούτοις οι φιλόλογοι καταφεύγουν στον παλιό παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας που καθηλώνει τους μαθητές στα θρανία και τους αποκοιμίζει. Μήπως χρειάζεται επιμόρφωση των φιλόλογων και οι σπουδές στις Φιλοσοφικές Σχολές να ενσωματώσουν και τη μεθοδολογία διδασκαλίας του μαθήματος;

Δ. Δεν αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου είναι ήδη ασφυκτικό και χαρακτηρίζεται μόνο ως εξεταστικό; Οι μαθητές δεν έχουν χρόνο να ξεκουραστούν ή ελεύθερο χρόνο να ασχοληθούν με αθλήματα, χόμπι. Σε συνέντευξη της Κυριακάτικης Καθημερινής (12 Δεκ. 2004 σελ. 33) η Υπουργός Παιδείας της Φιλανδίας, κ. Tuula Haatainen στη δημοσιογράφο κ. Ρ. Μασούρα αναφέρεται σε ένα ευέλικτο σχολικό πρόγραμμα με 19 ώρες διδασκαλίας στο Δημοτικό, 23 ώρες διδασκαλίας στο Γυμνάσιο και 30 ώρες διδασκαλίας στο Λύκειο. Η Φιλανδία με αυτό το πρόγραμμα πρώτευσε στο διαγωνισμό PISA του ΟΟΣΑ όπου οι Έλληνες μαθητές κατέλαβαν την 30^η θέση στην αναγνωστική ικανότητα/κατανόηση κειμένου.

Ε. Μήπως η αρχαιογνωσία δεν προσφέρεται μόνο με το αρχαίο κείμενο; Υπάρχουν θαυμάσιοι τρόποι να αγαπήσουν οι μαθητές τη γλωσσική και πολιτιστική τους κληρονομιά. Το Π.Ι. με τα ΦΕΚ 302 και 304/13-3-2003 υλοποιεί τέτοια νέα προγράμματα σπουδών και προωθεί μεθόδους όπως αυτή των projects. Οι μαθητές σε συνεργασία με τους καθηγητές θα πρέπει βιωματικά να επισκεφθούν αρχαιολογικούς χώρους, να μελετήσουν αρχαία τραγωδία και να ανεβάσουν έργα, να διαβάσουν ποίηση μέσα στα αρχαία θέατρά μας, να γνωρίσουν το ρητορικό λόγο μέσα από τη μελέτη κειμένων ή να μιλήσουν για την αρχαία τέχνη μέσα από παρουσιάσεις έργων κλασικής τέχνης σε μουσεία κ.α. Σε αυτό το σημείο να παραθέσω παράδειγμα επίσκεψής μου στη La Guardia στη Β. Ισπανία το 1998 όπου σε πρόγραμμα ανταλλαγής του Ζανείου Λυκείου με το Ισπανικό Λύκειο παρακολούθησα τη διδασκαλία Ξενοφώντα από Ισπανό καθηγητή. Η τάξη είχε 10 μόλις μαθητές, το μάθημα ήταν προαιρετικό και δινόταν έμφαση στη γραμματική με υπογράμμιση των φαινομένων. Και, ενώ σήμερα εμείς συζητάμε για αύξηση ωρών διδασκαλίας στα Αρχαία Ελληνικά και όχι στη Νέα Ελληνική, η Ισπανική κυβέρνηση δίνει την ευκαιρία σε αυτόν τον Ισπανό καθηγητή να επανα-ειδικευθεί και να διδάξει τα Νέα Ελληνικά γιατί θεωρεί ότι τα αρχαία πρέπει να συνδυαστούν με τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής για να τονωθεί το ενδιαφέρον των Ισπανών μαθητών.

ΣΤ. Μήπως στα πλαίσια της εναρμόνισης των εκπαιδευτικών συστημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπου κάθε χώρα διατηρεί τον εκπαιδευτικό προγραμματισμό θα πρέπει να βοηθήσουμε ώστε τα ωρολόγια και τα αναλυτικά μας προγράμματα να είναι ρεαλιστικά και να συνδέουν το σχολείο με την κοινωνία και την αγορά εργασίας; Μήπως θα πρέπει το σύστημα πάντα να είναι από πάνω προς τα κάτω; Μήπως θα πρέπει να δοθούν πρωτοβουλίες και στα σχολεία, στους διευθυντές και στη Τοπική Αυτοδιοίκηση; Για παράδειγμα στη Βρετανία τα σχολεία σχεδιάζουν και εφαρμόζουν το αναλυτικό πρόγραμμα (σε συνεργασία και με τους γονείς) το οποίο επιχορηγεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση – και εκτελεί ως manager ο Διευθυντής του Σχολείου. Μήπως να δώσουμε την ευκαιρία για λειτουργία Κλασικών σχολείων ή άλλου τύπου;

Ζ. Μήπως πρέπει να κατανοήσουμε ότι δε ζούμε στο 60 ή το 70 και το ότι οι σημερινές κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και εκπαιδευτικές συγκυρίες έχουν πρωταθλητές και πρώτο σχολείο τα ΜΜΕ και ιδιαίτερα την τηλεόραση – επομένως δεν μπορούμε να εφαρμόσουμε παλαιά μέτρα (εντατικοποίηση των Αρχαίων Ελληνικών) για να αντιμετωπίσουμε καινούργιες συνθήκες.

Η. Η διεθνής έρευνα για τη μητρική γλώσσα και τη λειτουργική της χρήση αποδεικνύει ότι οι πολίτες κάνουν καλή χρήση της γλώσσας τους όταν έχουν αποκτήσει reading habits από μικρή ηλικία δηλ. έχουν μάθει να αγαπούν το βιβλίο, επισκέπτονται σε καθημερινή βάση τη σχολική βιβλιοθήκη και τη βιβλιοθήκη

της συνοικίας τους. Ο πολιτισμός, η διαχρονικότητα της γλώσσας, οι πανανθρώπινες αξίες προωθούνται όταν τα παιδιά διαβάζουν, όταν τα παιδιά έχουν αποκτήσει τη συνήθεια της μελέτης, όταν οι σχολικές βιβλιοθήκες εμπλουτίζονται και οι Δημοτικές βιβλιοθήκες αυξάνουν. Επισκέπτομαι τη Ν. Αφρική ετησίως και παρατηρώ στη συνοικία Belville του Cape Town τους πολίτες (στη συγκεκριμένη βιβλιοθήκη ίσως είμαι ο μόνος λευκός επισκέπτης) να είναι εκεί και να μελετούν. Γίνεται το ίδιο και στο Αλιβέρι; (τυχαίος ο παραλληλισμός).

Μήπως για να βελτιώσουμε το μορφωτικό επίπεδο των μαθητών θα έπρεπε το ΥΠΕΠΘ να ενισχύσει γενναία με οικονομικά μέτρα και να επενδύσει στα σχολεία (στον εξοπλισμό τους, στην σχολική βιβλιοθήκη, στις αίθουσες πληροφορικής); Μήπως το σχολείο ως θεσμός και ίδρυμα θα έπρεπε να εξοπλιστεί και να αποκτήσει οικονομική αυτοτέλεια ώστε να συνδράμει στην εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων που θα βοηθούν την κατάκτηση της γλωσσικής και μαθηματικής παιδείας αλλά και της κοινωνικοποίησης των μαθητών-μαθητριών;

Θ. Το 1970 που ήμουν μαθητής στο ιστορικό Ε΄ Γυμνάσιο Πειραιά το θέμα που ταλάνιζε το εκπαιδευτικό σύστημα ήταν η τότε διαμάχη για την επικράτηση της καθαρεύουσας ή της δημοτικής. Το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και της μετάφρασης από το αρχαίο κείμενο ήταν μια ανεπανάληπτη εμπειρία – λόγω των φιλολόγων της εποχής. Η συγκινησιακή φόρτιση από το μάθημα (π.χ., Βατραχουμαχίες) μεταδίδονταν από τον καθηγητή (κ. Ματσούκα ή την καθηγήτρια κ. Καραβά) σε εμάς. Ζούσαμε σε άλλη εποχή με άλλες απαιτήσεις – το μάθημα τότε ήταν ωφέλιμο για τις αξίες και τις έννοιες για συγκεκριμένους κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους και για το λόγο ότι ο καθηγητής μας και το σχολείο είχε άλλο βάρος για εμάς στα Ταμπούρια του Πειραιά (παιδιά πολύτεκνων οικογενειών με σοβαρότατα οικονομικά προβλήματα και προβλήματα διαβίωσης – πρωί σχολείο το απόγευμα δουλειά). Μήπως τελικά θα έπρεπε να προσπαθήσουμε να ξαναφτιάξουμε τέτοιους ζηλευτούς καθηγητές;

Επανερχόμενος στο θέμα της λεξιπενίας και της σημασίας των Αρχαίων Ελληνικών θα ήθελα να τονίσω ότι η γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός και κατακτιέται σε περιβάλλοντα που είναι ενεργητικά, διαδραστικά. Σε γλωσσολογική μελέτη στις ΗΠΑ, όπου για πολλά χρόνια ίσχυε η εθνικιστική πολιτική με απομόνωση των μαύρων και των γηγενών Ινδιάνων, παιδιά Menomini που απομονώθηκαν και δεν είχαν γλωσσικά ακούσματα στα πρώτα παιδικά τους χρόνια τι γλώσσα ομιλούσαν αργότερα; Για την πληροφόρησή σας: δυστυχώς καμία απολύτως.

Αν λάβουμε υπόψη τις θεωρίες μάθησης τα παιδιά κατακτούν τη μητρική τους γλώσσα με εκλεκτικό τρόπο δηλ. με ερεθίσματα που δέχονται από το περιβάλλον (θεωρία της συμπεριφοράς – Skinner), με την έμφυτη ικανότητα που έχουν να κινητοποιούν το γλωσσικό μηχανισμό LAD (γνωστική θεωρία – Chomsky), με ενθάρρυνση και θετικό κλίμα (ανθρωπιστική θεωρία – Rogers). Οι φιλόλογοι θα πρέπει να διδάσκουν τα Αρχαία Ελληνικά με αυτούς τους τρόπους στο ισχύον ωράριο και τότε θα είναι αποτελεσματικοί.

Η γλωσσική ενίσχυση ίσως είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί περισσότερο στην διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και να αγκαλιάσει και τα παιδιά με ειδικές δεξιότητες και το 10% των Ελλήνων μαθητών που είναι αλλοδαποί (θεωρία ενσωμάτωσης).

Τέλος αν λάβουμε υπόψη τα αποτελέσματα ερευνών που παρουσιάζονται καθημερινά στον Τύπο το ¼ των μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο είναι υπέρβαρα/παχύσαρκα – και θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε η προσφορά γνώσης να εμπλέκει τα παιδιά σε ψυχοκινητικές δραστηριότητες που θα απαιτούν περπάτημα και ενεργή συμμετοχική δράση. Το θέμα προσφοράς γνώσης για τη γνώση σε ένα αναχρονιστικό πλαίσιο που κλείνει τα μάτια στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών θα πρέπει να εγκαταληφθεί.

Εξάλλου, όπως παρουσιάστηκε από τους συναδέλφους, δεν υπάρχουν σχετικές έρευνες που να δείχνουν την επιρροή των Αρχαίων Ελληνικών (των οποίων αναγνωρίζουμε την διαχρονική, μορφωτική, ιστορική και παιδευτική αξία για την πολιτιστική ταυτότητα των Ελλήνων) στην γλωσσική κατάρτιση των Ελλήνων μαθητών. Είναι επομένως αναγκαίο να υπάρχει ένα μεταβατικό στάδιο ώστε να μελετηθεί το θέμα ευρύτερα και μάλιστα στο πλαίσιο της εφαρμογής της 12χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης.

Συμπερασματικά αρνούμαι να δεχτώ την αύξηση ωρών με το σημερινό αποσπασματικό τους χαρακτήρα/καθεστώς και με βάση το σκεπτικό που καταθέτω και αναπτύσσω παραπάνω – εκτός εάν το μάθημα κλιθεί να το διδάξουν φιλόλογοι σαν τους δικούς μου κ. Ματσούκας ή κ. Καραβά, τους οποίους μνημόνευσα παραπάνω ή φιλόλογοι προικισμένοι και επιμορφωμένοι και με την ταυτότητα του «δασκάλου», την οποία όμως θα την αποκτούν από τους ίδιους τους μαθητές τους.

Ο κ. Μήτσος, αφού ευχαρίστησε τον κ. Χρυσόχο, έδωσε το λόγο στην **κ. Γαλανοπούλου**, η οποία

εισηγείται τα εξής:

Κύριε Πρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι

Το κείμενο της κυρίας Υπουργού είναι πολύ σημαντικό ως προς το περιεχόμενο και ως προς την τεκμηρίωσή του. Η τελευταία παράγραφος της επιστολής της η οποία αναφέρεται στη μελέτη της πρότασης και την υποβολή εισήγησης, με αναγκάζουν να θέσω ορισμένα ερωτήματα στο Τμήμα.

Η προσθήκη της μιας ώρας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας «ως αφετηρίας στην εξέλιξη της νέας ελληνικής» θα συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και την ευρύτερη καλλιέργεια των μαθητών/τριών; Ήδη τονίστηκε από τους προλαλήσαντες ότι η συγκεκριμένη ώρα θα χρησιμεύσει, ως συνήθως, στη διδασκαλία γραμματικής και συντακτικού. Το θέμα που κατά συνέπεια τίθεται θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής: η ανάγκη για προσθήκη μιας ώρας οφείλεται στην ανεπάρκεια ωρών ή στην ανάγκη αναπροσαρμογής της διδακτικής μεθοδολογίας; Με άλλα λόγια, έχουν εξαντληθεί όλα τα περιθώρια αξιοποίησης του υπάρχοντος ωρολογίου προγράμματος;

Το πραγματικό πρόβλημα είναι η ενίσχυση της γλωσσικής παιδείας με έμφαση στην ορθή χρήση της και τη θεραπεία των αδυναμιών στην έκφραση. Μια παρένθεση: ως προς τη λεξιπενία στην οποία αναφέρεται η κυρία Υπουργός, υφίστανται φτωχές και πλούσιες γλώσσες ή γλώσσες που εξελίσσονται, μεταβάλλονται και, ως εκ τούτου, οι ομιλούντες χρησιμοποιούν, μέσα στο χρόνο, διαφορετικά σχήματα και λεξιλόγιο;

Επανερχομαι ερωτώντας: τα προβλήματα θα λυθούν με την προσθήκη της μιας ώρας; Μήπως πρόκειται για τύποις ενίσχυση της αρχαιογνωσίας και αρχαιογλωσσίας; Μήπως η ενίσχυση της γνώσης της γλώσσας συνδέεται με την ενίσχυση της νέας ελληνικής και όχι με εκείνη της αρχαίας ελληνικής;

Υφίσταται ανάγκη ολιστικής θεώρησης της γλωσσικής μας πολιτικής και προσπάθεια για τη διαμόρφωση εθνικής συνεκτικής γλωσσικής πολιτικής που να αφορά τη διδασκαλία της μητρικής μας γλώσσας, που συνιστά η πολιτιστική και πολιτισμική μας κληρονομιά, των ξένων γλωσσών, που διδάσκονται στο ελληνικό δημόσιο σχολείο. Κι αυτό σύμφωνα με τα προστάγματα των καιρών και των ποιοτικών δεικτών εκπαίδευσης που έχουν τεθεί από τη συνθήκη της Λισσαβόνας και της Μπολόνια, στο πλαίσιο της εναρμόνισης των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων.

Συνεπώς, με βάση τα προαναφερόμενα θέτω τα ακόλουθα ερωτήματα: γιατί ένα τόσο σημαντικό θέμα τίθεται σε συζήτηση αποσπασματικά και όχι στο πλαίσιο του εθνικού διαλόγου για την παιδεία, για τον οποίο δεσμεύτηκε στη Βουλή ο κύριος Πρωθυπουργός, προσδιορίζοντας μάλιστα και χρονικά πλαίσια (Α' εξάμηνο του 2005);

Μήπως η σπουδή για την αντιμετώπιση και θεραπεία του θέματος σχετίζεται με την ανάγκη επίδειξης εθνικών ποσοτικών δεικτών που αφορούν τη γλωσσική πολιτική και στρατηγικές γραμματισμού στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της χώρα μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Πολύ πρόσφατα η κυρία Υπουργός, στο πλαίσιο της ένταξης της χώρας μας στη Γαλλοφωνία (21-11-04 στη Μ. Βρετανία σε συνέντευξη Τύπου και στις 2-12-04 στο Μέγαρο Μουσικής), εξήγγειλε την εισαγωγή της υποχρεωτικής διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας στο Δημοτικό, την εισαγωγή της στο Λύκειο και, φυσικά τη διατήρησή της στο Γυμνάσιο, όπου και διδάσκεται. Οι εξαγγελίες αυτές, που αφορούν ένα μελλοντικό εθνικό σχεδιασμό, είναι εξαιρετικά σημαντικές, εναρμονίζουν το εκπαιδευτικό μας σύστημα με τα ευρωπαϊκά δεδομένα και είναι, βεβαίως, καλοδεχούμενες. Ας μου επιτραπεί, όμως, να είμαι επιφυλακτική. Μήπως, πρόκειται για παρουσίαση ποσοτικών δεικτών; Θα διατυπώσω μια σκέψη. Στην περίπτωση που οι εξαγγελίες ισχύσουν, η χώρα μας η οποία έχει ως επίσημη γλώσσα μια από τις λιγότερο ομιλούμενες, φέρεται ότι την ενισχύει στο πλαίσιο του γλωσσικού γραμματισμού, δίνοντας, μάλιστα, έμφαση στην αρχαία μορφή της, άρα, έμπρακτα συμβάλλοντας στις στρατηγικές και οδηγίες για τη διατήρηση της πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς. Επιπλέον, η Ελλάδα θα είναι μια από τις πολύ λίγες ευρωπαϊκές χώρες, όπου θα έχει εισαχθεί η υποχρεωτική διδασκαλία δεύτερης ξένης γλώσσας στο δημοτικό σχολείο. Από άποψη ποιοτικών κριτηρίων η εικόνα θα είναι η ίδια; Επιτρέψτε μου να αναφερθώ στο κείμενο της κυρίας Υπουργού, και μάλιστα στο σημείο που παραπέμπει στη δυναμική εισαγωγή της δεύτερης ξένης γλώσσας στο Δημοτικό σχολείο, συναρτώντας την έμμεσα και υπαινικτικά αφενός με την περικοπή της τρίτης διδασκόμενης ώρας στο Γυμνάσιο και την απόδοσή της για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής, αφετέρου με την προσθήκη μιας ώρας στο Δημοτικό. Στην περίπτωση αυτή, πρόκειται για διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης ξενόγλωσσης εκπαίδευσης και για συμβατότητα με τα επίσημα ευρωπαϊκά δεδομένα; Δυο ώρες στο Γυμνάσιο αρκούν, ώστε να πιάσει τόπο η εθνική επένδυση στην ξενόγλωσση εκπαίδευση στο ελληνικό δημόσιο σχολείο και η εκμάθηση των

ξένων γλωσσών να φτάνει σε πιστοποιήσιμο επίπεδο; Μια ώρα στο Δημοτικό αρκεί για ποιοτική μύηση και ευαισθητοποίηση στη δεύτερη ξένη γλώσσα, όταν όλοι οι ασχολούμενοι με θέματα εκπαίδευσης έχουν τεκμηριώσει ότι τα μονώρα μαθήματα δεν αποδίδουν; Η εισαγωγή της δεύτερης ξένης γλώσσας στο δημοτικό είναι πολύ σημαντική αλλά με ποιους όρους;

Συνεπώς, μήπως τέτοιου τύπου διευθετήσεις, εάν οι υποθέσεις μου είναι ορθές, συμβάλλουν στον ευτελισμό της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών στο σχολείο, όπου υφίσταται ένα ήδη προβληματικό πλαίσιο; Συγχρόνως δε, δε σημειωθεί βελτίωση στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας για χάρη της οποίας θα λάβουν χώρα όλες αυτές οι «αναταράξεις»;

Βεβαίως, ο συνάδελφος κ. Γκλαβάς, προτείνει την εισαγωγή 36^{ης} ώρας, προκειμένου να μη δημιουργηθούν προβλήματα σαν αυτό που προανέφερα. Ωστόσο, η πρότασή του έχει δείκτη εφικτότητας; Πέρα από το πρόβλημα της διπλοβάρδιας του 20% των σχολείων, πώς θα εφαρμοστεί στα μακρινά επαρχιακά σχολεία ή στο πλαίσιο ενός ασφυκτικού Ωρολογίου Προγράμματος;

Κατόπιν τούτων κύριοι συνάδελφοι καταλήγω στα ακόλουθα:

- Η πρόταση της κυρίας Υπουργού δε θα μπορούσε να εφαρμοστεί κατά το τρέχον έτος.
- Το ζήτημα θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο του διαλόγου για την Παιδεία.
- Το ζήτημα θα πρέπει να τύχει βαθύτερης διερεύνησης και μελέτης.
- Θα πρέπει να αποφευχθεί μονομερής και αποσπασματική επίλυση του ζητήματος.
- Το ζήτημα της διαμόρφωσης συνεκτικής γλωσσικής πολιτικής θα πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο

της αναθεώρησης, επανασχεδιασμού/αναμόρφωσης των Ωρολογίων και Αναλυτικών Προγραμμάτων.

Συνεπώς, κύριοι συνάδελφοι, φοβούμενη ότι θα λυπήσω τον κ. Πρόεδρο, τους αξιόλογους συναδέλφους εισηγητές και όσους από εσάς τάσσετε υπέρ της προσθήκης μιας ώρας για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής, η τοποθέτησή μου είναι αρνητική.

Ο κ. Μήτσος, αφού ευχαρίστησε την κ. Γαλανοπούλου, έδωσε το λόγο στον **κ. Παπαδόπουλο**, ο οποίος εισηγείται τα εξής:

Είμαι πεπεισμένος για τη μεγάλη εκπαιδευτική αξία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Πιστεύω επίσης ότι η αναζήτηση των καταλληλότερων μεθόδων για την προσφορά ως μορφωτικό αγαθό του πλούτου της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας, πρέπει να αποτελεί για το Π.Ι. θέμα μεγάλης προτεραιότητας. Όμως, από τις εισηγήσεις των συναδέλφων φιλολόγων δεν προκύπτει ότι η αύξηση των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών είναι ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος για την ενίσχυση της παρεχόμενης παιδείας σε θέματα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και γλώσσας. Αντιθέτως, εκτιμώ ότι η αύξηση των ωρών διδασκαλίας χωρίς επανεξέταση και πιθανόν αναθεώρηση του τρόπου προσέγγισης, θα έχει ως βέβαιο αποτέλεσμα μόνο την επιπλέον επιβάρυνση του ούτως ή άλλως υπερφορτωμένου σχολικού προγράμματος. Τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα είναι μετέωρα και αβέβαια. Με βάση αυτές τις σκέψεις δε μπορώ να συνηγορήσω στην αύξηση των ωρών διδασκαλίας χωρίς να έχει προηγηθεί τεκμηριωμένη μελέτη για την αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου μέτρου.

Ο κ. Μήτσος, αφού ευχαρίστησε τον κ. Παπαδόπουλο, έδωσε το λόγο στην **κ. Βέικου**, η οποία, μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης και τις τοποθετήσεις όλων των μελών του Τμήματος, δίνει τις παρακάτω διευκρινήσεις:

Ι. Όσον αφορά την παρατήρηση του κ. Μάραντου σημειώνω ότι οι φιλόλογοι του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι. έχουν κατ' επανάληψη, από το 2001 και εξής, εισηγηθεί την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών, και μάλιστα στο πρόγραμμα Γενικής Παιδείας της Γ' Λυκείου, με την εισαγωγή του Επιταφίου του Περικλή ως προτύπου κειμένου του αρχαίου ελληνικού λόγου για την προαγωγή του δημοκρατικού φρονήματος των μαθητών/τριών. Ωστόσο, απαντώντας στον κ. Μουντάκη, πρέπει να τονίσω ότι αυτή τη φορά η πρόταση για την αύξηση των διδακτικών ωρών στα αρχαία ελληνικά δεν προήλθε από εμάς, δεν είναι «προϊόν επίθεσης των φιλολόγων του Π.Ι.», αλλά απόφαση της Υπουργού Παιδείας με συγκεκριμένη πρόταση εφαρμογής, όπως φαίνεται στη σχετική επιστολή της Υπουργού προς τον Πρόεδρο του Π.Ι. Εκεί ορίζεται και ο τελικός στόχος της προτεινόμενης αύξησης των ωρών διδασκαλίας

των αρχαίων ελληνικών, που είναι, όπως σαφώς διατυπώνεται, «η ενίσχυση των παρεχόμενων γνώσεων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στη Δ/θμια Εκπαίδευση με ευεργετικά αποτελέσματα στη χρήση και καθομιλούμενης». Άρα τόσο η παρατήρηση του κ. Δούκα όσο και του κ. Χατζηευστρατίου, ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένος στόχος στην προτεινόμενη αύξηση των ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών και ότι αυτή δεν πρόκειται να συμβάλει στην αναβάθμιση της γλωσσικής παιδείας των μαθητών, εκφράζει μια ενδεχόμενη ανησυχία αλλά δεν επιβεβαιώνεται, εφόσον η πρόταση δεν έχει ακόμη εφαρμοσθεί και αξιολογηθεί.

II. Συμφωνώ με την άποψη της κ. Περάκη για την συστηματική αξιοποίηση των πρόσθετων ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών με αναμόρφωση του τρόπου διδασκαλίας και των διδακτικών βιβλίων, ώστε η αύξηση των ωρών διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών να έχει θετικά αποτελέσματα ως προς την ποιοτική αναβάθμιση του μαθήματος. Ωστόσο θα πρέπει, νομίζω, να παραδεχτούμε ότι ένας από τους συντελεστές της ποιοτικής αναβάθμισης ενός μαθήματος είναι και η ποσότητα των διδακτικών ωρών και, κατά συνέπεια, των προσφερόμενων γνώσεων. Το σημαντικότερο, όμως, είναι να ενισχύσουμε την επιθυμία μάθησης και το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τα αρχαία ελληνικά και να καταστήσουμε ελκυστική τη γνώση αυτή με την αναμόρφωση του προγράμματος, των βιβλίων και της διδασκαλίας του μαθήματος και με την ειδική διδακτική επιμόρφωση των καθηγητών/τριών. Ένας τόσο σημαντικός μορφωτικός στόχος δεν είναι βέβαια δυνατό να υλοποιηθεί με την απλή αποστολή πρόσθετων διδακτικών και παιδαγωγικών οδηγιών προς τους διδάσκοντες, όπως προτείνει η κ. Μαγουλά, οσοδήποτε αναλυτικές και αν είναι αυτές.

III. Δε νομίζω ότι ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα η άποψη του κ. Σιγάλα ότι οι μαθητές αποτυγχάνουν ιδιαίτερα στις εξετάσεις των αρχαίων ελληνικών, αν κρίνουμε από τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται κάθε χρόνο μετά τις εξετάσεις. Όπως μάλιστα δείχνει πρόσφατη έρευνα της ΓΣΕΕ για τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών εξετάσεων τα δυο τελευταία χρόνια, οι επιδόσεις των μαθητών στα αρχαία ελληνικά ήταν μέσα στα αναμενόμενα πλαίσια και δεν παρουσίασαν υστέρηση σε σχέση με τα άλλα μαθήματα. Αντίθετα, είναι νομίζω βάσιμο το συμπέρασμα ότι η ενασχόληση των μαθητών με την αρχαία ελληνική γλώσσα καθώς και η επαφή τους με ποικίλα γλωσσικά συστήματα αυξάνει τη γλωσσική και συλλογιστική ευελιξία των μαθητών και αυτό μπορεί να αποβεί ένα ισχυρό επαγγελματικό εφόδιο στη σύγχρονη απαιτητική αγορά εργασίας.

IV. Δεν είναι ακριβής η άποψη του κ. Παληού ότι το πρόγραμμα σπουδών στο Γυμνάσιο και το Λύκειο είναι ετεροβαρές υπέρ των φιλολογικών μαθημάτων, επειδή είναι γνωστό ότι με την τελευταία εκπαιδευτική μεταρρύθμιση αφαιρέθηκαν εφτά (7) διδακτικές ώρες από τα φιλολογικά μαθήματα προς όφελος άλλων θετικής κατεύθυνσης γνωστικών αντικειμένων. Εξάλλου η πρόταση της κ. Αργυροπούλου να εισαχθούν πρόσθετες ώρες στα αρχαία ελληνικά ως μάθημα επιλογής θα έχει πολύ αμφίβολα αποτελέσματα, εφόσον, δυστυχώς, το σύστημα μαθημάτων επιλογής στο Λύκειο δεν λειτούργησε αποτελεσματικά και δεν απέδωσε καρπούς.

V. Οι παρατηρήσεις της κ. Γαλανοπούλου σχετικά με τον τρόπο διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και την ένταξή της σε μεθόδους διδασκαλίας παρόμοιες με αυτές των ξένων γλωσσών είναι ενδεχομένως ενδιαφέρουσες για ξενόγλωσσα μη ελληνόφωνα ακροατήρια. **Η αρχαία ελληνική γλώσσα αποτελεί μέρος της γλωσσικής παράδοσης ως γράφημα και ως φώνημα και μεταφέρει στους μαθητές όχι μόνο γλωσσικά αλλά και, κυρίως, πολιτισμικά μηνύματα μέσω των αρχαίων κειμένων.** Είναι αλήθεια πως οι έρευνες σχετικά με την αρχαιογνωσία των μαθητών μας και τον συσχετισμό της με τη γλωσσική τους επάρκεια στη νέα ελληνική είναι πολύ περιορισμένες και μερικές. Δεν υποστηρίζω όμως ότι η ανάγκη ενίσχυσης του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών έχει άμεση σχέση με την προαγωγή των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών στα νέα ελληνικά. Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών δεν έχει ως κριτήριο τη γλωσσική χρηστικότητά τους γι' αυτό οι προϋποθέσεις που χρησιμοποιεί ο κ. Πετρόπουλος στην ένστασή του «για τη χρησιμότητα των αρχαίων ελληνικών» είναι εντελώς λανθασμένες, αφού δεν υποστηρίζουμε τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας για την αποτελεσματικότητά της στη χρήση της νέας ελληνικής αλλά ως αυτόνομη σκόπιμη και χρήσιμη γνώση για τον εμπλουτισμό της γλωσσικής και της ιστορικής εμπειρίας των μαθητών/τριών.

VI. Δεν θα θεωρούσα απολύτως ακριβή τον χαρακτηρισμό «νεκρή γλώσσα» που χρησιμοποίησε ο κ. Σκούρας για τα αρχαία ελληνικά, ακόμη και αν αυτός ανταποκρίνεται σε μια συγχρονική γλωσσική πραγματικότητα. **Η αρχαία ελληνική γλώσσα αποτελεί κύριο μέρος του γλωσσικού παρελθόντος μας – είναι μια μη ομιλούμενη γλώσσα αλλά εξακολουθεί να είναι μια πολύ σημαντική συνιστώσα της**

ιδιαίτερης ιστορικής, πολιτισμικής, πολιτιστικής και πολιτικής εντέλει ταυτότητας της σύγχρονης νεοελληνικής κοινωνίας. Συνιστά αναπόσπαστο τμήμα της αυτοεικόνας και της αντίληψης που έχουμε για τον εαυτό και τη χώρα μας στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής και πολυγλωσσικής ευρωπαϊκής κοινωνίας. Για όλους αυτούς τους λόγους θα ήθελα να τελειώσω απευθύνοντας ένα προκλητικό ερώτημα στα μέλη του Τμήματος Δ/θμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι.: αν υποθέσουμε ότι αποδεικνυόταν πως τα αρχαία ελληνικά, ως γνωστικό και μορφωτικό αντικείμενο, είναι εντελώς άγωνα και άσκοπα για τους νέους ανθρώπους σήμερα, το Π.Ι. θα έπαιρνε ποτέ την απόφαση να τα συρρικνώσει διδακτικά ακυρώνοντας έτσι και το αξιακό τους περιεχόμενο στη συνείδηση της νεοελληνικής κοινωνίας;

Ο κ. Μήτσης, αφού ευχαρίστησε την κ. Βέικου, έδωσε εκ νέου το λόγο στην **κ. Αργυροπούλου**, η οποία λέει:

Στο πλαίσιο της μελέτης για την προέκταση της υποχρεωτικής παιδείας και στην Α΄ Λυκείου, θεωρώ ότι το θέμα των Αρχαίων Ελληνικών θα πρέπει να μελετηθεί σε ενιαία βάση από την Α΄ Γυμνασίου ως την Α΄ Λυκείου.

Ο κ. Μήτσης, μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης και τις τοποθετήσεις όλων των μελών του Τμήματος, πήρε το λόγο και είπε τα εξής:

Αγαπητοί συνάδελφοι

Άκουσα με ιδιαίτερη προσοχή τις εισηγήσεις, τα ερωτήματα, τις απορίες και τις τοποθετήσεις όλων των παρευρισκομένων στη σημερινή συνεδρίαση αναφορικά με την πρόταση της Κυρίας Υπουργού για αύξηση των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και θα ήθελα, πριν αποφασίσουμε, να διατυπώσω μερικές πρόσθετες σκέψεις και να προβώ σε ορισμένες τελευταίες επισημάνσεις.

Είναι σήμερα γενικώς αποδεκτό ότι η γλώσσα δεν είναι ένα απλό εργαλείο συνεννόησης ή μέσο επικοινωνίας, αλλά κάτι πολύ σημαντικότερο: είναι φορέας ενός αντίστοιχου πολιτισμού και για τον λόγο αυτόν η «κατάκτηση» της γλώσσας από το νέο άνθρωπο δεν σημαίνει απλά και μόνο την κατοχή ενός γραμματικού μηχανισμού, αλλά, πέρα και έξω απ' αυτό, συνιστά τη συμμετοχή του σε μια κοινή πολιτιστική κληρονομιά, σε ένα σύστημα αξιών και αντιλήψεων με το οποίο αυτός διαποτίζεται, ταυτίζεται και εν τέλει δημιουργεί αυτό που ονομάζουμε «πολιτιστική ταυτότητα».

Αναφερόμενος τώρα στη δική μας γλώσσα, θα έλεγα ότι η Νεοελληνική, όπως έχει διαμορφωθεί στις μέρες μας, αποτελεί τον ζωντανό φορέα του ελληνικού πολιτισμού και απηχεί, μέσα από τη σύγχρονη μορφή της, όλα τα στάδια και τις φάσεις μιας ιστορικής-πολιτιστικής διαδικασίας που συνεχίζεται αδιάκοπα εδώ και τρεις τουλάχιστον χιλιάδες χρόνια. Εξετάζοντας τη γλώσσα μας υπ' αυτό το πρίσμα, διαπιστώνει κανείς ότι διαθέτει μια μοναδική ιστορική παρουσία και μια έντονη πολιτισμική διάσταση, που την καθιστούν άξια προσοχής και μελέτης σε παγκόσμιο επίπεδο, αφού αυτή είναι ο μόνος ζωντανός κώδικας που εκφράζει με πληρότητα και αποδίδει πιστά τη λεγόμενη «αρχαία ελληνική αντίληψη», δηλαδή την ιδιαίτερη στάση του πνεύματος απέναντι στον κόσμο, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά την κλασική εποχή στον ελληνικό χώρο.

Το ιστορικό παρόν δεν υφίσταται ανεξάρτητα από το παρελθόν μας, γιατί στη μακραιώνη πορεία του ελληνισμού τίποτε δεν χάθηκε, αλλά και τίποτε δεν μπορεί να σταθεί αυτόνομα και χωρίς τον συνυπολογισμό όλων των υπολοίπων. Ο ελληνικός πολιτισμός χαρακτηρίζεται από μια σπάνια ενότητα και ομοιογένεια, η οποία οφείλεται στην έντονη παρουσία μιας παράδοσης που μεταφέρεται, χιλιετηρίδες τώρα, από γενιά σε γενιά και από εποχή σε εποχή. Και βεβαίως, ο κύριος φορέας και αναμεταδότης αυτής της παράδοσης είναι η Ελληνική γλώσσα. Στην περίπτωση μας, γλώσσα και πολιτισμός έχουν κοινή πορεία μέσα στο χρόνο, δέθηκαν αρμονικά και συνιστούν μια αξεδιάλυτη ενότητα.

Ύστερα από τις διαπιστώσεις αυτές, προκύπτει ως αυτονόητο το συμπέρασμα ότι η γνώση της αρχαίας Ελληνικής συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση της απαιτούμενης σήμερα αυτογνωσίας η οποία αποτελεί τον δείκτη για έναν σωστό προσανατολισμό μέσα στη δίνη του σύγχρονου κόσμου. Όταν κανείς γνωρίζει καλά από πού έρχεται και προς τα πού κατευθύνεται, σίγουρα μεθοδεύει αποτελεσματικότερα την πορεία του και φτάνει με σιγουριά στον προορισμό του.

Η ενίσχυση λοιπόν της αρχαίας Ελληνικής γλώσσας στο σχολείο αποτελεί σήμερα αναγκαιότητα και αυτήν ακριβώς την αναγκαιότητα όχι μόνο επισημαίνει αλλά και επιχειρεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά

η ολοκληρωμένη και συγκροτημένη από κάθε άποψη πρόταση της Κυρίας Υπουργού.

Για τις συγκεκριμένες επιφυλάξεις ή ενστάσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης από ορισμένους συναδέλφους θα είχα να παρατηρήσω τα εξής:

(I) Όσον αφορά στο χρόνο έναρξης του αυξημένου ωραρίου, όπως ήδη πρότειναν και οι συνάδελφοι φιλόλογοι, η εφαρμογή του θα μπορούσε να τοποθετηθεί, αντί του Μαρτίου, στις αρχές του επόμενου σχολικού έτους για να μην ανατραπεί ο σχεδιασμός που ήδη ισχύει και δημιουργηθούν πιθανές δυσλειτουργίες.

(II) Όσον αφορά στο ωρολόγιο πρόγραμμα του γυμνασίου το οποίο είναι ήδη πλήρες, θα μπορούσαμε να προτείνουμε την ύπαρξη μιας όγδοης ώρας ανά εβδομάδα, έτσι ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος μείωσης κανενός άλλου μαθήματος, γεγονός το οποίο δημιούργησε ενδοιασμούς και υποψίες σε ορισμένες ειδικότητες. Και

(III) Μπορώ να βεβαιώσω τους συναδέλφους που εξέφρασαν ανάλογους φόβους ότι οι επιπλέον ώρες των αρχαίων Ελληνικών δεν θα διατεθούν για μια τυπολατρική και παραδοσιακού τύπου διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού, αλλά για μια δημιουργική κατάκτηση του συστήματος και των δομών της αρχαίας Ελληνικής γλώσσας, όπως αυτή που ανέλυσα στην παρούσα τοποθέτησή μου.

Και κλείνοντας, κύριοι συνάδελφοι, θα έλεγα συνοπτικά ότι η πρόταση της Κυρίας Υπουργού αποβλέπει στη δημιουργική σύνδεση του παρόντος με το ιστορικό παρελθόν, δηλαδή στην επαρκέστερη κατάκτηση της αρχαίας Ελληνικής και στη δημιουργία, μέσω αυτής, ενός διαύλου που θα μας συνδέει με την ανεξάντλητη δεξαμενή του γλωσσικού μας παρελθόντος παρέχοντάς μας τη δυνατότητα να πλουτίζουμε τη γλώσσα μας (και τον πολιτισμό μας) με στοιχεία ελληνικά, παραμερίζοντας τα ξένα.

Έχοντας υπόψη όλα αυτά και όσα ήδη σας έχουν αναπτύξει λεπτομερώς οι ειδικοί εισηγητές, παρακαλώ να ψηφίσετε και αίσθηση καθήκοντος έχοντας ως αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον των μαθητών μας, την ιστορική αλήθεια και τα πορίσματα της φιλολογικής και της γλωσσικής επιστήμης.

Ακολούθως το Τμήμα προχώρησε σε ονομαστική ψηφοφορία της πρότασης για «Ενίσχυση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου».

Μήτσης Ναπολέων ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	NAI
--	-----

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Αργυροπούλου Χριστίνα	NAI
Βέικου Χριστίνα	NAI
Γιαγκάζογλου Σταύρος	ΑΠΩΝ
Γκιζελή Βασιλική	NAI
Δούκας Χρήστος	OXI
Καγκά Ευαγγελία	NAI
Κοντογιάννης Δημήτριος	OXI
Κυρκίνη-Κούτουλα Αναστασία	ΑΠΟΥΣΑ
Μαγουλά Θεοχαρούλα	OXI
Μάραντος Παύλος	Αποχώρησε
Μουντάκης Κων/νος	OXI
Μπομπέτσης Αντώνιος	OXI
Παληός Γεώργιος	OXI
Παπαδόπουλος Γεώργιος	OXI
Περάκη Βασιλική	NAI
Πετρόπουλος Νικόλαος	OXI
Σιγάλας Γεώργιος	OXI
Σκαλιάπας Γεώργιος	NAI
Χατζηευστρατίου Ιγνάτιος	OXI

ΜΟΝΙΜΟΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

Παπάς Γεώργιος	ΝΑΙ
Σκούρας Αθανάσιος	ΟΧΙ
Στάθης Γεώργιος	Αποχώρησε
Σπυροπούλου Δήμητρα	ΝΑΙ

ΠΑΡΕΔΡΟΙ ΜΕ ΘΗΤΕΙΑ

Αγγελής Αδάμ	ΛΕΥΚΟ
Γαλανοπούλου Αγλαΐα	ΟΧΙ
Γρηγοριάδου Αλεξάνδρα	ΑΠΟΥΣΑ
Δροσινού Μαρία	Αποχώρησε
Καφετζόπουλος Κων/νος	ΑΠΩΝ
Κούτσικος Ηλίας	ΝΑΙ
Πολύζος Γεώργιος	ΝΑΙ
Ραγιαδάκος Χρίστος	ΟΧΙ
Στάππα Ματίνα	Αποχώρησε
Φώσβινκελ Αννέτε	ΟΧΙ
Χρυσόχορος Ιωσήφ	ΟΧΙ

Απουσίαζαν κατά τη διάρκεια της ονομαστικής ψηφοφορίας λόγω άλλων υπηρεσιακών υποχρεώσεων οι κκ.: Μάραντος Παύλος, Στάθης Γεώργιος, Δροσινού Μαρία, Στάππα Ματίνα.

Μετά την ονομαστική ψηφοφορία ο πρόεδρος του Τμήματος **κ. Μήτσης** παίρνει το λόγο και συνοψίζοντας λέει τα εξής:

Την πρόταση των φιλολόγων για την αύξηση των διατεθειμένων ωρών για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας & Γραμματείας υπερψήφισαν 11 από τα παριστάμενα μέλη. 15 μέλη δεν συμφώνησαν με την αύξηση των ωρών με βασικά επιχειρήματα που ποικίλουν, όπως αναφέρονται αναλυτικά παραπάνω. Από τα 8 υπόλοιπα μέλη που συμμετέχουν στο Τμήμα μας, τα 4 απουσιάζουν και άλλα 4 αποχώρησαν για υπηρεσιακούς λόγους, αφού προηγουμένως είχαν τοποθετηθεί θετικά στην πρόταση για την αύξηση των ωρών της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας & Γραμματείας.

Από τα ανωτέρω συνεπάγεται ότι κατά πλειοψηφία το Τμήμα δεν συμφώνησε με την πρόταση των φιλολόγων για την αύξηση των ωρών της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας & Γραμματείας.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση του θέματος της Η.Δ. και η συνεδρίαση του Τμήματος.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Η Γραμματέας

Ναπολέων Μήτσης

Ευμ. Παπαγιαννοπούλου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Απόσπασμα Πρακτικού 43/22.12.2004

Πρακτικό Συνεδρίασης του Συντονιστικού Συμβουλίου
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου της 22ας Δεκεμβρίου 2004

Η συνεδρίαση γίνεται στο Γραφείο του Προέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στις 22 Δεκεμβρίου 2004, ημέρα Τετάρτη, ώρα 10.00.

Παρόντες: Ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ. Μιχάλης Παπαδόπουλος, ο Πρόεδρος των Τμημάτων Δευτεροβάθμιας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κ. Στέφανος Τζέπογλου, ο Πρόεδρος του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Γενικής Εκπαίδευσης κ. Ναπολέων Μήτσης, ο Πρόεδρος του Τμήματος Ποιότητας της Εκπαίδευσης κ. Δημήτριος Βλάχος, Ερευνών, Τεκμηρίωσης και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας κ. Σωτήριος Γκλαβάς, Επιμόρφωσης και Αξιολόγησης κ. Εύη Μπότσαρη-Μακρή, ο Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κ. Πέτρος Μπερερής, η Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος Ειδικής Αγωγής κ. Βασιλική Περάκη, οι Σύμβουλοι του Π.Ι. κ.κ., Γκιζελή Βασιλική και Μάραντος Παύλος, και οι Μόνιμοι Πάρεδροι του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ.κ. Οικονόμου Γεώργιος, Σπυροπούλου Δήμητρα, Στάθης Γεώργιος και Τύπας Γεώργιος.

Απόντες: Οι Πρόεδροι των Τμημάτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κ. Γεώργιος Καλκάνης, ο οποίος τελεί εν αδεία, η Σύμβουλος κ. Χρυσούλα Βεΐκου και η Πρόεδρος του Τμήματος Ειδικής Αγωγής κ. Μαρία Τζουριάδου.

Γραμματέας: Η κ. Αργυρώ Μάρκου Εκπαιδευτικός, αποσπασμένη στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία, άρχισε η Συνεδρίαση.

Ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ. Μιχάλης Παπαδόπουλος εκφράζει τις ευχαριστίες του προς όλους, για την κατάθεση χρημάτων στο χωριό SOS στη μνήμη του κ. Στέλιου Παπαδόπουλου.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΤΟΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

Ι. Σχετικά με την ενίσχυση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και στην Α΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου.

Ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ. Μιχάλης Παπαδόπουλος, ενημερώνει τα μέλη του Συντονιστικού Συμβουλίου ότι σχετικά με τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στην Α΄, Β΄, Γ΄ τάξη Γυμνασίου και την Α΄ τάξη Λυκείου (σχετ. με αρ. πρωτ. Γ.Υ. 7994/29.10.2004 επιστολή Υπουργού), συζητήθηκε το εν λόγω θέμα στην πράξη 32/13.12.2004 του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι., κατά την οποία ο Πρόεδρος καθώς και οι Φιλολογοί του Τμήματος συντάχθηκαν υπέρ της ενίσχυσης των Αρχαίων Ελληνικών τόσο στο Γυμνάσιο όσο και στην Α΄ τάξη του Λυκείου. Η απόφαση ελήφθη από τα παρόντα μέλη με ψήφους 11 υπέρ, 15 κατά και 1 λευκή.

Ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία τα μέλη του Σ.Σ. κατέθεσαν παρατηρήσεις ως εξής:

«Στο Τμήμα Δ.Ε. αναπτύχθηκε τεκμηριωμένα από όλους τους φιλολόγους το θετικό της πρότασης για αύξηση των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος, με δεδομένη και τη μείωση των ωρών που διατίθενται για τα Φιλολογικά μαθήματα στο Ενιαίο Λύκειο από το 1998 και εξής σε ποσοστό πάνω από 20%. Την πρόταση για την αύξηση των διατιθέμενων ωρών για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας υπερψήφισαν έντεκα (11) από τα παριστάμενα μέλη. Δεκαπέντε (15) μέλη δεν συμφώνησαν με την αύξηση των ωρών με βασικά επιχειρήματα που ποικίλουν, αλλά γενικώς συντείνουν στα παρακάτω: 1) η σχετική πρόταση να μελετηθεί στο πλαίσιο του δωδεκαετούς υποχρεωτικού σχολείου και να μη γίνουν μεμονωμένες ρυθμίσεις, 2) να γίνει πιλοτική εφαρμογή του μέτρου, 3) να μελετηθούν και να ληφθούν μέτρα και για άλλες παραμέτρους του εκπαιδευτικού συστήματος που εμποδίζουν την αξιοποίηση των διατιθέμενων από το ωρολόγιο πρόγραμμα ωρών διδασκαλίας, όπως αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση, μέθοδοι και οδηγίες διδασκαλίας, 4) να μην επιβαρυνθούν οι μαθητές με περισσότερες διδακτικές ώρες, 5) να γίνει έρευνα από το Π.Ι. κατά πόσο η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο είναι ελκυστική και αποδοτική και εάν ενισχύει τη μάθηση και της νεοελληνικής γλώσσας, 6) Τέλος κάποια μέλη του τμήματος δεν πιστεύουν ότι θα αποδώσει η ποσοτική αύξηση (αύξηση διατιθέμενων ωρών) και θεωρούν την ποιοτική αναβάθμιση ως πλέον ενδεδειγμένη. Ανησυχία υπήρξε και για ενδεχόμενη μείωση των ωρών που διατίθενται για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών. Επισημαίνεται, επίσης, ότι ένα μέλος ψήφισε λευκό, ενώ 8 μέλη απουσίαζαν από τη συνεδρία.

Το Συντονιστικό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα την υποβολή στην ηγεσία του ΥΠΕΠΘ της σχετικής γνώμης (πράξη 32/2004) του Τμήματος Δ.Ε., που περιλαμβάνει όλες τις αναπτυχθείσες απόψεις ή επιφυλάξεις, προκειμένου να ληφθούν υπόψη για την τελική απόφαση επί του θέματος. Επίσης το Σ.Σ., επειδή θεωρεί την πρόταση της κ. Υπουργού σημαντική για την ενίσχυση της γλωσσικής διδασκαλίας του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας και με δεδομένο ότι σχεδόν στο σύνολο τους τα μέλη του Τμήματος Δ.Ε. τόνισαν ότι η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο σχολείο αποτελεί γνωστικό αντικείμενο με αυταξία, η δε απόρριψη από τα 15 μέλη του είτε παραπέμπει σε έναν ευρύτερο ανασχεδιασμό του ωρολογίου προγράμματος της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είτε στηρίζεται σε παραμέτρους που έτσι κι αλλιώς ισχύουν για όλα τα μαθήματα (κατάρτιση, επιμόρφωση, μέθοδοι και μέσα), συντάσσεται, μετά και από σχετική διεξοδική συζήτηση που έγινε μεταξύ των μελών του, με την ως άνω πρόταση για την αύξηση των διατιθέμενων ωρών για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο γυμνάσιο και το λύκειο, επισημαίνοντας, επίσης, ότι πολλές από τις επιφυλάξεις-προτάσεις των μελών του Τμήματος Δ.Ε. θα μελετηθούν στη συνολική πρόταση του Π.Ι. για το δωδεκάχρονο υποχρεωτικό σχολείο, στο γενικό πλαίσιο του εθνικού διαλόγου για την παιδεία.

Στο σημείο αυτό λήγει η συζήτηση για το εκτός Ημερησίας Διατάξεως θέμα Ι.

**Ο Πρόεδρος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.**

Η Γραμματέας

**Αργυρώ Μάρκου
Εκπαιδευτικός**

Αριθμός 1359/2013**ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ****ΤΜΗΜΑ Γ΄**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 15 Μαΐου 2012, με την εξής σύνθεση: Αικ. Συγγούνα, Αντιπρόεδρος, Προεδρεύουσα, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος, που είχε κώλυμα, Γ. Ποταμιάς, Π. Καρλή, Σύμβουλοι, Π. Τσούκας, Κ. Κατρά, Πάρεδροι, Γραμματέας ο Ν. Βασιλόπουλος.

Για να δικάσει την από 27 Ιουλίου 2005 αίτηση:

των: 1) Σωματείου με την επωνυμία «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ & ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ – ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ», που εδρεύει στην Αθήνα (Τριανταφυλλοπούλου 7), 2) Σωματείου με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ», που εδρεύει στην Αθήνα (Μάρνης 43), τα οποία παρέστησαν με το δικηγόρο Σ. Τιμισίρη (Α.Μ. 14457), που τον διόρισαν στο ακροατήριο, 3) Σωματείου με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ», που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη (Λ. Στρατού 2), το οποίο δεν παρέστη, 4) Σωματείου με την επωνυμία «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ – ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ», που εδρεύει στη Ν. Ιωνία Αττικής (Τραπεζούντος 10), το οποίο παρέστη με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο, που τον διόρισε στο ακροατήριο, 5) Σωματείου με την επωνυμία «ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ», που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη (Καρβουνίων 5) και 6) Παναγιώτη Λέλη, κατοίκου Κορυδαλλού (Δελφών 14^Α), ως γονέα μαθήτριας της Γ΄ τάξης του Προτύπου Πειραματικού Ζαννείου Γυμνασίου Πειραιώς, οι οποίοι δεν παρέστησαν,

κατά του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ήδη Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, ο οποίος παρέστη με την Αικ. Γαλάνη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Γ. Ποταμιά.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων, που παρέστησαν, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο του Υπουργού, η οποία ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (υπ' αριθμ. 650664, 1378147/05 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 αποφάσεως της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων υπό τον τίτλο «Ωρολόγιο Πρόγραμμα των μαθημάτων των Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεων του Ημερησίου Γυμνασίου» (ΦΕΚ 771, τ. Β΄) καθ' ο μέρος μειώθηκαν οι ώρες διδασκαλίας ανά τάξη των μαθημάτων Γαλλικών ή Γερμανικών (ως δεύτερης κατ' επιλογή ξένης γλώσσας) από 3 σε 2 εβδομαδιαίως στο Ημερήσιο Γυμνάσιο.

3. Επειδή, από τους αιτούντες, το σωματείο «Σύλλογος Καθηγητών Γαλλικής Βόρειας Ελλάδας – Πτυχιούχων Πανεπιστημίου» (3^ο στην αίτηση), το σωματείο «Τοπική Επιτροπή Καθηγητών Γερμανικής Βόρειας

Ελλάδας» (5^ο στην αίτηση) και ο Παναγιώτης Λέλης (6^ο αιτών) δεν νομιμοποίησαν τον υπογράφοντα την κρινόμενη αίτηση δικηγόρο με κάποιον από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 27 του πρ.δ/τος 18/1989(A, 8) τρόπους. Κατόπιν αυτού, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως προς τους λοιπούς αιτούντες.

4. Επειδή, τα λοιπά σωματεία (1^ο, 2^ο και 4^ο) με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινόμενη αίτηση εφόσον σύμφωνα με τα καταστατικά τους, έχουν ως μέλη τους πτυχιούχους της Γαλλικής και της Γερμανικής Φιλολογίας, οι οποίοι έχουν διοριστεί ως εκπαιδευτικοί στην Δημόσια Εκπαίδευση και έχουν σύμφωνα με το καταστατικό τους ως σκοπό την προαγωγή και αναβάθμιση της διδασκαλίας της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας στην εκπαίδευση.

5. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2015 αποφάσεως της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθ' ο μέρος μειώθηκαν οι ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων Γαλλικών ή Γερμανικών (ως δεύτερης κατ' επιλογή ξένης γλώσσας) από 3 σε 2 εβδομαδιαίως στο ημερήσιο γυμνάσιο. Μετά την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως εκδόθηκαν αλληλοδιαδόχως οι εξής σχετικές υπουργικές αποφάσεις: α) Η υπ' αριθμ. 74671/Γ2/21.7.2006 απόφαση του Υφυπουργού ΕΘ.Π.Θ. (φ. 1154/2006, τ. Β) με την οποία προστέθηκε η Ιταλική ως δεύτερη ξένη γλώσσα μαζί με την Γαλλική ή Γερμανική πιλοτικά σε ορισμένα γυμνάσια. β) Η υπ' αριθμ. 85970/Γ2/29.8.2006 απόφαση του Υφυπουργού ΕΘ.Π.Θ. (φ. 1415/2006, τ. Β), με την οποία προστέθηκε η Τουρκική ως δεύτερη ξένη γλώσσα σε ορισμένα Γυμνάσια των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ξάνθης και Ροδόπης. γ) Η υπ' αριθμ. 89409/Γ2/8.7.2008 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (φ. 1351/2008, τ. Β), με την οποία προστέθηκε κατά το σχολικό έτος 2008-2009 η Ρωσική ως δεύτερη ξένη γλώσσα πιλοτική σε συγκεκριμένα Γυμνάσια. δ) Η υπ' αριθμ. 130535/Γ2/10.10.2008 απόφαση του αυτού Υπουργού (ΦΕΚ 2129/2008, τ. Β), με την οποία εισήχθη η Ιταλική ως δεύτερη ξένη γλώσσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου. ε) Η υπ' αριθμ. 105954/Γ2/3.9.2009 απόφαση του αυτού Υπουργού (φ. 1891/2009, τ. β'), με την οποία εισήχθη η Ισπανική ως δεύτερη ξένη γλώσσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου. στ) Η υπ' αριθμ. 104868/Γ2/31.8.2011 απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (φ. 2240/2011, τ. Β), με την οποία ορίστηκε το ωρολόγιο πρόγραμμα μαθημάτων του Γυμνασίου για την πιλοτική εφαρμογή του Νέου Προγράμματος Σπουδών, σύμφωνα με το οποίο οι ώρες διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας ορίστηκαν σε δύο εβδομαδιαίως. Από το περιεχόμενο των ως άνω υπουργικών αποφάσεων συνάγεται ότι στο ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων του Γυμνασίου προστέθηκαν μεν και άλλες γλώσσες ως εναλλακτικά διδασκόμενα (δεύτερη ξένη γλώσσα, Ιταλική, Ισπανική και σε ορισμένες σχολικές μονάδες η Τουρκική και η Ρωσική), ωστόσο οι ώρες διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας παρέμειναν δύο (2), όπως το πρώτον καθορίστηκαν με την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση. Επομένως, δεν τίθεται θέμα καταργήσεως δίκης σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 του πρ.δ/τος 18/1989 (Α,8) όπως αβασίμως ισχυρίζεται ο Υπουργός με το από 22.5.2012 υπόμνημά του, ούτε απαιτείται εκ μέρους των αιτούντων σωματείων αίτηση συνεχίσεως της δίκης κατ' επίκληση του άρθρου 32 παρ. 3 του πρ.δ/τος 18/1989.

6. Επειδή, στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «2. Ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της. Εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Ενώ, στο άρθρο 5 παρ. 11 του ν. 1566/1985 (Α, 157) ορίζεται ότι: «Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με: α) ...β) τα διδασκόμενα μαθήματα, γ) τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα...». Περαιτέρω, στο

άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 2525/1997 ορίζεται ότι: «Τα θέματα των άρθρων... 5 παρ. 11 (περιπτώσεις β', γ'...) ... του ν. 1566/1985 ρυθμίζονται εφεξής με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου...».

7. Επειδή, στο άρθρο 24 του ν. 1566/1985, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο, εν προκειμένω, χρόνο ορίζονταν τα εξής: «Άρθρο 24. Μορφή και αρμοδιότητες. 1. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) αποτελεί ανεξάρτητη δημόσια υπηρεσία, εδρεύει στην Αθήνα και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Έργο του Π.Ι. είναι: α) η επιστημονική έρευνα και η μελέτη των θεμάτων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, β) η κατάρτιση και υποβολή προτάσεων για τη χάραξη κατευθύνσεων και το σχεδιασμό και προγραμματισμό της εκπαιδευτικής πολιτικής για την επίτευξη των σκοπών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε συνδυασμό με το πρόγραμμα οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της χώρας, γ) η παρακολούθηση της εξέλιξης της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, η μελέτη του τρόπου χρησιμοποίησής της στην εκπαίδευση και ο έλεγχος των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της και δ) ο σχεδιασμός και η μέριμνα για την εφαρμογή των προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. 2. Το Π.Ι. ιδίως: α) μελετά και αξιολογεί τα αποτελέσματα της εκπαιδευτικής πράξης, β) επισημαίνει τις ανάγκες για εκπαιδευτική έρευνα, οργανώνει, συντονίζει και παρέχει οδηγίες για την καλύτερη διεξαγωγή της από τους σχολικούς συμβούλους και το εκπαιδευτικό προσωπικό και αξιοποιεί τα πορίσματά τους, γ) καταρτίζει και προτείνει τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα των μαθημάτων και των εργαστηριακών ασκήσεων στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τα προγράμματα της εκπαιδευτικής ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, δ) εισηγείται την προκήρυξη και τη συγγραφή βιβλίων για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, την προμήθειά τους από το ελεύθερο εμπόριο και τον τρόπο συγγραφής και τελικής τους έγκρισης και συντάσσει οδηγίες για τη συγγραφή τους, ε) εισηγείται τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση των μεθόδων της διδακτικής και γενικότερα της εκπαιδευτικής εργασίας, στ) γνωμοδοτεί για τις ανάγκες, τις μορφές και το περιεχόμενο της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, ζ) γνωμοδοτεί για τη συγκρότηση, οργάνωση και λειτουργία των εργαστηρίων και τον προσδιορισμό και τη χρήση οπτικοακουστικών και άλλων διδακτικών μέσων στα σχολεία, η) εκπονεί μελέτες και πραγματοποιεί έρευνες για θέματα της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, παρακολουθεί την εφαρμογή και εξέλιξή τους και εισηγείται μέτρα για την ευρύτερη και πληρέστερη χρησιμοποίησή της, θ) μελετά την οργάνωση του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού και την εφαρμογή του, ι) συνεργάζεται με τους σχολικούς συμβούλους και τους βοηθεί στην άσκηση του επιστημονικού και καθοδηγητικού τους έργου, ια) γνωμοδοτεί για το περιεχόμενο σχεδίων νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και κανονισμών αποφάσεων που ρυθμίζουν εκπαιδευτικά θέματα, όταν παραπέμπονται σε αυτό από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ιβ) μελετά κάθε εκπαιδευτικό θέμα που αναφέρεται στη δομή, τη διάρθρωση, τη λειτουργία και το περιεχόμενο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και παραπέμπεται σε αυτό από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων. 3. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του το Π.Ι. δέχεται οδηγίες και κατευθύνσεις από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και συνεργάζεται με το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, τα Α.Ε.Ι., τα Τ.Ε.Ι., τα γνωμοδοτικά συμβούλια της εκπαίδευσης και με ιδρύματα και οργανισμούς μελετών και ερευνών του εσωτερικού ή του εξωτερικού. 4. ... 5. ...».

8. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με το υπ' αριθμ. Α.Π.Γ.Υ. 7994/29.10.2004 έγγραφο της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων παραπέμφθηκε στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για μελέτη και υποβολή εισηγήσεως το ζήτημα της αυξήσεως των ωρών διδασκαλίας του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών στο γυμνάσιο και το λύκειο. Επί του ζητήματος αυτού εισηγήθηκε

αρνητικά, με την υπ' αριθμ. 32/2044 πράξη του το Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Η εν λόγω εισήγηση υποβλήθηκε με πράξη (υπ' αριθμ. 43/2004) του Συντονιστικού Συμβουλίου το Π.Ι. στην Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία εξέδωσε την προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, με την οποία μειώθηκαν οι ώρες διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικής ή Γερμανικής) από 3 σε 2 εβδομαδιαίως στο Ημερήσιο Γυμνάσιο από το σχολικό έτος 2005-2006.

9. Επειδή, ενόψει του ότι με το άρθρο 1 του ν. 1566/1985 ορίζονται οι σκοποί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι βασικοί συντελεστές για την επίτευξη των συγκεκριμένων σκοπών, ενώ με το άρθρο 5 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ο σκοπός του γυμνασίου μέσα στον ευρύτερο σκοπό της εκπαίδευσης. Περαιτέρω, με το άρθρο 7 παρ. 1 του ίδιου νόμου παρέχεται αρμοδιότητα στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων να καταρτίσει, ύστερα από γνώμη του Π.Ι., με απόφασή του το Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (Ε.Π.Π.Σ.), το οποίο προσδιορίζει τους στόχους της διδασκαλίας από το δημοτικό σχολείο μέχρι και το λύκειο και προδιαγράφει τα πλαίσια, μέσα στα οποία αναπτύσσεται το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων. Τέλος, με το άρθρο 24 του ν. 1566/1985 ιδρύθηκε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως ανεξάρτητη δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με αρμοδιότητες, μεταξύ άλλων, «να καταρτίζει και προτείνει τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα των μαθημάτων και των εργαστηριακών ασκήσεων στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τα προγράμματα της εκπαιδευτικής ραδιοφωνίας και τηλεόρασης» (παράγρ. 2 περ. γ') και να «γνωμοδοτεί για το περιεχόμενο σχεδίων νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και κανονιστικών αποφάσεων που ρυθμίζουν εκπαιδευτικά θέματα, όταν παραπέμπονται σε αυτό από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων» (παρ. 2 περ. ια) εγκύτως παρέχεται στον εν λόγω Υπουργό, επί τη βάση των άρθρων, 5 παρ. 11 περ. γ' του ν. 1566/1985 και 7 παρ. 2 του ν. 2525/1997 η εξουσιοδότηση με απόφασή του, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, να ρυθμίζει θέματα σχετικά με τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα. Τούτο δε διότι, ενόψει των ανωτέρω, ο καθορισμός του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων των Α', Β' και Γ' τάξεων του Ημερησίου Γυμνασίου αποτελεί ειδικότερο θέμα ή θέμα με χαρακτήρα τεχνικό κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 περίπτ. β' του Συντάγματος και εγκύτως παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων να το ρυθμίσει ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Επομένως, ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως ότι ο καθορισμός του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων Α', Β' και Γ' τάξεων του Ημερησίου Γυμνασίου έπρεπε να γίνει με προεδρικό διάταγμα και όχι με υπουργική απόφαση είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

10. Επειδή, προβάλλεται, ότι η προσβαλλόμενη ρύθμιση δεν είναι νόμιμη διότι αφίσταται χωρίς αιτιολογία από την αρνητική επί του επιδικίου θέματος υπ' αριθμ. 43/2004 εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

11. Επειδή, κατά την γνώμη που κράτησε στο Τμήμα ναι μεν η Διοίκηση κατά την άσκηση της κανονιστικής της αρμοδιότητας δεν οφείλει να αιτιολογεί τις θεσπιζόμενες ρυθμίσεις στις περιπτώσεις όμως που η άσκηση της κανονιστικής της αρμοδιότητας εξαρτάται από την συνδρομή πραγματικών δεδομένων ή από τον επιδιωκόμενο σκοπό, είναι αναγκαίο, προκειμένου να καθίσταται εφικτός ο δικαστικός έλεγχος, να προκύπτουν οι λόγοι, για τους οποίους η Διοίκηση, κατά την ανέλεγκτη κατ' αρχήν, άσκηση της κανονιστικής της εξουσίας, προέκρινε τη θέσπιση κανόνων με ορισμένο περιεχόμενο, όπως είναι η περίπτωση, όπου η κανονιστική ρύθμιση παρεκκλίνει από το περιεχόμενο προηγηθείσης γνωμοδοτήσεως

(πρβλ. ΣτΕ 1344/1961, 669/1976). Όθεν, εφόσον στην προκειμένη περίπτωση το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο γνωμοδότησε αρνητικά ως προς την αύξηση των ωρών διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με αντίστοιχη μείωση των ωρών διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικής ή Γερμανικής) η προσβαλλομένη απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων έπρεπε ως προς την επίδικη ρύθμιση να περιέχει ειδικότερη αιτιολογία ή να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου η αναγκαιότητα της συγκεκριμένης ρύθμισης δεδομένου, μάλιστα, ότι η θέσπιση της ρυθμίσεως αυτής αφορά ζήτημα, για το οποίο απαιτείται εξειδικευμένη επιστημονική γνώση. Αν και κατά την γνώμη του Συμβούλου Γ. Ποταμιά ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος διότι ως εκ της φύσεως της επιδικου ρυθμίσεως ως κανονιστικής δεν απαιτείται κατ' αρχήν αιτιολογία, αλλά ελέγχεται ακυρωτικώς μόνο ως προς την τήρηση των προϋποθέσεων της εξουσιοδοτικής διατάξεως και την υπέρβαση των ορίων της εξουσιοδοτήσεως. Το Τμήμα όμως υπό την παρούσα σύνθεση κρίνει ότι η υπόθεση λόγω σπουδαιότητας του συγκεκριμένου ζητήματος πρέπει να παραπεμφθεί προς εκδίκαση από την επταμελή σύνθεση του Γ' Τμήματος σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 5 του πρ. δ/τος 18/1989 (Α, 8) και να οριστεί ενώπιον αυτής ως εισηγητής ο Σύμβουλος Γ. Ποταμιάς και δικάσιμος η 6.6.2013.

Διά ταύτα

Παραπέμπει την υπόθεση στην επταμελή σύνθεση του Γ' Τμήματος.

Ορίζει ως εισηγητή ενώπιον αυτής τον Σύμβουλο Γ. Ποταμιά και δικάσιμο την 6.6.2013.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 21 Νοεμβρίου 2012

Η Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος

Ο Γραμματέας

Αικ. Συγγούνα

Ν. Βασιλόπουλος

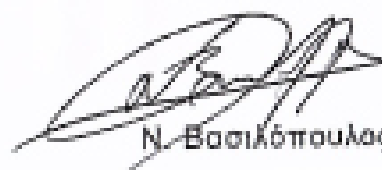
και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 4^{ης} Απριλίου 2013.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος

Ο Γραμματέας

Μ. Βηλαράς

Ν. Βασιλόπουλος

Αριθμός 3492/2015**ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ****ΤΜΗΜΑ Γ΄**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριο του στις 6 Ιουνίου 2013, με την εξής σύνθεση: Δημοσθένης Πετρούλιας, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Γ' Τμήματος, Γ. Ποταμιάς, Π. Καρλή, Δ. Μακρής, Β. Αναγνωστοπούλου-Σαρρή, Σύμβουλοι, Ε. Τζιράκη, Γ. Ζιάμος, Πάρεδροι. Γραμματέας η Δ. Τετράδη, Γραμματέας του Γ' Τμήματος.

Για να δικάσει την από 27 Ιουλίου 2005 αίτηση:

των: 1. σωματείου με την επωνυμία «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ - ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ», που εδρεύει στην Αθήνα (Τριανταφυλλοπούλου 7), 2. σωματείου με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ», που εδρεύει στην Αθήνα (Μάρνη 43), τα οποία παρέστησαν με τον δικηγόρο Στέφανο Τσιμισρή (Α.Μ. 14457), που νομιμοποιήθηκε στην πρώτη επί ακροατηρίου συζήτηση, 3. σωματείου με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ», που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη (Λεωφ. Στρατού 2), το οποίο δεν παρέστη, 4. σωματείου με την επωνυμία «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ - ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ», που εδρεύει στη Ν. Ιωνία Αττικής (Τραπεζούντος 10), το οποίο παρέστη με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Στέφανο Τσιμισρή, που νομιμοποιήθηκε στην πρώτη επί ακροατηρίου συζήτηση, 5. σωματείου με την επωνυμία «ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ», που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη (Καμβουνίου 5) και 6. Παναγιώτη Λέλη, κατοίκου Κορυδαλλού (Δελφών 14Α), οι οποίοι δεν παρέστησαν,

κατά του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και ήδη Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, ο οποίος παρέστη με τον Γεώργιο Σινάνη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 (ΦΕΚ Β'771/8.6.2005) απόφαση της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Γ. Ποταμιά.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων που παρέστησαν, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, ο οποίος ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ á τ ο ν Ν ó μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (υπ' αριθμ. 650664, 1378147/05 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, η οποία παραπέμφθηκε για εκδίκαση στην επταμελή σύνθεση του

Τμήματος με την υπ' αριθμ. 1359/2013 απόφαση αυτού υπό πενταμελή σύνθεση λόγω σπουδαιότητας (άρθρ. 14 παρ. 5 του πρ.δ/τος 18/1989), ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 αποφάσεως της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων υπό τον τίτλο «Ωρολόγιο Πρόγραμμα των μαθημάτων των Α', Β' και Ρ τάξεων του Ημερησίου Γυμνασίου» (ΦΕΚ 771, τ. Β'), καθ' ο μέρος μειώθηκαν οι ώρες διδασκαλίας ανά τάξη των μαθημάτων Γαλλικών ή Γερμανικών (ως δεύτερης κατ' επιλογή ξένης

γλώσσας) από 3 σε 2 εβδομαδιαίως στο ημερήσιο Γυμνάσιο.

3. Επειδή, από τους αιτούντες, το σωματείο «Σύλλογος Καθηγητών Γαλλικής Βόρειας Ελλάδας - Πτυχιούχων Πανεπιστημίου» (3ο στην αίτηση), το σωματείο «Τοπική Επιτροπή Καθηγητών Γερμανικής Βόρειας Ελλάδας (5ο στην αίτηση) και ο Παναγιώτης Λέλης (6ος αιτών) δεν νομιμοποίησαν τον υπογράφοντα την κρινόμενη αίτηση δικηγόρο με κάποιον από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 27 του πρ.δ/τος 18/1989 (Α, 8) τρόπους. Κατόπιν αυτού, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως προς τους εν λόγω αιτούντες.

4. Επειδή, τα λοιπά αιτούντα σωματεία, των οποίων μέλη είναι πτυχιούχοι της Γαλλικής και της Γερμανικής Φιλολογίας οι οποίοι έχουν διορισθεί ως εκπαιδευτικοί στην Δημόσια Εκπαίδευση, με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινόμενη αίτηση, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα καταστατικά τους, σκοπό έχουν την προαγωγή και αναβάθμιση της διδασκαλίας της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας στην εκπαίδευση.

5. Επειδή, στη μεν παρ. 2 του άρθρου 32 του π.δ/τος 18/1989 (Α'8) ορίζεται ότι: «Καταργείται ομοίως η δίκη αν μετά την άσκηση της αίτησης ακυρώσεως και έως την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης η προσβαλλόμενη έπαυσε για οποιοδήποτε λόγο να ισχύει εκτός αν ο αιτών επικαλείται ιδιαίτερο έννομο συμφέρον που δικαιολογεί τη συνέχιση της δίκης...», στη δε παρ. 3 του ιδίου άρθρου, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 31 παρ. 1 του Ν. 3772/2009 (Α' 112) ότι: «Αν η κατά την προηγούμενη παράγραφο παύση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξεως οφείλεται... ή στο ότι αυτή τροποποιήθηκε ή αντικαταστάθηκε με πράξη η οποία εξακολουθεί να είναι δυσμενής για τον αιτούντα, η δίκη δεν καταργείται αν ο αιτών προβάλει με δικόγραφο, κατατεθειμένο έξι (6) πλήρεις ημέρες πριν από την πρώτη συζήτηση της υποθέσεως, σχετικό ισχυρισμό και ζητήσει τη συνέχιση της δίκης. Με το δικόγραφο αυτό, ο αιτών μπορεί να προβάλει και νέους λόγους ακυρώσεως, στρεφόμενους κατά της νέας πράξεως...».

6. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, όπως έχει εκτεθεί, ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 αποφάσεως της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθ' ο μέρος μειώθηκαν οι ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων Γαλλικών ή Γερμανικών (ως δεύτερης κατ' επιλογή ξένης γλώσσας) από 3 σε 2 εβδομαδιαίως στο ημερήσιο γυμνάσιο. Μετά την άσκηση όμως της κρινομένης αιτήσεως (1.8.2005) και πριν από τη συζήτηση της υποθέσεως στην πενταμελή σύνθεση του Τμήματος (15.5.2012) εκδόθηκαν, μεταξύ άλλων οι εξής σχετικές υπουργικές αποφάσεις: α) Η υπ' αριθμ. 130535/Γ2/10.10.2008 απόφαση του αυτού Υπουργού (ΦΕΚ 2129/2008, τ. Β), με την οποία εισήχθη η Ιταλική ως δεύτερη ξένη γλώσσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου και β) Η υπ' αριθμ. 105954/Γ2/3.9.2009 απόφαση του αυτού Υπουργού (φ.1890/2009, τ. β'), με την οποία εισήχθη η Ισπανική ως δεύτερη ξένη γλώσσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου. Όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των ως άνω υπουργικών αποφάσεων, η προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 απόφαση της Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αντικαταστάθηκε από την υπ' αριθμ. 130535/Γ2/10.10.2008 (ΦΕΚ 2129/2008, τ. Β) απόφαση του Υπουργού Εθνικής

Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία εν συνεχεία αντικαταστάθηκε από την υπ' αριθμ. 105954/Γ2/3.9.2009 απόφαση (ΦΕΚ 1890/2009, τ. Β) του αυτού Υπουργού και συνεπώς έπαυσε να ισχύει. Τούτο δε διότι ο Υπουργός Παιδείας με την ως άνω απόφασή του (έτους 2008), αφού προηγουμένως έλαβε υπ' όψη του τις με αριθ. 25/2008 και 33/2008 εισηγήσεις του Τμήματος της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και του Συντονιστικού Συμβουλίου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, όρισε ως πάγια ρύθμιση για τα επόμενα σχολικά έτη, για το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων των τάξεων του ημερήσιου Γυμνασίου, αφ' ενός μεν ότι ως δεύτερη ξένη γλώσσα, εναλλακτικά με την Γαλλική και την Γερμανική θα διδάσκεται και η Ιταλική, αφ' ετέρου δε ότι η διδασκαλία της δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικής ή Γερμανικής ή Ιταλικής) είναι δύο ώρες εβδομαδιαίως στο Ημερήσιο Γυμνάσιο. Μεταγενεστέρως δε με την υπ' αριθμ. 105954/Γ2/3.9.2009 απόφασή του, αφού έλαβε υπ' όψη του την με αριθ. 42/2008 εισήγηση του Τμήματος της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, όρισε, ως πάγια ρύθμιση, ότι ως δεύτερη ξένη γλώσσα, εναλλακτικά με την Γαλλική, Γερμανική και Ιταλική, θα διδάσκεται και η Ισπανική και ότι η διδασκαλία της δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικής, Γερμανικής, Ιταλικής ή Ισπανικής) είναι δύο ώρες εβδομαδιαίως στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Ημερησίου Γυμνασίου. Επομένως, η αίτηση την οποία κατέθεσαν τα αιτούντα σωματεία στις 13.5.2010 στο Συμβούλιο της Επικρατείας, δηλαδή σε χρόνο προγενέστερο των έξι (6) πλήρων ημερών πριν από την πρώτη συζήτηση της υποθέσεως στην πενταμελή σύνθεση (στις 15.5.2012), πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί το, κατ' άρθρο 32 παρ. 3 του πρ.δ/τος 18/1989, δικόγραφο συνεχίσεως της δίκης και καθ' ερμηνεία αυτού μόνη παραδεκτώς προσβαλλόμενη πράξη είναι η υπ' αριθμ. 105954/Γ2/3.9.2009 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, διότι με την απόφαση αυτή ο Υπουργός αντικατέστησε την 130535/Γ2/10.10.2008 απόφασή του, με την οποία είχε αντικατασταθεί η προσβαλλόμενη, με το αρχικό δικόγραφο της υπό κρίση αιτήσεως, απόφαση του έτους 2005, ορίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι η διδασκαλία της δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικής ή Γερμανικής ή Ιταλικής ή Ισπανικής) θα είναι δύο ώρες εβδομαδιαίως στο ημερήσιο Γυμνάσιο, ρύθμιση η οποία εξακολουθεί να είναι βλαπτική για τα αιτούντα σωματεία, όσον αφορά τον οριζόμενο με την τελευταία αυτή υπουργική απόφαση εβδομαδιαίο χρόνο διδασκαλίας της γαλλικής και της γερμανικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας.

7. Επειδή, στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «2. Ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της. Εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό». Σύμφωνα δε με το άρθρο 5 παρ. 11 του ν. 1566/1985 (Α, 157) «Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με: α) την οργάνωση και λειτουργία των γυμνασίων κάθε κατεύθυνσης, β) τα διδασκόμενα μαθήματα, γ) τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα...». Με το άρθρο όμως 7 παρ. 2 του ν. 2525/1997 προβλέφθηκε ότι: «Τα θέματα των άρθρων... 5 παρ. 11 (περιπτώσεις β', γ'...) ... του ν. 1566/1985 ρυθμίζουν εφεξής με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου...».

8. Επειδή, η, κατά το άρθρο 5 παρ. 11 περίπτ. α' και β' του ν. 1566/1985 και το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 2525/1997, ρύθμιση των διδασκόμενων μαθημάτων και των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων συνιστά

ειδικότερο θέμα σε σχέση με το νομοθετικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο τίθεται, κατά βάση, με τις διατάξεις του ν. 1566/1985. Συνεπώς, εγκύτως, κατά το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, παρέχεται με το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 2525/1997 εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων να ρυθμίσει με απόφασή του, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, θέματα σχετικά με τα διδασκόμενα μαθήματα και τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα. Επομένως, ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως ότι ο καθορισμός τού ωρολογίου Προγράμματος των μαθημάτων Α', Β', Γ' τάξεων του Ημερησίου Γυμνασίου είναι μη νόμιμος, διότι έπρεπε, κατά το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, να γίνει με προεδρικό, διάταγμα και όχι με υπουργική απόφαση είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Περαιτέρω δε, ενόψει της ειδικής και σύμφωνης, κατά τα ανωτέρω, με το Σύνταγμα διάταξης του άρθρου 7 παραγρ. 2 του ν. 2525/1997, αβασίμως οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι η προσβαλλόμενη μείωση των ωρών διδασκαλίας, λόγω των σοβαρών, κατά τα προβαλλόμενα, συνεπειών στην οργάνωση και λειτουργία του γυμνασίου, συνιστά ρύθμιση η οποία εμπίπτει στην περίπτ. α' της παραγρ. 11 του άρθρου 5 του ν. 1566/1985, για τη θέσπιση της οποίας απαιτείται η έκδοση προεδρικού διατάγματος.

9. Επειδή, προβάλλεται, ότι η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση δεν είναι νόμιμη, διότι αποκλίνει χωρίς αιτιολογία από την αρνητική επί του επιδίκου θέματος γνωμοδότηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, δεδομένου ότι το Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου δεν συμφώνησε με την πρόταση των φιλολόγων για την αύξηση των ωρών διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Ο λόγος είναι απορριπτέος, διότι η προσβαλλόμενη με αυτόν πλημμέλεια δεν αφορά την εν προκειμένω παραδεκτώς, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 105954/Γ2/3.9.2009 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας, η οποία εκδόθηκε ύστερα από την 42/2008 πράξη του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, αλλά την αρχικώς προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 54530/Γ2/1.6.2005 απόφαση, η οποία, κατά τα γενόμενα δεκτά στην σκέψη 5 είχε παύσει να ισχύει πριν από την πρώτη συζήτηση της υποθέσεως στην πενταμελή σύνθεση (15.5.2012). Ανεξαρτήτως όμως αυτού, ο ανωτέρω λόγος στηρίζεται πάντως και σε εσφαλμένη εκδοχή, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη με το δικόγραφο της υπό κρίση αιτήσεως υπουργική απόφαση εκδόθηκε όχι μόνον ενόψει της 32/2004 αρνητικής, κατά πλειοψηφία, γνώμης του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Π.Ι., αλλά και της 43/2004 γνώμης του Συντονιστικού Συμβουλίου του Π.Ι. Όπως δε προκύπτει από το πρακτικό 43/2004, το Συντονιστικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπ' όψη του την κατά πλειοψηφία αρνητική γνώμη (32/2004) του Τμήματος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, συντάχθηκε με την πρόταση του Υπουργού ΕΠΘ για την αύξηση των διατιθέμενων ωρών διδασκαλίας στο μάθημα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στο γυμνάσιο και στο λύκειο, για τους αναφερόμενους στο εν λόγω πρακτικό λόγους.

10. Επειδή, ο νομοθέτης κοινός ή κανονιστικός δεν κωλύεται, κατ' αρχήν, από το Σύνταγμα να τροποποιεί (ή να καταργεί), κατά τρόπο απρόσωπο και αντικειμενικό, ρυθμίσεις ευνοϊκές για μια κατηγορία προσώπων, μεταβάλλοντας την αντίληψή του ως προς την σκοπιμότητα των σχετικών ρυθμίσεων, όσον αφορά την εξυπηρέτηση σκοπών δημόσιου συμφέροντος. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως συνάγεται από τα στοιχεία του φακέλου, (βλ. την με αριθμ. 32/2004 πράξη του Τμήματος Δ.Ε. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου καθώς και την με αριθμ. 43/2004 πράξη του Συντονιστικού Συμβουλίου) ο χρόνος διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας μειώθηκε κατά μία (1) ώρα εβδομαδιαίως, προς τον σκοπό η ώρα αυτή να διατεθεί για την ενίσχυση της διδασκαλίας τού μαθήματος της

αρχαίας ελληνικής γλώσσας από δύο (2) σε τρεις (3) ώρες για κάθε τάξη του Γυμνασίου. Εν όψει του θεμιτού αυτού σκοπού στον οποίο απέβλεψε ο κανονιστικός νομοθέτης με την επίμαχη τροποποίηση, οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη ρύθμιση έχει θεσπισθεί κατά παράβαση τόσο της αρχής της ισότητας μεταξύ των καθηγητών της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας αφ' ενός και των καθηγητών των αρχαίων ελληνικών αφ' ετέρου, όσο και της αρχής της αναλογικότητας είναι εν πάση περιπτώσει απορριπτέοι. Απαραδέκτως δε, κατά τα λοιπά, αμφισβητείται από τους αιτούντες η ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη ως προς την προσφορότητα του μέσου επίτευξης του ως άνω σκοπού, δηλαδή της επιλογείσης μείωσης των ωρών διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι το δημόσιο συμφέρον θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί καλύτερα με τη μείωση των ωρών διδασκαλίας σε άλλα μαθήματα (όπως τα μαθήματα των θρησκευτικών, ή της κοινωνικής αγωγής ή της ιστορίας) ή με την αύξηση των ωρών διδασκαλίας των μαθημάτων γενικά, όπως υπεστήριξε συγκεκριμένος φιλόλογος ενώπιον του αρμόδιου Τμήματος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, την γνώμη του οποίου επικαλούνται. Περαιτέρω, αβασίμως προβάλλεται ότι συντρέχει παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, λόγω της αιφνιδιαστικής μείωσης των ωρών διδασκαλίας, δεδομένου ότι πάντως από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει θετική ενέργεια της Διοίκησης, ικανή να δημιουργήσει την εύλογη και άξια προστασίας προσδοκία των καθηγητών της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας για την διατήρηση του αμετάβλητου του χρόνου διδασκαλίας των ξένων αυτών γλωσσών στο Γυμνάσιο. Επίσης, απορριπτέος, προεχόντως ως προβαλλόμενος εκ συμφέροντος τρίτου, είναι και ο λόγος ακυρώσεως ότι η προβαλλόμενη ρύθμιση συνεπάγεται την δυσμενή και κατά παράβαση του Συντάγματος (άρθρο 4 παρ. 1 και 4 και 16 παρ. 3) μεταχείριση των μαθητών που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να προσφεύγουν σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια για την εκμάθηση της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας.

11. Επειδή, προβάλλεται ότι η επίμαχη ρύθμιση του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων του ημερήσιου Γυμνασίου, της μείωσης δηλαδή των ωρών διδασκαλίας της δεύτερης ξένης γλώσσας δεν είναι σύμφωνη με το άρθρο 126 παραγρ. 2 της Συνθήκης ΕΚ (ήδη άρθρο 149 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης - ΣΛΕΕ), το οποίο ορίζει ότι «η δράση της Κοινότητας έχει ως στόχο: -να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας, μέσω ιδίως της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών-μελών...». Ο λόγος είναι απορριπτέος, δεδομένου ότι, κατά τη σαφή διάταξη της παραγρ. 1 του εν λόγω άρθρου, το περιεχόμενο της διδασκαλίας και η οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος ανήκει στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών (πρβλ. ΣτΕ 1841/2006, 1440/2000, 3457/1998 Ολ), ενώ η διάταξη της παραγρ. 2 του άρθρου 126 (ήδη 149), την οποία επικαλούνται οι αιτούντες, αναφέρεται στη δράση της Κοινότητας (ήδη Ένωσης) και δεν θεσπίζει υποχρέωση κάθε κράτους-μέλους για τη διδασκαλία στη δημόσια εκπαίδευση των γλωσσών των λοιπών κρατών-μελών. Εξάλλου, κατά τη ρητή διάταξη της παραγρ. 4 του ίδιου άρθρου, η δράση της Ένωσης στο χώρο της παιδείας δεν μπορεί να οδηγήσει στην εναρμόνιση του δικαίου των κρατών-μελών. Τέλος, αβασίμως προβάλλεται ότι με την προσβαλλόμενη ρύθμιση παραβιάζεται το άρθρο 2 του Ίου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, το οποίο προβλέπει ότι κάθε κράτος, κατά την άσκηση των αναλαμβανόμενων από αυτό καθηκόντων στο πεδίο της μόρφωσης και της εκπαίδευσης θα σέβεται το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν την μόρφωση και εκπαίδευση των παιδιών τους σύμφωνα και με τις φιλοσοφικές τους πεποιθήσεις. Και τούτο διότι η διάταξη αυτή, ανεξαρτήτως της διατυπωθείσης επιφύλαξης από την

Ελληνική Κυβέρνηση ως προς την λέξη «φιλοσοφικές» (πεποιθήσεις), δεν επιβάλλει στα συμβαλλόμενα κράτη και την υποχρέωση διδασκαλίας ξένων γλωσσών στη δημόσια εκπαίδευση και μάλιστα για ορισμένες ώρες εβδομαδιαίως.

12. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω γενομένων δεκτών, δηλαδή μετά την απόρριψη των προβαλλομένων λόγων, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

Δια ταύτα

Απορρίπτει την αίτηση.

Διάτάσσει την κατάπτωση του παραβόλου, και

Επιβάλλει στα αιτούντα αμοιβεία συμμετρως τη δικαστική δαπάνη τού Δημοσίου, η οποία ανέρχεται στο ποσό των εννιακοσίων είκοσι (920) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 29 Νοεμβρίου 2013

Ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος

Η Γραμματέας του Γ' Τμήματος

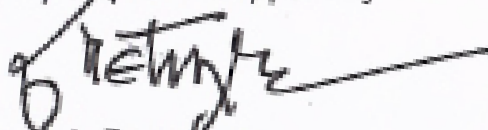

Δημοσθένης Π. Πετρούλιας

Δ. Τετράδου

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 2015.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος

Η Γραμματέας του Γ' Τμήματος

Δ. Σκαλτσούνης

Δ. Τετράδου